İŞKUR

2013

SAMSUN

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAMSUN ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

(2013)

Raporu Hazırlayanlar:

İstatistikçi	**Rifat YILDIZ**
İş ve Meslek Danışmanı	**Erdem GÖKDUMAN**
İş ve Meslek Danışmanı	**Mehmet ÖZTÜRK**
İş ve Meslek Danışmanı	**Uğur UZUN**

ÖNSÖZ

Modern çağın ekonomik ve sosyal bir olgusu olan işsizlik, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ekonomiler için önemli bir sorun kaynağı konumundadır. Özellikle küresel krizin yarattığı işsizlik dalgası problemin alanını daha da genişletmektedir. İşsizlik bireylerin ekonomik olarak refah seviyelerini etkilerken, aynı zamanda sosyal açıdan çok ciddi sosyal ve psikolojik etkiler de yaratmaktadır. Ayrıca işsiz kitleler toplumu huzursuz edebileceği gibi politik açıdan da demokratik rejimleri tehdit etme potansiyeline sahiptirler. Özellikle küresel kriz dalgasının yaratmış olduğu işsizlik baskısı sorunun istihdam odaklı bir zeminde ele alınmasını zorunlu kılmış, aktif işgücü piyasası politikaları girişimleri ön plana çıkmıştır. Tam bu noktada yukarıda bahsedilen ve işsizliğin olumsuz yönlerini büyük ölçüde önleyen ve hatta işsizlik oranlarının ciddi seviyede düşmesine neden olan Kurumumuz aktif işgücü politikalarının (Kurslar, TYP, İşbaşı eğitim, girişimcilik, vb.) etkisini göz ardı etmek, bu yöndeki yapılan çalışmaları görmezden gelmektir. Ayrıca hedeflere dayalı bir istihdam stratejisi yürüten Kurumumuzun, ülkemizde işsizliğin çözümüne ve istihdamın genişletilmesine dönük kamusal odağı arttıracak çalışmalar içinde olduğu da yadsınamaz bir gerçek olarak ortada durmaktadır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden biridir. Kurumumuz hem aktif hem de pasif istihdam politikaları doğrultusunda işgücü ve işverene yönelik birçok kamusal hizmet sunmaktadır. İşsizlik sigortası işlemlerini yürüten, işgücü piyasası verilerini yerel ve ulusal bazda derleyen, analiz eden, yorumlayan, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirerek uygulanması konusunda önemli görevler icra eden, üstlendiği yasal, yönetsel ve sosyal sorumluluğun bilinciyle faaliyetlerini özveri ile sürdüren İŞKUR, işgücü piyasası analizleri aracılığıyla Kuruma erişemeyen birçok işverenle yüz yüze görüşerek işgücü taleplerini derlemektedir. İşgücü piyasası analizlerinin etkin bir şekilde yapılabilmesi sadece İŞKUR için değil sosyal politikayla ilgilenen tüm kişi ve kurumlar için sağlıklı öngörü ve planlama yapılması açısından önemli ve gereklidir.

Bu noktadan hareketle 2013 yılı Mayıs-Haziran aylarında, Türkiye genelinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) işbirliği ile belirlenen 10 ve daha fazla kişi istihdam eden 100 bin 852 işyerine, kurum personelimiz işveren veya işveren temsilcisi ile görüşme gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu kapsamda ulaşılan işyeri sayısı 87 bin 719'dur. İlimizde bu kapsamda 2007 işyeri tespit edilmiş ve 1814 işyerine ulaşılmıştır.

Türkiye Geneli ve il düzeyinde çalışan sayısı, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ile geçmiş ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine dair bilgiler derlenmiş, işverenin eleman ihtiyacı anında karşılanmaya çalışılmıştır. Ayrıca işgücü yetiştirme kurslarının da piyasa ihtiyaçları doğrultusunda açılmasının sağlanması için veriler derlenmiştir.

Bu vesileyle Türkiye İşgücü Piyasası Analizi çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Hasan KILIÇASLAN

İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **İ**
İÇİNDEKİLER ..... **ii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **iii**
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ ..... **iv**
KISALTMALAR ..... **v**
YÖNETİCİ ÖZETİ **6**
GİRİŞ **9**
BİRİNCİ BÖLÜM **10**
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ **10**
İŞGÜCÜ PiYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN **10**
EKONOMİK VERİLER 10
NÜFUS GÖSTERGELERİ 16
EĞiTiM GÖSTERGELERİ 26
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 29
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 33
İKİNCİ BÖLÜM **50**
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI **50**
AMAÇ VE YÖNTEM 50
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 53
AÇIK İŞLER 64
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 72
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 76
İstihdam Artışı Beklenen Meslekler 78
İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler 80
SONUÇ 82
KAYNAKÇA **84**
EKLER **85**
Ek 1: İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 85
Ek 2-A: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 88
Ek 2 - B: Tahmin ve Notasyonlar 88
Ek 3 –A: Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 90
Ek 3 –B: Nüfus ve Konut Araştırmasına Göre İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Göstergeleri 96

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sektörel Bazlı Yatırım Dağılımı, Samsun, 2012
Tablo 2. Kurulan ve Kapanan İşyeri İstatistikleri, Samsun, 2000-2012
Tablo 3. İlçelere Göre Nüfus Dağılımı, Samsun, 2012
Tablo 4. Samsun İli İçin Göç Rakamları, 2012
Tablo 5. Samsun İlinin En Fazla Göç Aldığı ve Verdiği İller (İlk 10), 2012
Tablo 6. Yaş Bağımlılık Oranları, Samsun-Türkiye, 2009-2012
Tablo 7. Okullaşma Oranları, Samsun-Türkiye, 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı
Tablo 8. Cinsiyete ve Yerleşim Yerlerine Göre Ortaöğretimde Okuyan Öğrenci Sayıları, Samsun, 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı
Tablo 9. Kurumsal Olmayan Nüfusun Yıllara Göre İşgücü Durumu
Tablo 10. İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı
Tablo 11. Eğitim Durumuna Göre İşgücü, İşsiz, İstihdam Durumu
Tablo 12. İşgücüne Dâhil Olmayanların Yıllara Göre İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri
Tablo 13. Samsun ilinde ve Türkiye'de en fazla başvurunun bulunduğu ilk 10 meslek, Samsun-Türkiye, 2013
Tablo 14. Samsun ilinde ve Türkiye'de en fazla kayıtlı işsizin bulunduğu ilk 10 meslek, Samsun-Türkiye, 2012
Tablo 15. Samsun'da ve Türkiye'de En Fazla Açık İşin Bulunduğu İlk 15 Meslek, Samsun,2012
Tablo 16. Mesleklere Göre İşe En Fazla İstihdam Sağlanan İlk 20 Meslek, Samsun-Türkiye, 2012
Tablo 17. İşsizlik Ödeneği Başvuru Ve Sonuç Verileri, Samsun-Türkiye, 2012
Tablo 18. Kurs Türlerine Göre Açılan Kurslar, Samsun-Türkiye, 2012
Tablo 19. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)
Tablo 20. Sektörlere Göre İşyeri Sayıları, Samsun, 2013
Tablo 21. Sektörlere Göre Kadın Erkek Çalışan Oranları, Samsun – Türkiye, 2013
Tablo 22. Ana Meslek Gruplarına Göre Erkek-Kadın İstihdam Oranları, Türkiye ve Samsun, 2013
Tablo 23. Çalışanların Mesleklere Göre Dağılımı, Samsun, 2013
Tablo 24. Sektörlere Göre Açık İş Sayıları, Samsun, 2012-2013
Tablo 25. En Fazla Talep Edilen Meslekler, Samsun, 2012-2013
Tablo 26. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi Oranları, Samsun – Türkiye, 2013
Tablo 27. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi Oranları, Samsun – Türkiye, 2013
Tablo 28. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslek Grupları
Tablo 29. Temininde En Fazla Güçlük Çekilen İlk 20 Mesleğin Toplam İçerisindeki Ağırlığı, Samsun-Türkiye Karşılaştırması, 2013
Tablo 30. Samsun İli ve Türkiye İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları, Aralık 2013 ve Haziran 2014 İtibarı ile Net İstihdam Değişim Oranları
Tablo 31. Net İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek (31 Aralık 2013)
Tablo 32. Net İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek (30 Haziran 2014)
Tablo 33. Net İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek (31 Aralık 2013)
Tablo 34. Net İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek (30 Haziran 2014)

ŞEKİLLER-GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Ana Sektörlere Göre Gayri Safi Katma Değer, TR83, 2007-2010
Grafik 2. Ana Sektörlerin GSKD'ye Katkı Oranları, TR83 – Türkiye, 2010
Grafik 3. Yıllara Göre Kişi Başına Gayri Safi Katma Değer, TR83 – Türkiye, 2004-2010
Grafik 4. Türkiye ve Samsun'da Kamu Yatırımlarının Dağılımı, 2013
Grafik 5. Samsun İli Yaş Grupları ve Cinsiyete Dayalı Nüfus Piramidi, 2012
Grafik 6. Çalışma Yaşı ve Cinsiyete Göre Nüfus Oranları, Samsun, 2012
Grafik 7. İlçelere Göre Şehir-Köy Nüfus Oranı (Yüzde), Samsun, 2012
Grafik 8. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfusun Yıllara Göre Değişimi, Samsun, 2009 – 2012
Grafik 9. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus Oranı (Yüzde), Samsun – Türkiye, 2012
Grafik 10. İlçelere Göre Nüfus Artış Hızları, Samsun, 2012 (Binde)
Grafik 11. 2008-2011 Yılları Arası Net Göç Hızı, Samsun
Grafik 12. Yaş Bağımlılık Oranları, Samsun, 2009-2012
Grafik 13. Çalışma Yaşı Nüfusunun Son Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı, Samsun, 2012
Grafik 14. Okullaşma Oranları, Samsun-Türkiye, 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı
Grafik 15. İşgücüne Katılım Oranı, TR83, 2012
Grafik 16. Başvuru Sayıları, Samsun, 2008-2012
Grafik 17. Başvuranların Eğitim Durumları Sayıları, Samsun, 2012
Grafik 18. Cinsiyet Kırılımında Kayıtlı İşsiz Sayısındaki Değişim, Samsun, 2008-2012
Grafik 19. Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Sürelerine Göre Dağılımı, Samsun, 2012
Grafik 20. Yaş Gruplarına göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı, Samsun, 2012
Grafik 21. Eğitim Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı, Samsun, 2012
Grafik 22. Açık İş Sayısındaki Değişim, Samsun, 2012
Grafik 23. İŞKUR Tarafından Yayınlanan Açık İşlerin Ana Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, Samsun-Türkiye, 2012
Grafik 24. Samsun İlinde Ve Türkiye'de Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı, 2012
Grafik 25. Kurum Tarafından Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmeler, Samsun, 2008-2012
Grafik 26. Samsun İlinde Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleşme Oranları, Samsun, 2012
Grafik 27. İşsizlik Sigortasına Başvuru Yapanların Cinsiyetlerine Göre Eğitim Durumları, Samsun, 2012
Grafik 28. Sektörlere Göre İşyerleri, Samsun, 2012
Grafik 29. Çalışan Sayısına Göre Talep Araştırması Uygulanan İşyerleri, Samsun, 2013
Grafik 30. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Samsun, 2013
Grafik 31. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Türkiye, 2013
Grafik 32. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Samsun-Türkiye, 2013
Grafik 33. Ana Meslek Gruplarına Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Samsun, 2013
Grafik 34. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Samsun, 2013
Grafik 35. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Samsun, 2013
Grafik 36. Meslek Gruplarına Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Samsun, 2013
Grafik 37. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi, Samsun – Türkiye, 2013
Grafik 38. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyleri, Samsun – Türkiye, 2013
Grafik 39. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslek Grupları Dağılımı, 2013
Grafik 40. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenlerinin Dağılımı, Samsun-Türkiye

Şekil 1. Nüfus Büyüklüklerine Göre İllerin Sınıflandırılması, 2012
Şekil 2. Yıllık Nüfus Artış Hızına Göre İllerin Sınıflandırılması, 2012

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

AİO: Açık iş Oranı

***Bk.* :** Bakınız

EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi

GSKD: Gayri Safi Katma Değer

ILO: International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

ISCO: International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)

İBBS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması

İO: işsizlik oranı

İKO: İşgücüne katılma oranı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İPA: İşgücü Piyasası Analizi

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayicileri Geliştirme Birliği

NACE: European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması)

NİDO: Net İstihdam Değişim Oranı

OECD: Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)

TİPA: Türkiye İşgücü Piyasası Analizi

TMS: Türk Meslekler Sözlüğü

TSO: Ticaret ve Sanayi Odası

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Samsun 2012 yılı itibariyle 1.251.722 kişilik nüfusu ile Türkiye'nin 16. büyük ilidir. İlin nüfusu içerisinde kadın erkek nüfusu birbirine çok yakındır. Nüfusun %50,7'si kadın, %49,3'ü erkektir. Samsun ilinin yaş gruplarına göre nüfus dağılımı incelendiğinde en 15-19 yaş aralığı, en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Çalışma yaşı (15-64) nüfusu 849.969'tur. Bu grup toplam il nüfusunun %68'ini oluşturmaktadır. Bu oran %67,6 olan Türkiye ortalamasına hayli yakındır. Bu grubun Samsun ili içinde cinsiyet dağılımı %50,6 kadın, %49,4 erkek nüfus oranıyla birbirine çok yakındır. Samsun ilinde 0-14 yaş aralığında yer alan çocuk nüfus oranı %22,6 olup; bu oran Türkiye ortalaması olan %24,9'luk orandan 2.3 puan düşüktür. Samsun ilinde 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı ise %9,4 ile %7,5 olan Türkiye ortalamasının üstündedir. 2012 yılında gözlenen 7 kişilik nüfus azalışından da anlaşılacağı üzere son 5 yıldır nüfusu yeteri kadar artmayan Samsun ilinin göç veren bir il olduğunu söylemek mümkündür. Şehir 1980'lerde Türkiye'nin nüfus ölçeğinde ilk 5 ilinden biri iken şimdilerde 16.sıralara kadar gerilemiştir.

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyoekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir. Samsun'da Tarım ve sanayi ana sektörlerinin payları birbirlerine yakın olmakla birlikte sanayi ana sektörü tarıma göre daha fazla katkı sağlamaktadır. Genel olarak toplam Gayri Safi Katma Değere katkı sıralaması; Hizmetler, Sanayi, Tarım şeklindedir. Samsun'un da bulunduğu TR83 bölgesinin en yüksek GSKD %58,6'lık oranla hizmetler ana sektöründen gelmesine rağmen, bu sektörün payı tarım sektörünün de etkisi ile Türkiye oranına göre %8,6 daha küçüktür. TR83 Bölgesi için tarım ana sektörü GSKD içindeki en küçük paya sahip olmasına rağmen toplam GSKD içindeki payı %19,9'luk oran ile Türkiye oranının iki katından fazladır. Dolayısıyla Samsun'u ayakta tutan sektörün hizmetler ve tarım olduğu gözlemlenmiştir.

Samsun ve Türkiye geneli sağladıkları istihdam bakımından karşılaştırıldığında İmalat sektörü Türkiye genelinde %36 ile ilk sıradayken Samsun'da ancak %18'lik bir pay alarak üçüncü sırada yer almıştır. Toptan-Perakende ticaret sektöründe ise tersi bir durum söz konusudur. Toptan-Perakende ticaret sektörünün Türkiye geneli payı %17 iken Samsun ilindeki payı %30'dur. İnşaat sektöründe de Türkiye geneli ancak %12 pay alabilirken Samsun ili %18'lik orana sahip olmuştur. Bu rakamlar incelendiğinde Samsun ilinin imalat sektörü istihdamı bakımından zayıf kaldığı ve daha çok hizmetler sektörleriyle büyümeye ve istihdam yaratmaya çalıştığı sonucu çıkarılabilir. Samsun ilinin büyüme potansiyelini İnşaat, Ulaştırma ve Depolama, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti sektörleri de desteklemektedir.

Bölge istihdamının %4,2'sini okumaya yazma bilmeyenlere oluşturmaktadır. 2012 yılı itibariyle Samsun İŞKUR'a başvuranların eğitim durumu incelendiğinde, iş aramak için kuruma gelenlerin %80'inin Lise ve altı eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu oranın yüksek olması hem maliyet hem de zaman açısından, bahsi geçen işgücünü

değerlendirebilmesi açısından İŞKUR için zor bir görev haline getirmiştir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim seviyesine sahip başvuru ise yok denecek kadar azdır.

Samsun ili özeli ve Türkiye geneli Kayıtlı işsizlerin mesleki dağılımı çerçevesinde incelendiğinde ilk 10 mesleğin büyük ölçüde eşleştiği görülmektedir. Beden İşçisi (genel), Büro Memuru (Genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) gibi mesleklerde beceri ve yetkinlik eksikliğine dayalı bir yoğunlaşma görüldüğü açıktır. Ön Muhasebeci, Muhasebeci, Sekreter gibi mesleklerin işverenlerce talep edilen pozisyonlar olmasına rağmen işsizlerin; mesleki bilgi eksikliği, tecrübe yetersizliği, kurum kültürüne ve/veya imajına uyumsuzluk, iletişim yeteneği eksikliği, takım çalışmasına uyumsuzluk gibi nedenlerle işveren tarafından tercih edilmemeleri ve bazen de iş arayanın; çalışma koşulları, ücret, sosyal imkânlar gibi parametreleri yetersiz bulmaları işveren-iş arayan arasında köprü niteliğinde görev alan İŞKUR'a meslek edindirme ve uyumlaştırma eğitimlerine ağırlık verme misyonu da yüklemektedir.

Kariyer Danışmanlık Stratejisi çerçevesinde profesyonel adımlar atan İŞKUR'a, daha fazla sayıda beyaz yakalının kurum kayıtları altına alınması gerekliliği misyonunu yüklemektedir. Bir Kamu Kurumu olarak İŞKUR, kuruluş amacına uygun olarak İşgücü Piyasasından uzak kalmış, nitelikleri yetersiz ve dezavantajlı grupların İşgücü Piyasasına yeniden kazandırılması görevini yerine getirmektedir. Fakat beyaz yakalı olarak da nitelendirilen yüksek nitelikteki işgücü (mühendis, mimar, doktor, avukat vb.) için iş arama ve danışmanlık yöntemlerinden ilk akla gelen seçenek değildir.

Yapılan araştırmada 2012 yılı eğitim gruplarına göre kayıtlı işsizlerin dağılımı incelendiğinde ise yoğunlaşmanın özellikle Lise altı eğitimlilerde olduğu bunu daha düşük oranlarla önlisans ve lisans mezunlarının takip ettiği görülmüştür. Elde edilen rakamlar Lise altı eğitimlilerin daha zor iş bulduğunu, iş buldukları zamanda daha ağır koşullarda daha az gelir elde etmeyi kabul etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Önlisans ve üzeri eğitimlilerde kayıtlı işsiz sayısında ki artışın nedeni ise oldukça farklı görünmektedir. Sahada görev alan ve işsiz vatandaşlarla yüzyüze mülakatlar yapan İş ve Meslek Danışmanlarına göre bu gruptaki işsizler başlıca iki ana nedenden dolayı işsiz kalmaktadırlar. Birincisi mezun oldukları bölümde talebin az olması veya bu alanda kişinin çalışmak istememesine bağlı mesleki seçim hatası, ikincisi ise kişinin eğitim düzeyiyle ve beklentileriyle iş piyasasında teklif edilen işin çalışma koşullarının uyumsuzluğudur.

2012 yılında Samsun ilinde yılda 5008 adet İşsizlik Sigortası başvurusu var ise, bunun %27'sinin kadın olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye verilerinde de paralellik gösteren bu cinsiyet değerlerinin ardından ödenek başvurusu yapanlarına eğitim durumu incelendiğinde, 2499 kişilik İlköğretim ve daha az eğitimli başvuran sayısı dikkatimizi çekmiştir. Ödeneğe başvuranların yarısı İlköğretim mezunu veya Okur Yazar'dır. Bu büyük oranın ana nedeni mevcut işgücünde kadınların oranının hayli düşük olmasıdır. Tüm Türkiye'de olduğu gibi kadınlar Samsunda da istihdama yeteri kadar katılmamaktadır. Avrupa Birliği standartlarının büyük ölçüde gerisinde olan İşgücüne katılım oranımızda (%50) evlerinde bekleyen

"***Ücretsiz Aile İşçisi***" olarak nitelendirilen kadınlarımızın bir an evvel iş hayatına atılması gerekmektedir. Kadınların da işgücüne katılımları ile birlikte işgücünün gerek eğitim gerekse refah seviyesi dolaylı yollardan artacağı tahmin edilmektedir.

Niteliksiz işgücünün nitelikli hale getirilerek istihdam hayatına atıldıkları İşgücü Yetiştirme kursları Samsun ilinin önem verdiği istihdam argümanlarındandır. Son 2 yıldır merkezden hedef belirleme stratejisini benimseyen İŞKUR Genel Müdürlüğü'nün 2012 hedefleri ve gerçekleştirilmeleri incelendiğinde özellikle işbaşı hedefinde Türkiye genelinin hedefi tutmamasına rağmen Samsun İl Müdürlüğü üstün çabaları sayesinde 2012 hedefini tutturmuştur. 1 yılda yaklaşık 1.000 kişinin İşbaşı eğitim programından faydalanması sağlanmıştır. Elbette 2012 Nisan ayı itibariyle atanan İş ve Meslek Danışmanlarına yüklenen İşbaşı Eğitim Programı misyonunu da göz ardı edilmeyecek bir diğer anektotdur. Ayrıca bu işbaşı eğitim programından yararlanan katılımcılara program başlamadan işverenlerce taahhüt edilen %20 istihdam sözünün gerçekleştirme oranı %70'lerin de üzerinde olması porgramın diğer bir olumlu yönüdür.

GİRİŞ

2013 yılı Samsun ili İşgücü Piyasası Analizinin temel amacı ilin işgücü piyasasındaki arz ve talep bileşenlerini birlikte ele alarak işgücünün beklentileri ile işverenlerin istekleri arasındaki mevcut uyuşmazlığın nedenlerini araştırmak ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

İşgücü piyasası talep verileri Çalışma ve İş Kurumuna kayıtlı işverenler itibariyle idari kayıt olarak mevcuttur, ancak bu kayıtlar ilin genel talep yapısı hakkında yeterince fikir verememektedir. İşgücü talebinin illerdeki tüm işverenleri kapsayacak şekilde üretilmesi işgücü piyasasının doğru takibi açısından son derece önemlidir ve bu nedenle de özel bir talep araştırmasının periyodik olarak düzenlenmesi bir gerekliliktir. Aynı dönemler itibariyle yansıtılan arz ve talep boyutlarında ortaya çıkacak tablonun ardından yeni istihdam tedbirleri sunarak çalışmanın sürekliliğini sağlayacaktır.

Samsun İşgücü Piyasası Analizi raporunda çeşitli kaynaklardan derlenen veriler kullanılmıştır. İlk iki bölüm çerçevesinde genel ekonomik durum, demografik yapı ve eğitim durumuna ait verilerle, Samsun ili işgücü piyasasında işgücü arzına ait veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan Genel Nüfus Sayımları ve Hane halkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Bu verilerden bir kısmı Samsun iline özel olsa da, işgücü arzına ait birçok veri il bazında değil NUTS2 bölgelendirme sistemi çerçevesinde Samsun ilinin yer almış olduğu TR83 bölgesi (Tokat, Amasya, Çorum ve Samsun) geneline ait verilerdir. Bu verilerin büyük çoğunluğu 2011 yılına aittir. Samsun iline özel kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsizlere ilişkin en yeni veriler Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından temin edilmiştir. Raporun işgücü talebi ile ilgili bölümünde ise İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın sonucunda elde edilen veriler kullanılmaktadır.

Samsun ili için 15 Mayıs – 30 Haziran 2013 tarihleri arasında İşgücü Piyasası Talep Araştırması uygulanmış ve işgücü piyasasının arz ve talep boyutunu ele alan İşgücü Piyasası Analiz Raporu hazırlanmıştır. İstenmesi durumunda, tüm iller ve Türkiye Geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına www.iskur.gov.tr adresi üzerinden erişebilirsiniz.

Bu Rapor iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölüm, Arka Plan-İşgücü Piyasasının Genel Görünümü: İşgücü Piyasasını etkileyen temel faktörlerin ayrıntılı incelenmesi, (Nüfus, Ekonomik Veriler, Eğitim, Göç vb) ve İŞKUR'un İşgücü Piyasası ile ilgili temel hizmetlerinin son 5 yıl karşılaştırmalı göstergeleri.

İkinci Bölümde ise İşgücü Talep Araştırması sonuçlarını analiz ederek Samsun İşgücü Talep yapısı ortaya konulmaktadır. Bu Talep araştırması sonucunda ortaya çıkan işverenlerin açık işleri tespit edilmiş, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen ve gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR: ARKA PLAN

İşgücü piyasasını etkileyen en önemli faktörler arasında ekonomik ve demografik faktörler bulunmaktadır. Örneğin; ekonomik gelişmeler, yatırımlar, nüfus ve nüfus artış hızı, göç, eğitim istihdamı ve dolayısıyla işsizliği doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle birinci bölümde işgücü piyasasının arka planını oluşturması açısından, Samsun ilinin genel ekonomik durumu, demografik yapısı ve nüfusunun eğitim durumu ele alınacaktır.

Samsun ili TR83 (Samsun, Tokat, Amasya, Çorum) bölgesinde yer almaktadır. İşgücü arz analizlerinde kullanılan veri setlerinden nüfus ve eğitim göstergelerini iller itibarı ile ve yıllık bazda bulmak mümkün iken ekonomik yapı ve işgücü piyasası veri setlerinin tümünü iller bazında elde etmek mümkün değildir. Bu sebeple bu bölümde verilecek göstergelerin bazıları il bazında, bazıları ise TR83 düzeyinde yansıtılacaktır.

EKONOMİK VERİLER

TÜİK tarafından Gayri Safi Katma Değer (GSKD) verileri en son 2010 yılı için verildiğinden 2004-2010 yılları arasındaki seyir izlenebilmektedir. 2007-2010 yılları arası Ana Sektörlere Göre GSKD Grafiği incelendiğinde TR83 Bölgesinde toplam GSKD'ye en büyük katkının hizmetler ana sektöründen geldiği görülmektedir. TR83 Bölgesi için hizmetler ana sektörünün toplam GSKD içinde payları; 2007 yılında %59,9, 2008 yılında %59,8, 2009 yılında %60,8, 2010 yılında ise %58,6'dır.

Grafik 1. Ana Sektörlere Göre Gayri Safi Katma Değer, TR83, 2007-2010

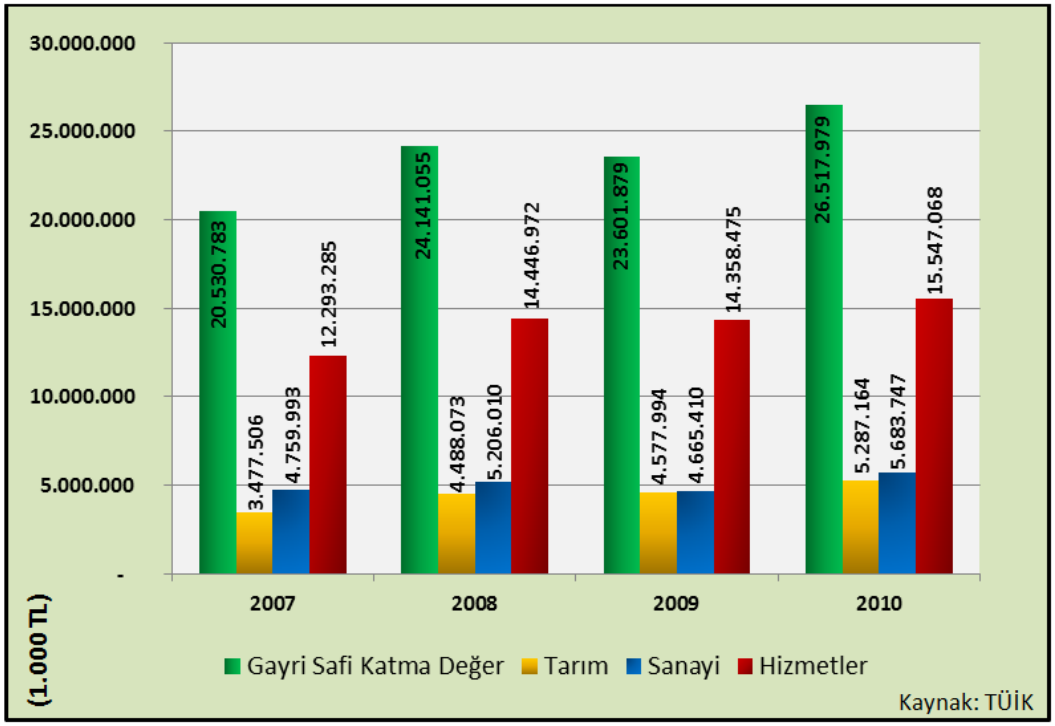

Tarım ve sanayi ana sektörlerinin payları birbirlerine yakın olmakla birlikte sanayi ana sektörü tarıma göre daha fazla katkı sağlamaktadır. Genel olarak toplam GSKD'ye katkı sıralaması; Hizmetler, Sanayi, Tarım şeklindedir.

Grafik 2. Ana Sektörlerin GSKD'ye Katkı Oranları, TR83 – Türkiye, 2010

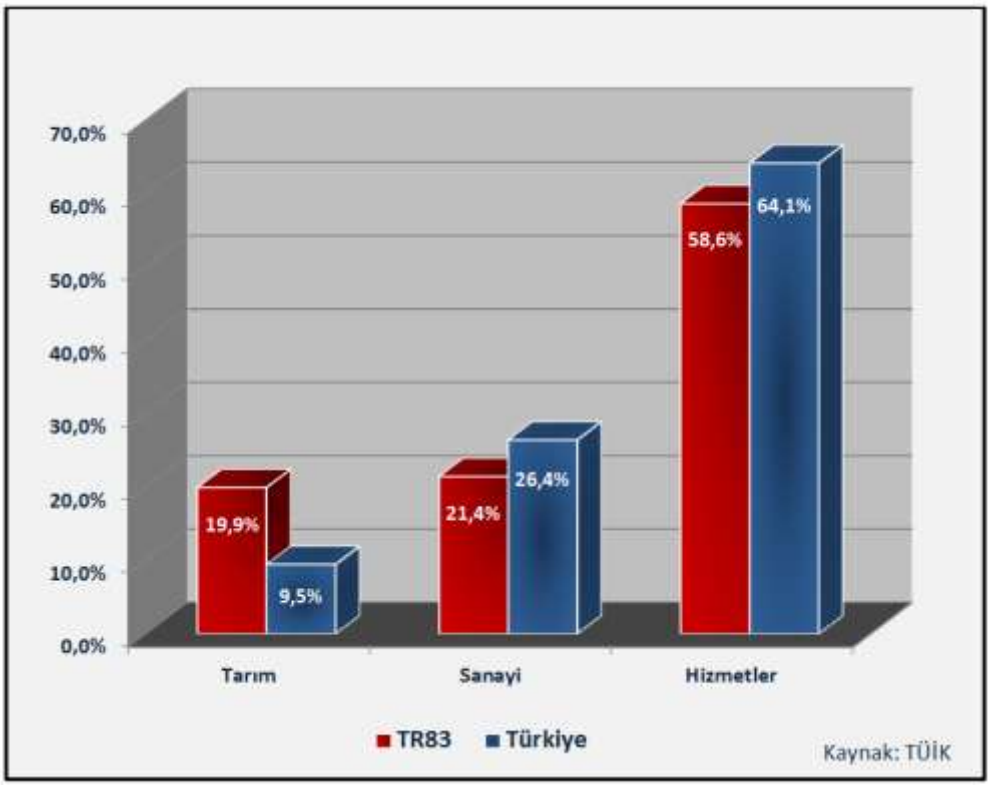

2010 yılı itibarı ile TR83 bölgesinde en yüksek GSKD %58,6'lık oranla hizmetler ana sektöründen gelmesine rağmen, bu sektörün payı tarım sektörünün de etkisi ile Türkiye oranına göre %8,6 daha küçüktür.

2010 yılı itibarı ile TR83 Bölgesi için tarım ana sektörü GSKD içindeki en küçük paya sahip olmasına rağmen toplam GSKD içindeki payı %19,9'luk oran ile Türkiye oranının iki katından fazladır.

İlin yarattığı katma değer, kişi başına düşen gelir, büyüme hızı, özel ve kamu sektörü yatırımları gibi ekonomik değişkenler ilin sosyo-ekonomik yapısını ve dolayısıyla ilin işgücü piyasasını etkileyen temel unsurların başında gelmektedir.

Grafik 3. Yıllara Göre Kişi Başına Gayri Safi Katma Değer, TR83 – Türkiye, 2004-2010

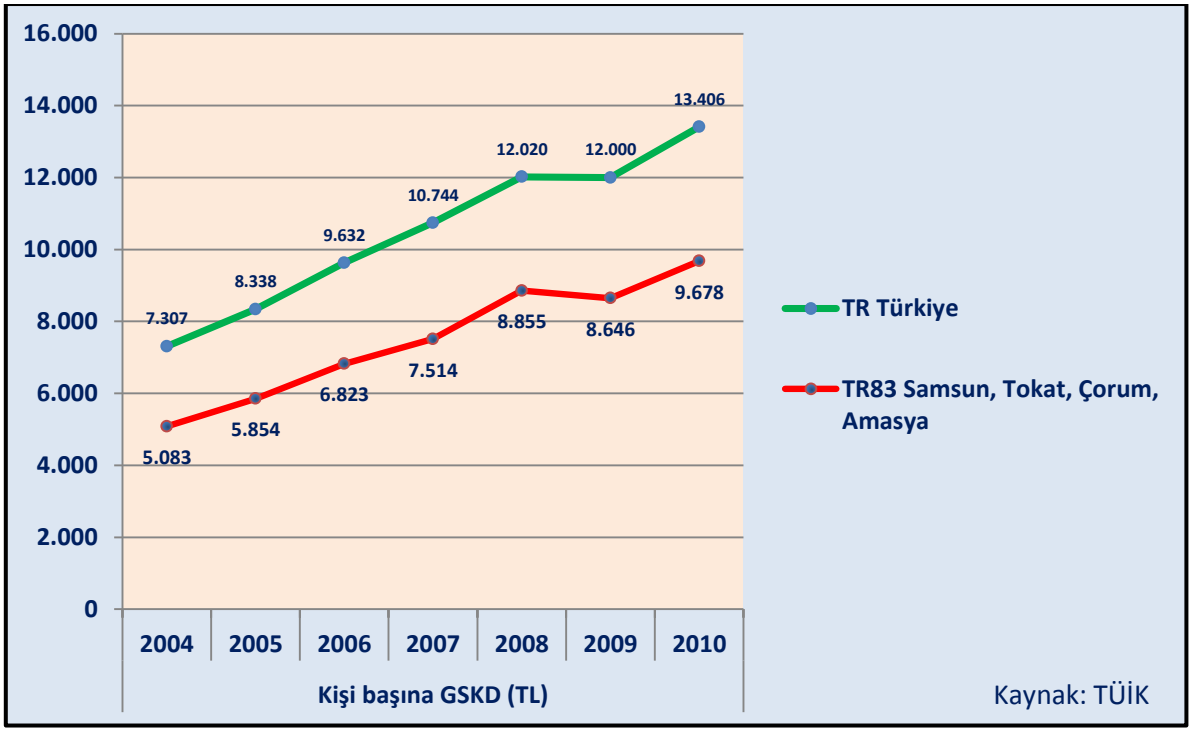

2004-2010 yılları arasında Kişi Başına GSKD açısından TR83 bölgesi ve Türkiye geneli karşılaştırıldığında, değerlerin seyrinde paralellik gözlenmektedir. Genel olarak TR83 bölgesi, Kişi Başına GSKD açısından Türkiye ortalamasının altındadır. 2010 yılında Türkiye geneli Kişi Başına GSKD 13.406 TL iken TR83 bölgesinde Kişi Başına GSKD 9.678 TL'dir. 2008-2009 yılları arasında yaşanan ekonomik gelişmeler nedeniyle ortaya çıkan düşüşten TR83 Bölgesi, Türkiye ortalamasına göre daha fazla etkilenmiştir. Bu verilere göre TR83 Bölgesinin ekonomisi ve işgücü piyasasının Türkiye ortalamasına göre daha kırılgan olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 1. Sektörel Bazlı Yatırım Dağılımı, Samsun, 2012

Sektör	Toplam Belge Adedi	Toplam Sabit Yatırım (Milyon TL)	Toplam İçindeki Payı (%)	Toplam İstihdam
Enerji	2	164	41,43%	55
Hizmetler	14	90	22,72%	326
İmalat	26	138	34,77%	430
Madencilik	2	4	0,88%	18
Tarım	1	1	0,20%	11
Genel Toplam	**45**	**396**	**100%**	**840**

Kaynak: DPT

Sektörel bazlı yatırım dağılımına bakıldığında; toplam sabit yatırım bakımından en büyük payı belge adedi sadece 2 olmasına rağmen, 164 milyon TL ile Enerji sektörü oluşturmaktadır. Toplam içindeki büyük paya sahip diğer sektörler İmalat (%34,77) ve Hizmetler (%22,72) sektörleridir. Madencilik ve Tarım sektörlerinin toplam payları ise yalnızca %1,8'dir. Tablonun istihdam ile ilgili sütunu incelendiğinde en çok istihdamın 430 kişi ile İmalat sektöründe gerçekleştiği görülmektedir. Toplam yatırım içindeki en büyük paya sahip Enerji sektöründe ise 55 kişi istihdam edilmiştir.

Grafik 4. Türkiye ve Samsun'da Kamu Yatırımlarının Dağılımı, 2013

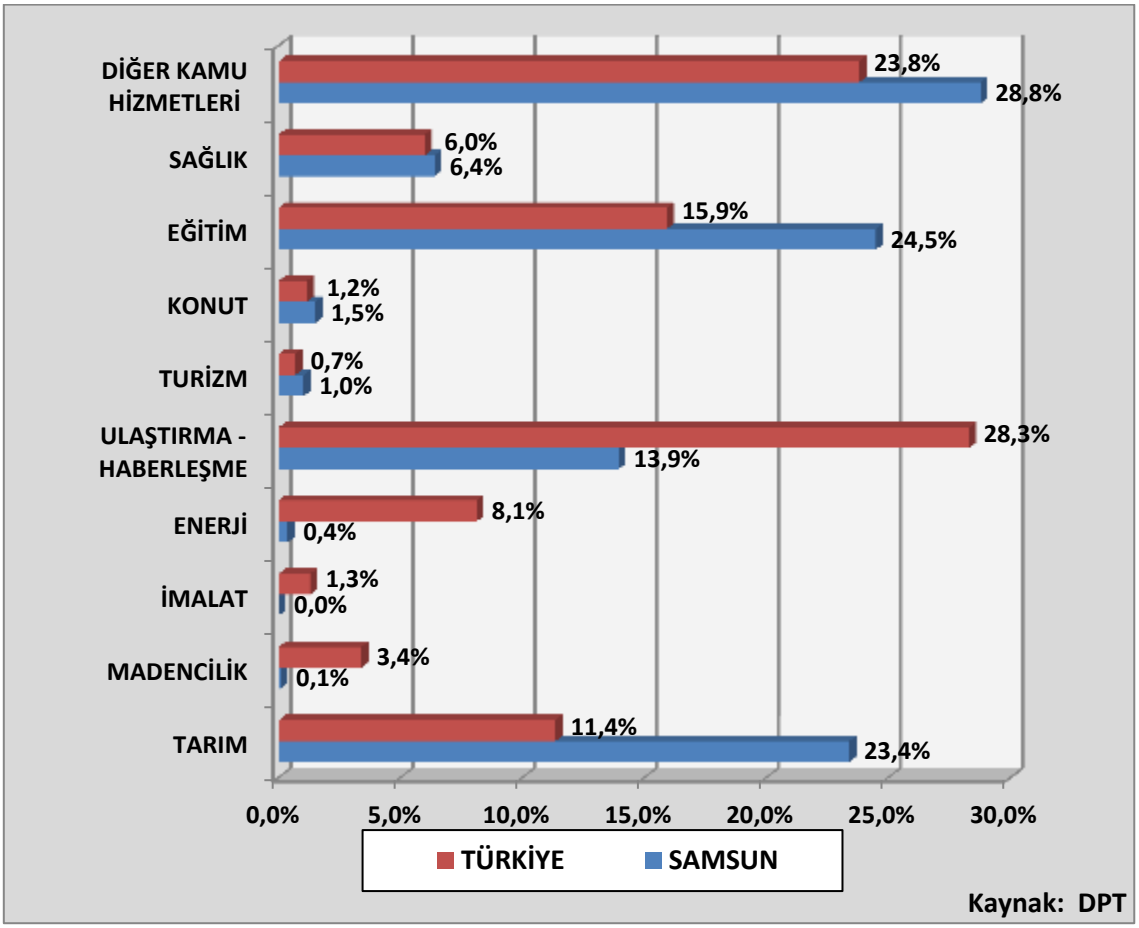

Türkiye genelinde kamu yatırımlarının dağılımı incelendiğinde en önde %28,3 ile Ulaştırma ve Haberleşme, %23,8 ile Diğer Kamu Hizmetleri, %15,9 ile Eğitim yatırımları gelmektedir. Türkiye genelinde kamu yatırımlarından en az payı %0,7 ile Turizm almıştır.

Samsun ilinde ise Kamu yatırımlarında %28,8 ile en büyük payı Diğer Kamu Hizmetleri almaktadır. Diğer Kamu Hizmetleri alanından sonra %24,5 ile Eğitim ve %23,4 ile Tarım gelmektedir.

Bir karşılaştırma yapılacak olursa Samsun ilinde eğitim ve tarıma yapılan yatırımlar Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Samsun ilinde imalat, enerji, madencilik ve ulaştırma-haberleşmeye yapılan yatırımlar ise Türkiye geneli ortalamanın çok altındadır. Sağlık, konut, turizm ve imalat alanlarındaki yatırımların toplama göre oranları Samsun ve Türkiye için birbirine çok yakındır.

Tablo 2. Kurulan ve Kapanan İşyeri İstatistikleri, Samsun, 2000-2012

	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
2000	233	15	346	97	44	28	12	146
2001	208	20	251	83	47	45	32	229
2002	210	18	357	83	34	27	14	217
2003	196	17	603	130	40	76	9	234
2004	239	16	548	126	29	97	30	242
2005	353	38	497	101	33	103	22	163
2006	411	32	402	115	40	81	20	221
2007	435	29	371	100	19	92	29	227
2008	372	19	346	113	33	96	17	522
2009	342	10	347	124	27	88	21	322
2010	443	14	335	148	23	100	21	432
2011	427	8	536	193	34	124	25	247
2012	281	11	601	171	27	126	26	546

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) verileri ışığında, Samsun ilinde kurulan ve kapanan işyeri istatistiklerine bakıldığında 2012 yılında 2011 yılına göre şu değişimler izlenmektedir;

- Kurulan şirket sayısı %34 azalmıştır.
- Kapanan şirket sayısı %1,6 artmıştır.
- Kurulan kooperatif sayısı %37,5 artarken kapanan kooperatif sayısı %4 artmıştır.
- Kurulan Gerçek Kişi işletme sayısı %12 artarken kapanan Gerçek Kişi işletme sayısı %121 artmıştır.

- Tasfiye edilen şirket sayısı %11 azalırken, tasfiyeye giren kooperatif sayısı %20,5 azalmıştır.

Bu durumda değişimin en çok gerçek kişi işletmelerinde yaşandığı; şirket kurulma oranlarında azalma olsa da, kapanma oranlarında da azalma olduğu gözlenmektedir. Değişimin en az yaşandığı firmaların ise, kapanma oranları ile kurulma oranlarının birbirine yakın olduğu, kooperatifler olduğunu söylemek mümkündür.

NÜFUS GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasası ile demografik yapı arasında çok ciddi bir ilişki vardır. Çalışma çağı, nüfusun artması veya azalması istihdam ve işsizlik oranlarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin Türkiye geneline bakıldığında işgücü piyasasının temel özelliklerinden birisi, çalışma çağı nüfusunun istihdamdan daha hızlı artması ve artan nüfusa yeterli iş imkanlarının sağlanamamasıdır (DPT, 2007: 30).

Samsun iline ilişkin 2012 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sitemi sonuçlarına göre ilinde toplam 1.251.722 kişinin yaşadığı ve bir önceki yıla göre binde 5 nüfus azalışı olduğu görülmektedir. Samsun, ülkemizin nüfus sayısı bakımından on altıncı büyük şehridir. 2012 yılı verilerine göre Samsun ilinin nüfusu toplam Türkiye nüfusunun %1,66'sını oluşturmaktadır.

Şekil 1. Nüfus Büyüklüklerine Göre İllerin Sınıflandırılması, 2012

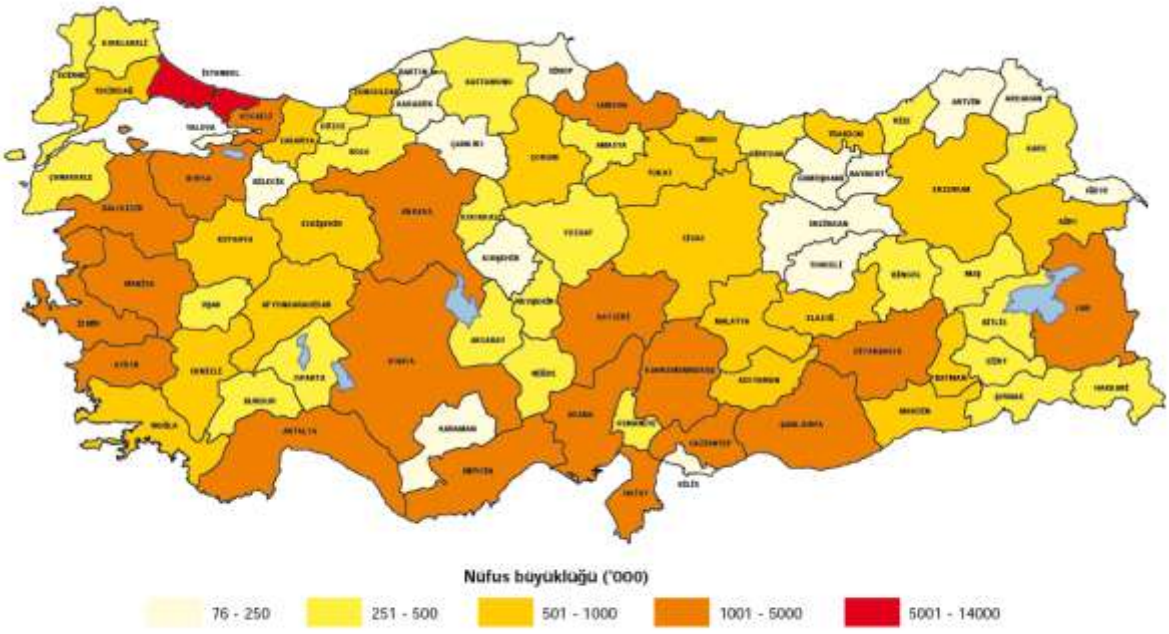

Kaynak: TÜİK

İllere göre nüfus büyüklüğü haritası incelendiğinde Samsun ilinin Karadeniz Bölgesi'nde nüfusu 1.000.001'den büyük tek il olduğu görülmektedir (Kaynak: TÜİK).

Grafik 5. Samsun İli Yaş Grupları ve Cinsiyete Dayalı Nüfus Piramidi, 2012

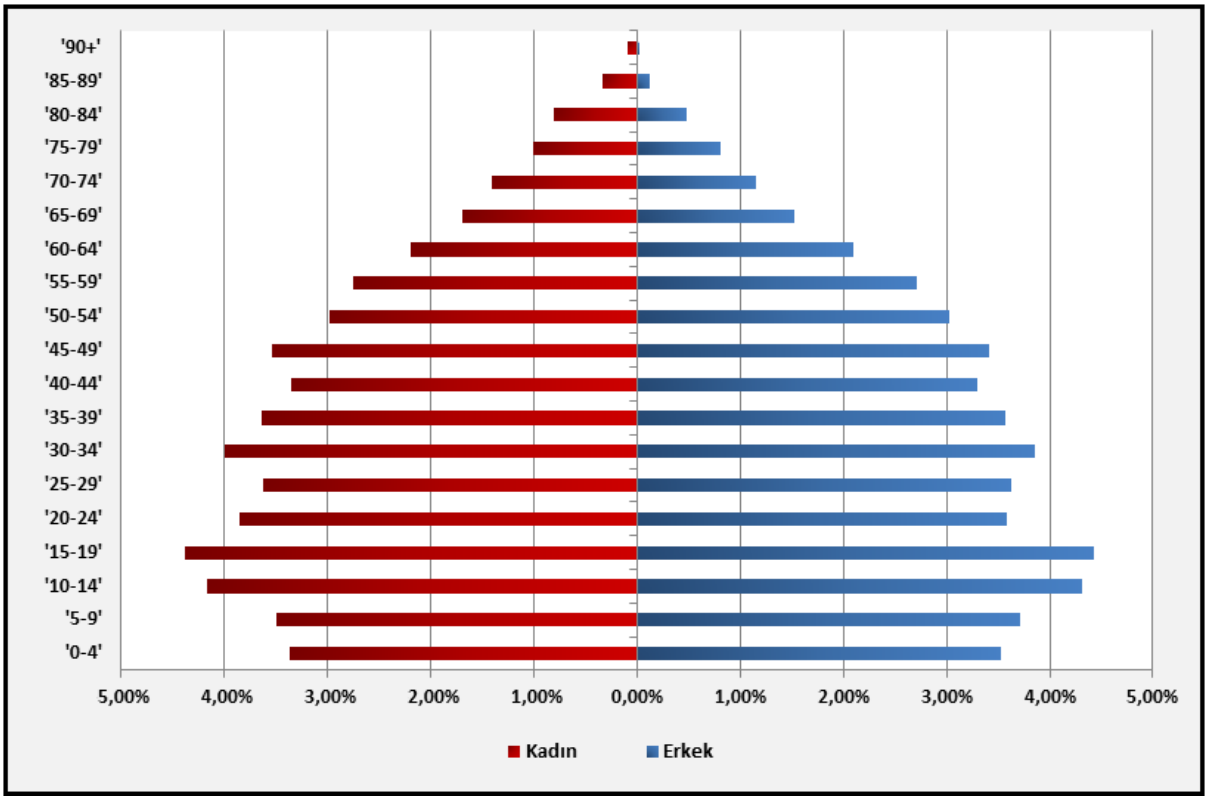

İlin nüfusu içerisinde kadın ve erkek nüfusu birbirine çok yakındır. Nüfusun %50,7'si kadın, %49,3'ü erkektir. 14 yaşının altındaki nüfus ilin %22'sini oluşturmaktadır. Samsun ilinin yaş gruplarına göre nüfus dağılımı incelendiğinde 15-19 yaş aralığı, en kalabalık grubu oluşturmaktadır.

Grafik 6. Çalışma Yaşı ve Cinsiyete Göre Nüfus Oranları, Samsun, 2012

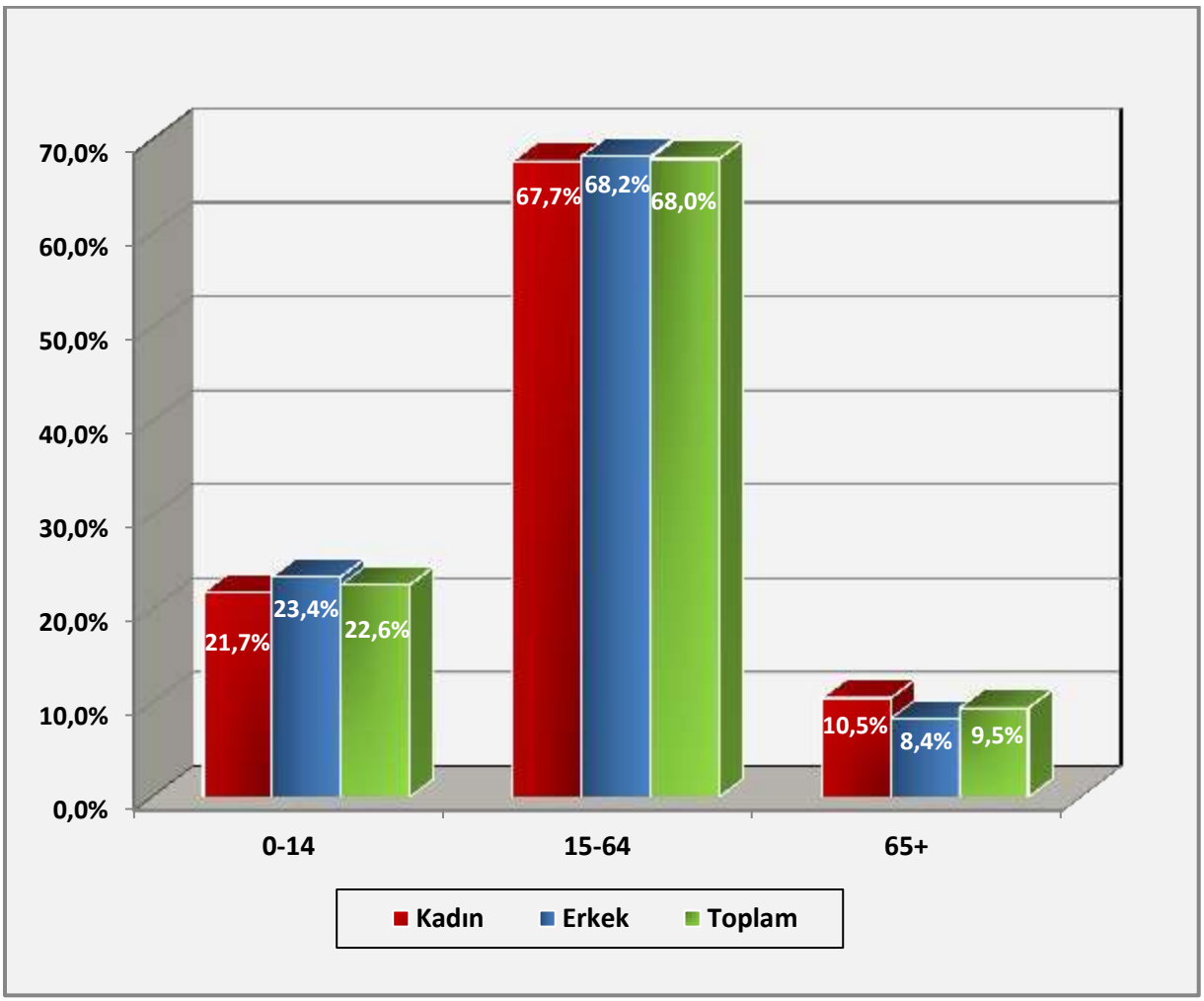

Samsun ilinde çalışma yaşındaki (15-64 yaş) nüfus 849.969'tur. Bu grup toplam il nüfusunun %68'ini oluşturmaktadır. Bu oran %67,6 olan Türkiye ortalamasına hayli yakındır. Bu grubun Samsun ili içinde cinsiyet dağılımı %50,6 kadın, %49,4 erkek nüfus oranıyla birbirine çok yakındır. Samsun ilinde 0-14 yaş aralığında yer alan çocuk nüfus oranı %22,6 olup; bu oran Türkiye ortalaması olan %24,9'luk orandan 2.3 puan düşüktür. Samsun ilinde 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfusa oranı ise %9,4 ile %7,5 olan Türkiye ortalamasının üstündedir.

Tablo 3. İlçelere Göre Nüfus Dağılımı, Samsun, 2012			
	Kadın	**Erkek**	**Toplam**
Alaçam	14.417	13.898	**28.315**
Asarcık	9.222	8.993	**18.215**
Atakum	71.184	68.546	**139.730**
Ayvacık	11.274	11.349	**22.623**
Bafra	72.778	70.588	**143.366**
Canik	45.661	46.540	**92.201**
Çarşamba	68.953	67.849	**136.802**
Havza	22.079	21.441	**43.520**
İlkadım	159.650	152.682	**312.332**
Kavak	10.314	9.998	**20.312**
Ladik	8.794	8.480	**17.274**
19.May	12.336	11.952	**24.288**
Salıpazarı	9.704	9.675	**19.379**
Tekkeköy	24.474	24.523	**48.997**
Terme	36.990	36.104	**73.094**
Vezirköprü	52.113	50.099	**102.212**
Yakakent	4.684	4.378	**9.062**

Samsun'un ilinin nüfus büyüklüğüne göre nüfusu en fazla olan ilçeleri sırasıyla İlkadım, Bafra, Atakum, Çarşamba ve Vezirköprü iken, nüfusu en az olan ilçeler ise Asarcık, Ladik ve Yakakent'tir. Samsun ilinde 2012 yılında İlkadım, Atakum, Canik ve Ondokuzmayıs ilçeleri dışında tüm ilçelerde nüfus azalması gözlemlenmiştir.

Grafik 7. İlçelere Göre Şehir-Köy Nüfus Oranı (Yüzde), Samsun, 2012

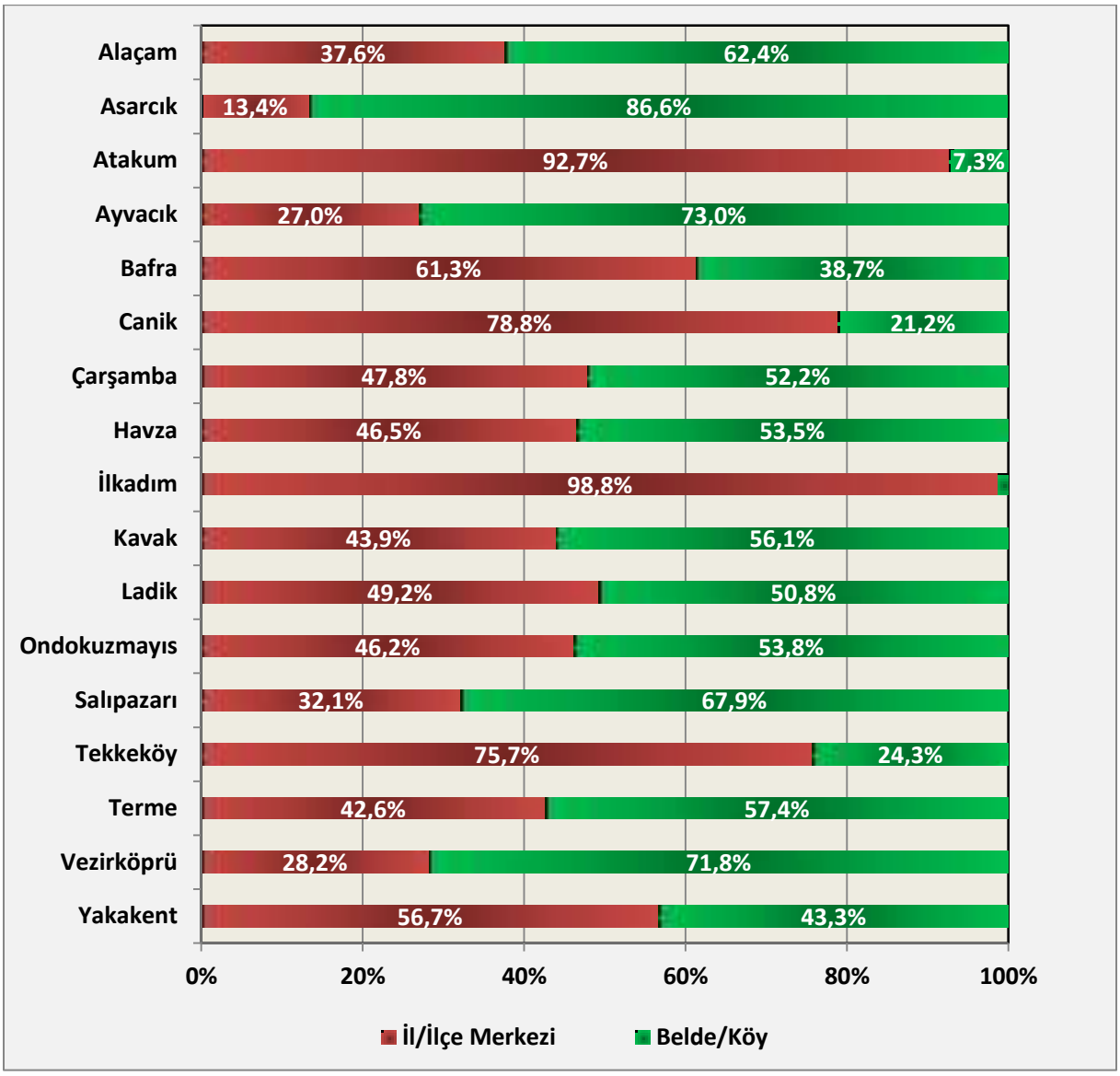

Samsun ilinin ilçelerine yerleşim yeri açısından bakıldığında, 2012 yılı itibarı ile il veya ilçe merkezlerinde yaşayan nüfusun en yoğun olduğu ilçeler İlkadım (%98,8), Atakum (%92,7), Canik (%78,8) ve Tekkeköy (%75,7) olarak öne çıkmaktadır. Kırsal nüfusun ağırlıkta olduğu ilçeler ise Asarcık, Vezirköprü ve Ayvacık'tır.

Grafik 8. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfusun Yıllara Göre Değişimi, Samsun, 2009 - 2012

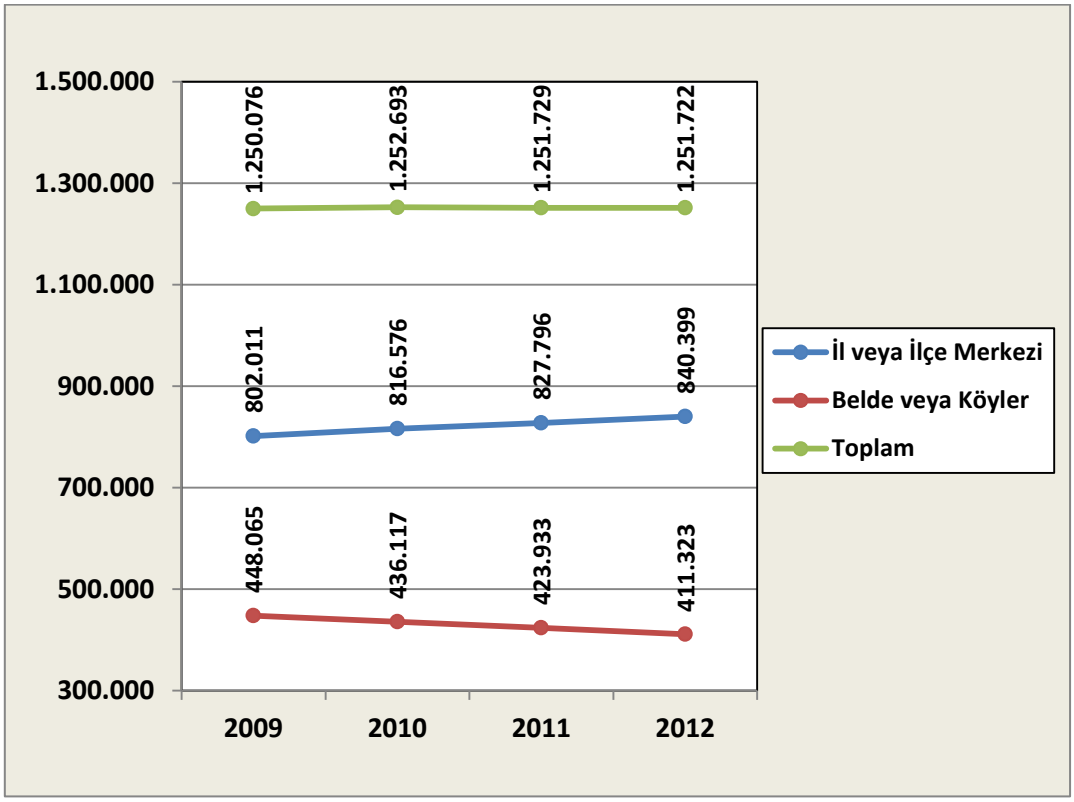

Yerleşim yerlerine göre nüfusun yıllara göre değişimi incelendiğinde, belde ve köylerdeki nüfusun son 4 yılda düzenli bir azalış, kent nüfusunda ise tersi şekilde düzenli bir artış gözlenmektedir. İlin toplam nüfusunda ise dikkate değer bir değişim yoktur.

Grafik 9. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus Oranı (Yüzde), Samsun – Türkiye, 2012

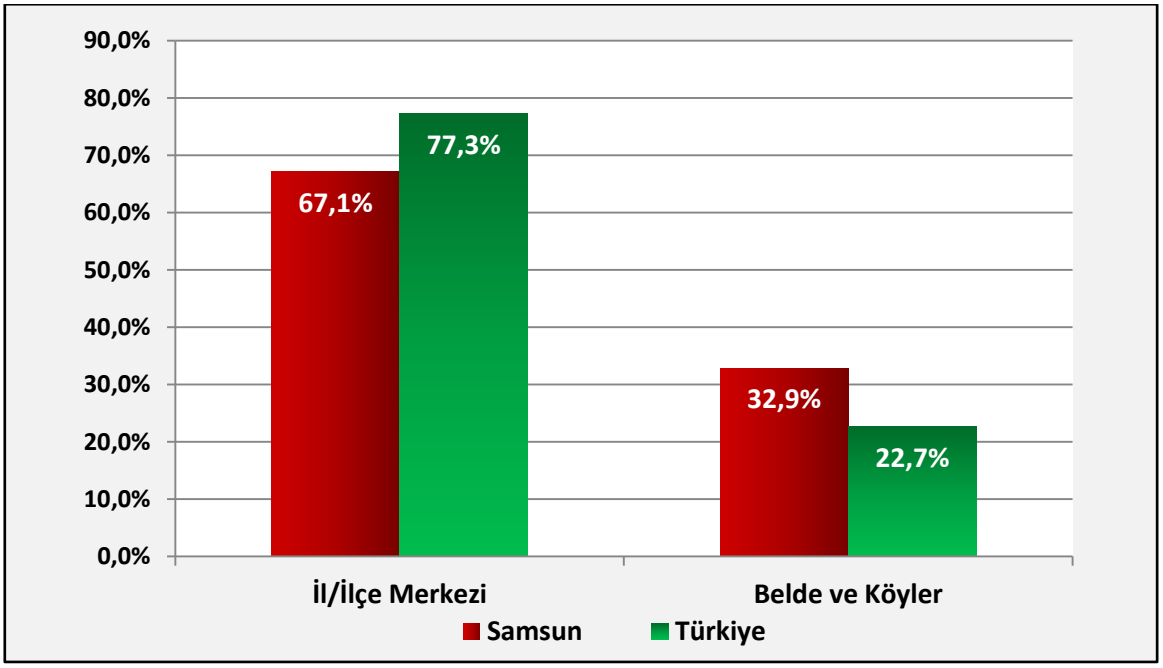

Yerleşim yerlerine göre nüfusa bakıldığında Samsun ili toplam nüfusunun %67,1'i İl/ilçe merkezlerinde, %32,9'u ise belde veya köylerde yaşamaktadır. İl veya ilçe merkezlerinde yaşayanların oranının Türkiye geneli ortalaması olan %77,3'ten daha düşük olduğu gözlenmektedir. Yani Samsun ilinde kırsal alanda yaşayanlar, Türkiye ortalamasından daha fazladır. Kırsaldaki kadın nüfusu, erkek nüfusundan fazladır. Ayrıca 2012 yılında, 2011 yılına göre kırsaldaki toplam nüfus azalmıştır.

Şekil 2. Yıllık Nüfus Artış Hızına Göre İllerin Sınıflandırılması, 2012

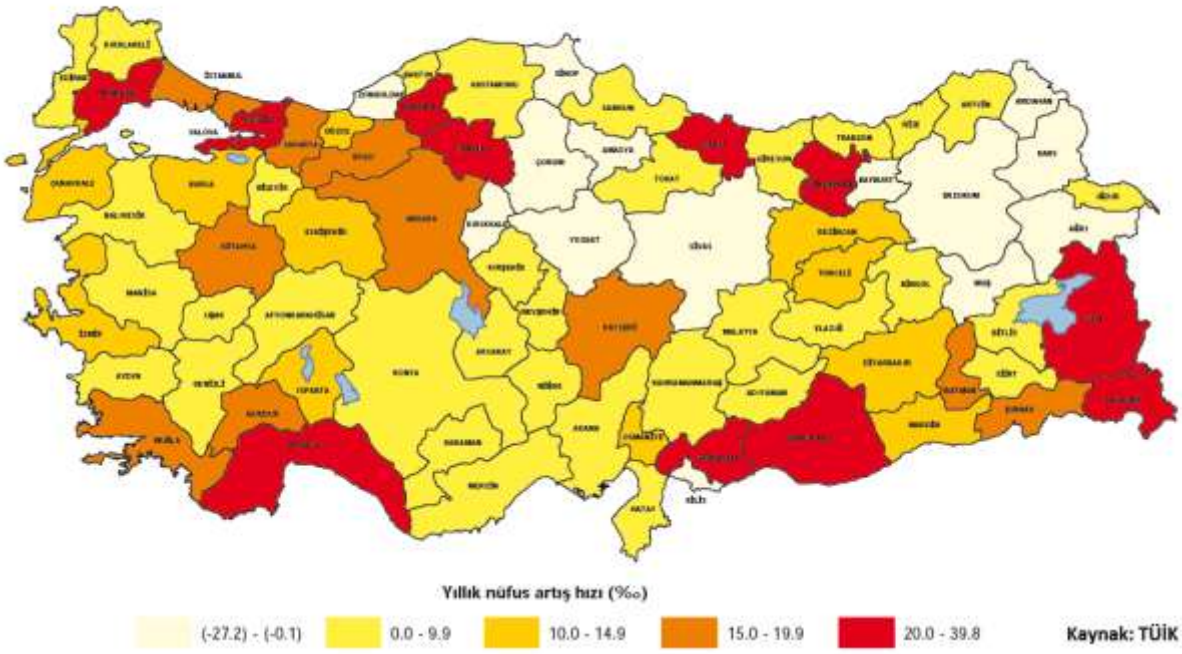

2012 yılı TÜİK verilerine göre Samsun ilinin nüfus artış hızının, ‰12 olan Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir.

Grafik 10. İlçelere Göre Nüfus Artış Hızları, Samsun, 2012 (Binde)

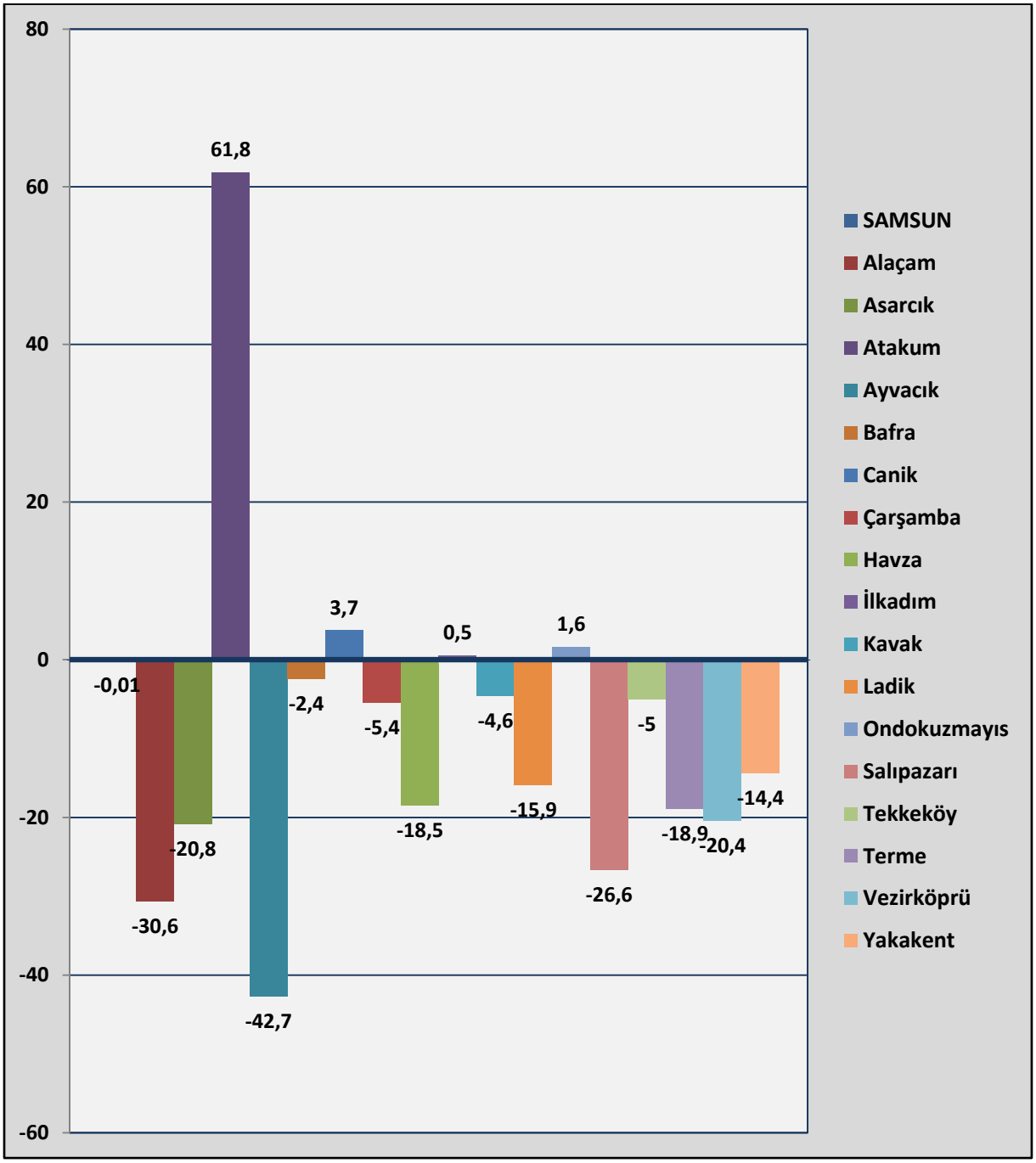

2012 yılı itibarı ile yıllık nüfus artışının en yüksek olduğu ilçe ‰61,8'lik oran ile Atakum'dur. Atakum ilçesi haricinde nüfus artış hızı pozitif olan diğer ilçeler Canik, Ondokuzmayıs ve İlkadım'dır. Geriye kalan on üç ilçede ise nüfus artış hızı negatif değer almaktadır. Nüfus artış hızının en düşük olduğu ilçe ‰ - 42,7'lik oran ile Ayvacık ilçesidir.

Tablo 4. Samsun İli İçin Göç Rakamları, 2012

İlin Aldığı Göç	İlin Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
32.249	41.561	-9.312	‰ -7.41

2012 yılı verilerine dayanarak Samsun ili için yukarıdaki göç tablosu incelendiğinde Samsun ili Türkiye ortalamasına bakıldığında göç veren bir şehir olarak ortaya çıkmaktadır. İlden ayrılanlar ile gelenlerden 9312 kişi fazladır. Yeni doğan sayıları eklendiğinde Samsun ilinin toplam nüfusu 2012 yılında 7 kişi azalmıştır.

Grafik 11. 2008-2011 Yılları Arası Net Göç Hızı, Samsun

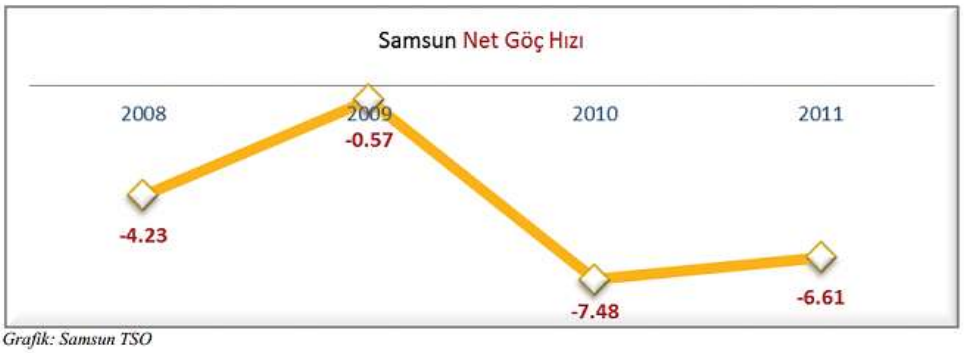

Grafik: Samsun TSO

Samsun, 2008-2012 yılları arasında aldığı göçten daha fazla göç vererek sürekli net göç vermiştir. Şehir 2008 yılında 5.229 kişi, 2009 yılında 707 kişi, 2010 yılında 9.407 kişi, 2011 yılında 8.305 kişi, 2012 yılında ise 9.312 kişi net göç vermiştir.

Tablo 5. Samsun İlinin En Fazla Göç Aldığı ve Verdiği İller (İlk 10), 2012

Göç Alınan İl	Sayı	Göç Verilen İl	Sayı
İstanbul	8.202	**İstanbul**	10.656
Ordu	2.599	**Ordu**	4.065
Ankara	2.199	**Ankara**	3.890
Trabzon	1.403	**Bursa**	2.200
Bursa	1.211	Tekirdağ	1.618
Tokat	1.005	**Trabzon**	1.206
Amasya	997	**Amasya**	1.111
Sinop	982	İzmir	1.088
Çorum	736	Tokat	992
Giresun	680	Kocaeli	946
Türkiye	**32.249**	**Türkiye**	**41.561**

Tablo 6. Yaş Bağımlılık Oranları, Samsun-Türkiye, 2009-2012

	2009		2010		2011		2012	
	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye
Genç Bağımlılık Oranı (0-14 yaş)	36,1%	38,8%	35,0%	38,1%	34,1%	37,5%	33,2%	36,9%
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ yaş)	12,7%	10,5%	13,2%	10,8%	13,6%	10,9%	14,0%	11,1%
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı	**48,8%**	**49,3%**	**48,2%**	**48,9%**	**47,7%**	**48,4%**	**47,2%**	**48,0%**

Yaş bağımlılık oranı çalışma yaşındaki her 100 kişinin teorik olarak bakmak zorunda olduğu çalışma yaşı dışında kalan yaşlı ve çocuk nüfusu belirtmesi bakımından anlamlıdır. Yani bu oran üretime katkıda bulunan çalışma yaşı nüfusun kendileri ile birlikte üretime katılamayan nüfusa da yetecek kadar üretimde bulunması gerektiğini göstermektedir. Samsun ilinde yaş bağımlılık oranı düşme eğilimindedir ve Türkiye ortalamasının altındadır. Bağımlılık oranının yüksek olması kalkınmayı olumsuz etkileyeceği için değerlerdeki düşme eğiliminin olumlu olduğu söylenebilir.

Grafik 12. Yaş Bağımlılık Oranları, Samsun, 2009-2012

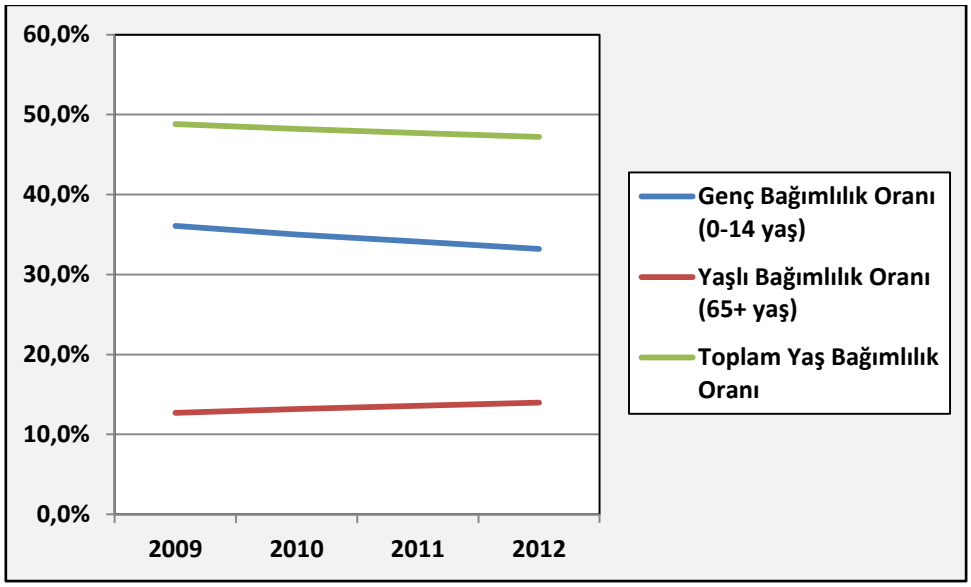

Yukarıdaki grafik incelendiğinde, 2009-2012 yılları arasında genç bağımlılık oranının düştüğü, ancak yaşlı bağımlılık oranının yükseldiği görülmektedir. Toplam yaş bağımlılık oranı ise düzenli olarak azalma göstermektedir.

EĞiTiM GÖSTERGELERİ

Samsun ilinde çalışma yaşındaki nüfusa ilişkin eğitim istatistiklerine bakıldığında en çarpıcı nokta, çalışma yaşındaki nüfusun büyük bir bölümünün (%69,3) lise altı eğitimli kişilerden oluşmasıdır. Çalışma yaşındaki nüfusun %4,1'i okuma yazma bilmeyen, %9,5'i ise okuma yazma bilmesine rağmen bir okul bitirmemiş olan kişilerden oluşmaktadır. Çalışma yaşındaki nüfusun %30,8'i ilkokul mezunu, %24,9'u ortaokul-ilköğretim veya dengi okul mezunları, %18,9'u ise lise veya dengi okul mezunlarıdır. Çalışma yaşındaki nüfusun yalnızca %9,9'u lise üstü (önlisans-lisans-lisansüstü) eğitime sahiptir. Samsun ilinde lise ve dengi okullar ile lise üstü eğitimlilerin oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Yani Samsun ilindeki çalışma yaşı nüfusu Türkiye genelindeki çalışma yaşı nüfusundan daha düşük eğitimlidir.

Grafik 13. Çalışma Yaşı Nüfusunun Son Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı, Samsun, 2012

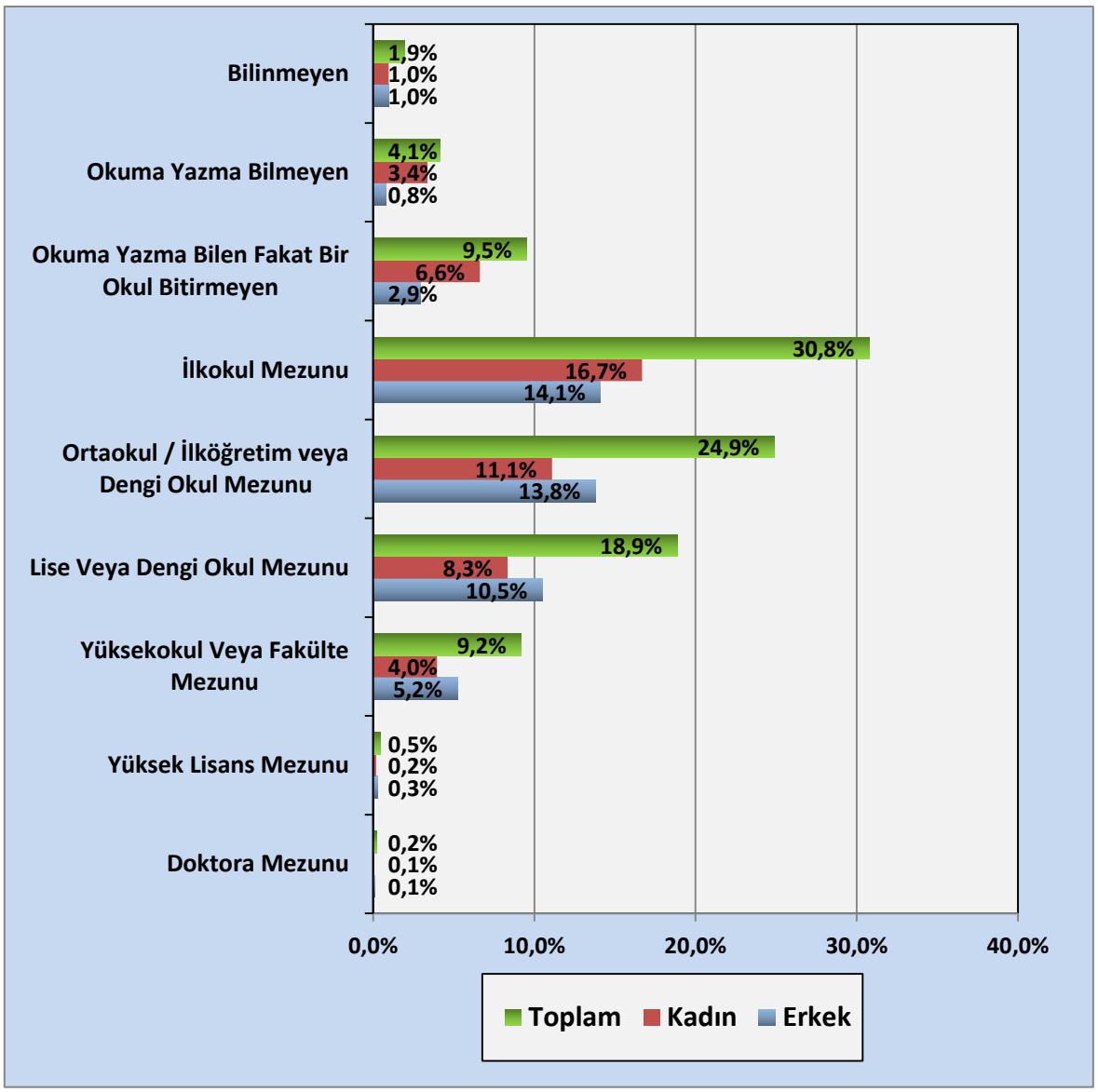

Türkiye genelindekine benzer bir şekilde Samsun'da da çalışma yaşındaki kadınlar ve erkekler arasında eğitim açısından kadınlar aleyhine bir eşitsizlik bulunmaktadır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kadınların bu grup içerisindeki oranları azalmaktadır. Samsun ilinde çalışma yaşındaki kadınların %73,6'sı lise altı eğitimli kişilerden oluşmaktadır. Bu oran erkekler açısından bakıldığında %64,9 olmaktadır.

Tablo 7. Okullaşma Oranları, Samsun-Türkiye, 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı

	İlkokul			Ortaokul			Genel Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim			Ortaöğretim Toplamı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Samsun	99,84	99,88	**99,86**	96,47	96,11	**96,30**	32,77	39,7	**36,15**	41,01	33,89	**37,5**	73,73	73,58	**73,66**
Türkiye	98,81	98,92	**98,86**	93,19	92,98	**93,09**	32,78	36,26	**34,47**	37,99	33,05	**35,59**	70,77	69,31	**70,06**

Samsun ilinde okullaşma oranlarına bakıldığında; ilkokullarda okullaşma oranı %99,86, ortaokullarda okullaşma oranı %96,30, ortaöğretimde okullaşma oranı %73,66'dır. Ortaöğretim toplamını okul türüne göre ayrı ayrı inceleyecek olursak, genel ortaöğretim kurumlarında okullaşma oranının %36,15, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında okullaşma oranının %37,15 olduğu görülmektedir.

Grafik 14. Okullaşma Oranları, Samsun-Türkiye, 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı

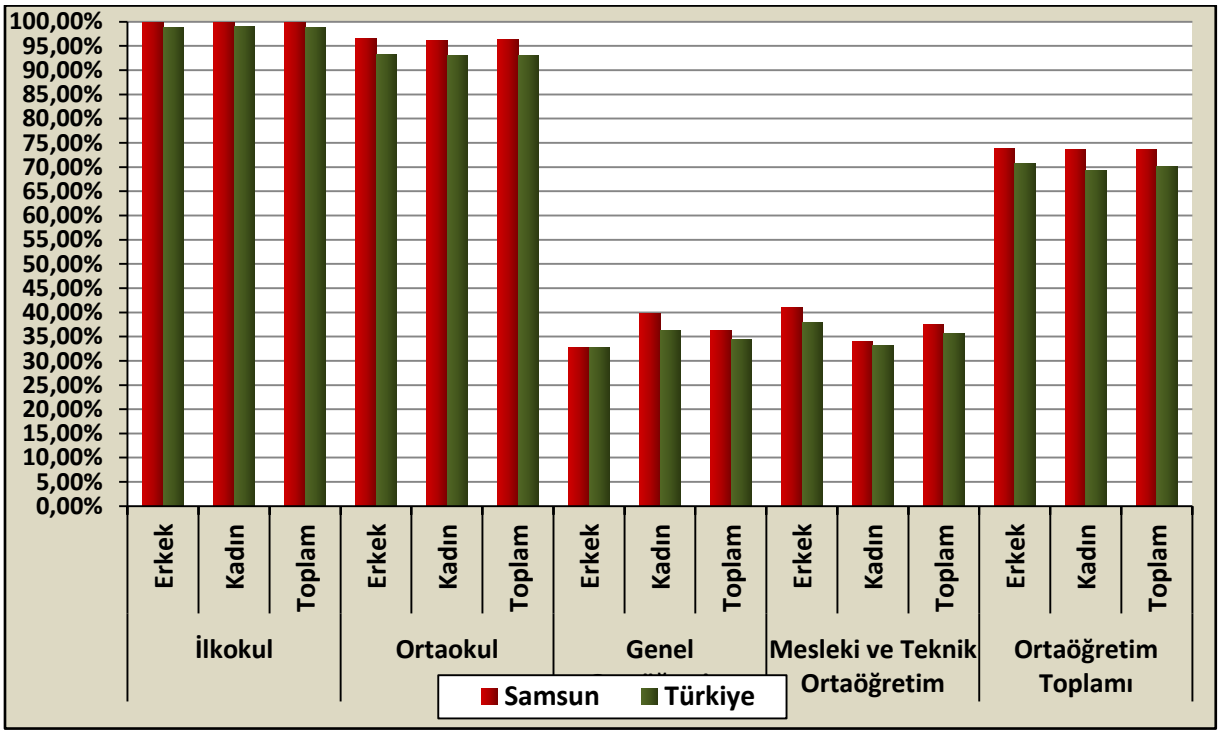

Okullaşma oranları açısından Samsun ve Türkiye geneli karşılaştırıldığında (genel ortaöğretimdeki erkek öğrenciler hariç) Samsun ilinin Türkiye geneline göre daha önde olduğu görülmektedir. Okullaşma oranı ortalamalarının Türkiye genelinden yüksek olması olumludur.

Tablo 8. Cinsiyete ve Yerleşim Yerlerine Göre Ortaöğretimde Okuyan Öğrenci Sayıları, Samsun, 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı

	Yerleşim Yeri	Okul Sayısı	Erkek Öğrenci Sayısı	Kadın Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
Genel Ortaöğreim	Şehir	71	21181	24331	45512
	Köy	7	871	468	1339
	Toplam	78	22052	24799	46851
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	Şehir	99	21605	17900	39505
	Köy	6	403	345	748
	Toplam	105	22008	18245	40253

GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasının genel bir resmini çıkartabilmek için işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarına cinsiyet eşitliği, eğitim durumu, sektörler arası dağılım gibi göstergeler ışığında bakmak gerekmektedir. Bu tür bir analiz için gerekli verilerin çoğu TÜİK Hane halkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Ancak bu verilerin büyük bölümü Samsun iline özel değildir; NUTS2 bölümlemesinde Samsun, Tokat, Çorum ve Amasya illerini kapsayan TR83 bölgesi bütününde mevcuttur. Dolayısıyla bu bölümde sunulacak analiz Samsun ili özelinden ziyade, bölgesel özellikleri yansıtmaktadır. Ancak bu analiz mümkün olduğu ölçüde Samsun iline ait verilerle de zenginleştirilmeye çalışacaktır.

TR83 bölgesinde 2012 yılında 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusun işgücüne katılım oranı %48,7 iken işsizlik oranı %5,7'dir. İstihdam edilenlerin %41,2'si hizmetler sektöründe, %16,4'ü sanayide istihdam edilmektedir. Tarım sektöründeki istihdam ise %42,5 ile en fazladır.

Tablo 9.

Kurumsal olmayan nüfusun yıllara göre işgücü durumu (15+ yaş)

	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne dahil olmayan nüfus	İşgücüne katılma oranı	İşsizlik oranı	İstihdam oranı	Tarım dışı işsizlik oranı
	(Bin)					(%)			
TR Türkiye									
2010	52 541	25 641	22 594	3 046	26 901	48,8	11,9	43,0	14,8
2011	53 593	26 725	24 110	2 615	26 867	49,9	9,8	45,0	12,4
2012	54 724	27 339	24 821	2 518	27 385	50,0	9,2	45,4	11,5
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya									
2010	1 988	1 006	934	72	982	50,6	7,2	47,0	12,4
2011	2 004	1 052	996	56	953	52,5	5,3	49,7	9,2
2012	2 014	982	925	56	1 032	48,7	5,7	45,9	9,4

Kaynak: TÜİK

Türkiye geneline bakıldığında işgücü piyasasının en büyük sorunlarından bir tanesi çalışma yaşı nüfusun işgücüne katılım oranının düşük olmasıdır. Bu sorun her yıl Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan İlerleme Raporlarında da dile getirilmektedir. Özellikle de kadınların işgücüne katılma oranlarındaki düşüklük, her ne kadar son bir kaç yılda az miktarda artmış ve 2011 verilerine göre %28,8'e ulaşmış olsa da hala Avrupa Birliği ortalamalarının çok altındadır.

Grafik 15. İşgücüne Katılım Oranı, TR83, 2012

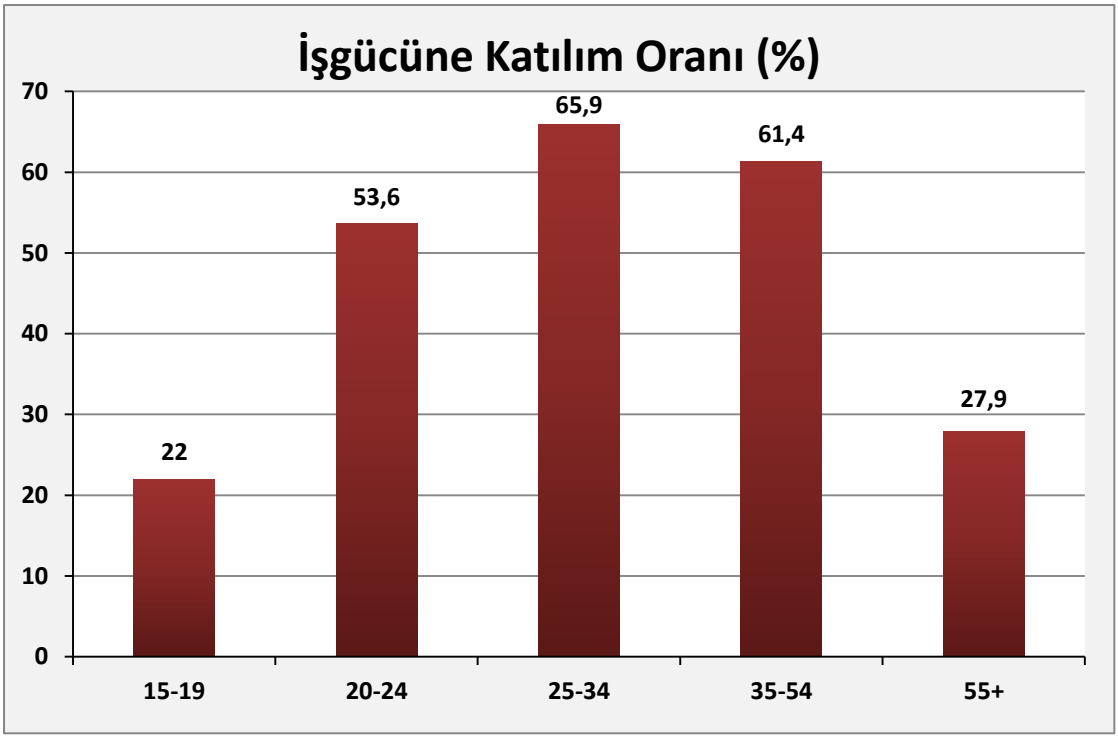

2012 yılı verilerine TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) bölgesinde işgücüne katılım oranlarının 15-19 yaş grubu için %22, 20-24 yaş grubu için %53,6, 25-34 yaş grubu için %65,9, 35-54 yaş grubu için %61,4 olduğu görülmektedir.

Tablo 10.

İstihdam edilenlerin sektörel dağılımı (15+ yaş)

	(NACE Rev. 2)						
	Toplam	Tarım	Sanayi[1]	Hizmetler	Tarım	Sanayi[1]	Hizmetler
	(Bin)				(%)		
TR Türkiye							
2010	22 594	5 683	5 927	10 985	25,2	26,2	48,6
2011	24 110	6 143	6 380	11 587	25,5	26,5	48,1
2012	24 821	6 097	6 460	12 264	24,6	26,0	49,4
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya							
2010	934	426	141	366	45,6	15,1	39,3
2011	996	453	175	368	45,5	17,6	36,9
2012	925	393	152	381	42,5	16,4	41,2

Kaynak: TÜİK

2011 yılı için TR83 bölgesinin eğitim durumuna göre istihdam oranına bakıldığında eğitimle istihdam arasında doğrusal bir ilişki olduğu görünmektedir. Tablodan görülebileceği gibi, TR83 bölgesinde mezun olunan okula göre eğitim seviyesi arttıkça, istihdam edilme olasılığı da artmaktadır. 2012 yılında Türkiye ve TR83 Bölgesinde en fazla istihdam lise altı eğitimlilerde gerçekleşmiştir. Bu bölgede 2012 yılında 15 ve üzeri yaştaki 56.000 işsizin yarısının eğitim durumu lise altı, 14.000'inin lise ve dengi meslek okulu, 14.000'inin ise yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 11.

Eğitim durumuna göre işgücü, işsiz, istihdam durumu (15+ yaş)

(Bin kişi)

		Toplam	Okuma-yazma bilmeyen	Lise altı eğitimliler	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim
İŞGÜCÜ						
TR Türkiye						
	2010	25 641	1 151	15 195	5 238	4 057
	2011	26 725	1 203	15 681	5 365	4 476
	2012	27 339	1 164	15 640	5 538	4 996
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya						
	2010	1 006	88	630	155	133
	2011	1 052	82	681	157	132
	2012	982	75	611	168	129
İŞSİZ						
TR Türkiye						
	2010	3 046	69	1 767	764	446
	2011	2 615	56	1 456	636	467
	2012	2 518	45	1 363	607	503
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya						
	2010	72	1	41	19	12
	2011	56	1	29	14	12
	2012	56	1	28	14	14
İSTİHDAM						
TR Türkiye						
	2010	22 594	1 082	13 427	4 473	3 612
	2011	24 110	1 147	14 224	4 729	4 009
	2012	24 821	1 119	14 277	4 932	4 493
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya						
	2010	934	88	589	136	121
	2011	996	81	652	143	120
	2012	925	74	583	154	115

Tablo 12.

İşgücüne dahil olmayanların yıllara göre işgücüne dahil olmama nedenleri (15+ yaş)

(Bin kişi)

		Neden			
		İş aramayıp, çalışmaya hazır olanlar			
	İşgücüne dahil olmayan nüfus	İş bulma ümidi olmayanlar	Diğer	Mevsimlik çalışanlar	Ev işleriyle meşgul
TR Türkiye					
2010	26 901	716	1 297	65	11 914
2011	26 867	678	1 267	64	11 872
2012	27 385	691	1 303	63	11 992
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya					
2010	982	29	69	3	384
2011	953	15	44	2	389
2012	1 032	20	38	3	422

	Neden			
	Eğitim/Öğretime devam eden	Emekli	Özürlü, yaşlı veya hasta	Diğer
TR Türkiye				
2010	4 122	3 577	3 394	1 817
2011	4 219	3 617	3 406	1 746
2012	4 409	3 795	3 459	1 674
TR83 Samsun, Tokat, Çorum, Amasya				
2010	143	103	205	46
2011	159	131	183	29
2012	172	140	214	23

TR83 Bölgesinde yaklaşık 1 milyon kişi işgücüne katılmamaktadır. İşgücüne katılmayanların %40'ını, "ücretsiz aile işçisi" olarak nitelendirilen ev işleri ile meşgul ve %95'ini kadınların oluşturduğu bir grup meydana getirmektedir.

İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

- ***Başvurular***

Bu bölümde, sahada yapılan işgücü piyasası analizinin dışında Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak gerek işyeri ziyaretleri sonucunda alından açık işlerin, gerekse iş arayanların kuruma başvuru istatistikleri yıllar itibarı ile incelenecektir. Yapılacak analizler sonucunda son 5 yılda alınan başvuruların, açık işlerin, işe yerleştirmelerin ve aktif kayıtlı işsizlerin yaş-cinsiyet-eğitim durumu hakkında değerlendirilmeler yapılacaktır.

Kurumun diğer faaliyetlerinden olan niteliksiz işgücünün nitelik ve beceri kazandırılarak İşgücü Piyasasına katılımını hedefleyen Aktif İşgücü Programlarının son 5 yıldaki değişimi ve Pasif İşgücü Hizmetlerinden işini kaybedenlere yönelik olan İşsizlik Sigortası yıllara göre incelenecektir.

Grafik 16. Başvuru Sayıları, Samsun, 2008-2012

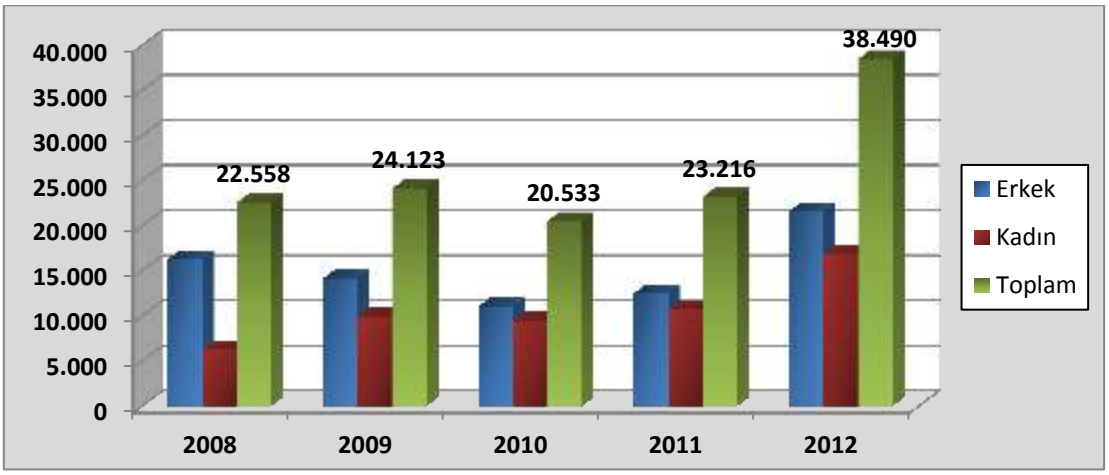

Yıllar itibariyle başvuru sayıları incelendiğinde 2008 yılından 2011 yılına kadar toplam başvuru sayısının 20-23 bin bandında seyrettiği gözlemlenmiştir. Fakat 2012 yılında yaklaşık %65'lik artış ile başvuru sayısı 38.490 olarak tespit edilmiştir. Bu büyük artışın Nisan 2012'den itibaren göreve başlayan **İş ve Meslek Danışmanları**nın İşgücü Piyasasına aktif müdahaleleriyle sağlandığı tahmin edilmektedir. Danışmanların işyeri ziyaretlerini ve alınan eleman taleplerini büyük ölçüde artırmaları sistemdeki açık iş oranına yansımış bu da İŞKUR'a başvuru sayısını hızlı bir şekilde artırmıştır.

2012 yılında yapılan başvuruların yaklaşık %44'ünü kadınlar, %56'sını ise erkekler oluşturmuştur. 2012 yılında, bir yıl öncesine göre erkeklerdeki artış %72 iken, kadınlardaki artış %57 olarak tespit edilmiştir.

Grafik 17. Başvuranların Eğitim Durumları Sayıları, Samsun, 2012

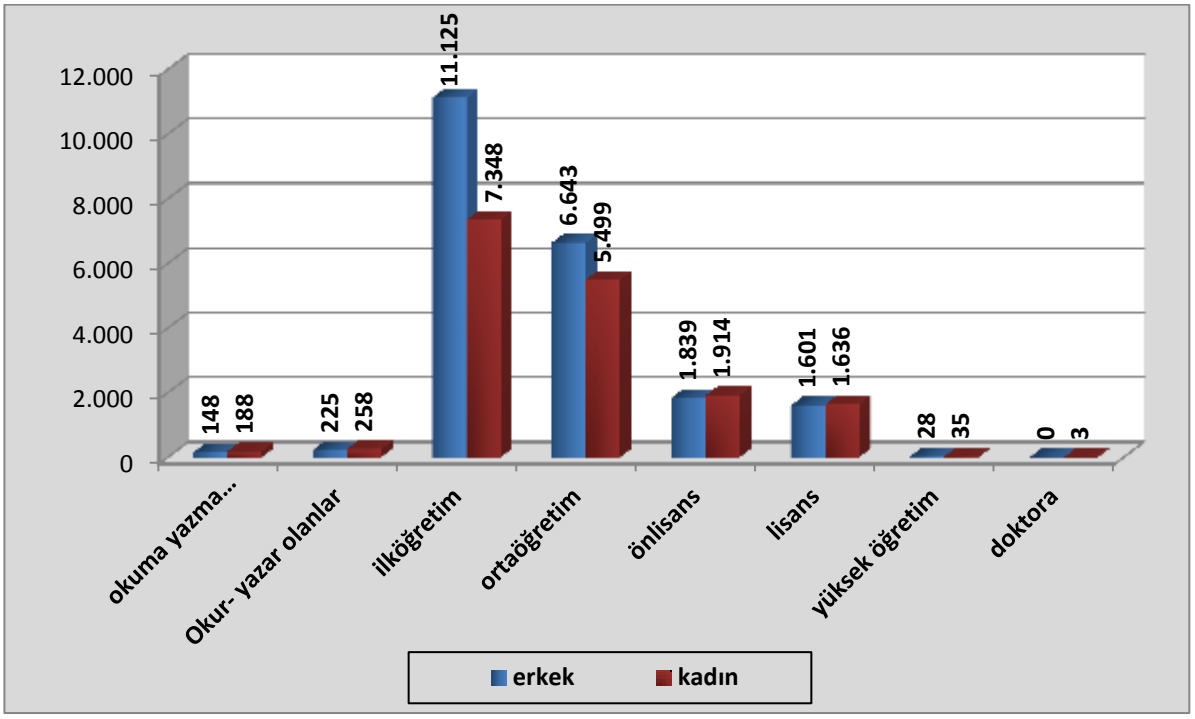

2012 yılı itibariyle Samsun İŞKUR'a başvuranların eğitim durumunu gösterir grafik incelendiğinde, iş aramak için kuruma gelenlerin **%80'inin Lise ve altı** eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu oranın yüksek olması hem maliyet hem de zaman açısından, bahsi geçen işgücünü değerlendirebilmeyi İŞKUR için zor bir görev haline getirmiştir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim seviyesine sahip başvuru ise yok denecek kadar azdır.

Tablo 13. Samsun ilinde ve Türkiye'de en fazla başvurunun bulunduğu ilk 10 meslek, Samsun-Türkiye, 2013

MESLEKLER	SAMSUN	ORAN
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	8115	21,1%
BÜRO MEMURU (GENEL)	2177	5,7%
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	1824	4,7%
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1103	2,9%
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	1086	2,8%
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	936	2,4%
SEKRETER	839	2,2%
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	704	1,8%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	537	1,4%
ÖN MUHASEBECİ	512	1,3%
ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	500	1,3%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	475	1,2%
MUHASEBECİ	455	1,2%
KASİYER	440	1,1%
Genel Toplam	38490	

MESLEKLER	TÜRKİYE	ORAN
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	572862	24,9%
BÜRO MEMURU (GENEL)	100687	4,4%
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	86976	3,8%
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	53649	2,3%
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	47515	2,1%
SEKRETER	36929	1,6%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	33993	1,5%
ÖN MUHASEBECİ	30406	1,3%
GARSON (SERVİS ELE.)	27132	1,2%
MUHASEBECİ	25799	1,1%
ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	21000	0,9%
AŞÇI	20870	0,9%
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	20686	0,9%
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	20649	0,9%
Genel Toplam	2296325	

2012 yılında Kuruma yapılan başvurular meslekler bazında incelendiğinde Beden İşçisi (Genel) mesleğindeki başvuruların Samsun ili için %21,1 ülke genelinde için de %24,9 oranla ilk sırada olduğu tespit edilmiştir. Bu paralellik Büro Memur(Genel), Satış Elemanı ve Beden İşçisi (Temizlik) mesleklerinde de görmek mümkündür. Bu 4 ana meslekten de anlaşılacağı üzere, İŞKUR'a gelen başvuruların büyük çoğunluğu mavi yakalılardan oluştuğu söylenebilir. Ortaya çıkan bu tablo, Kariyer Danışmanlık Stratejisi çerçevesinde profesyonel adımlar atan İŞKUR'a, daha fazla sayıda beyaz yakalının kurum kayıtları altına alınması gerekliliği misyonunu yüklemektedir. Bir Kamu Kurumu olarak İŞKUR, kuruluş amacına uygun olarak İşgücü Piyasasından uzak kalmış, nitelikleri yetersiz ve dezavantajlı grupların İşgücü Piyasasına yeniden kazandırılması görevini yerine getirmektedir. Fakat beyaz yakalı olarak da nitelendirilen yüksek nitelikteki işgücü (mühendis, mimar, doktor, avukat vb.) için iş arama ve danışmanlık yöntemlerinden ilk akla gelen seçenek değildir.

- ***Kayıtlı İşsiz***

Yapılan araştırmada bir önceki bölümde bahsi geçen kuruma yapılan Başvuru sayısındaki değişime paralel bir görüntü sergilenmiştir. Kuruma kayıtlı işsiz sayısı 2008 yılında 16.825 iken 2012 yılında 38.866'ya kadar çıkmıştır. Genel işsizlik göstergelerinde düşüş tespit ediliyor olmasına karşılık İŞKUR'a kayıtlı işsizlerdeki artış ancak kurumun daha etkili çalıştığı ile açıklanabilir. İşgücü piyasasına özellikle artan personel sayısı ile 2012 yılından itibaren müdahalesini artıran İŞKUR Samsun ili genelinde de hızla etki oranını artırmıştır.

Grafik 18. Cinsiyet Kırılımında Kayıtlı İşsiz Sayısındaki Değişim, Samsun, 2008-2012

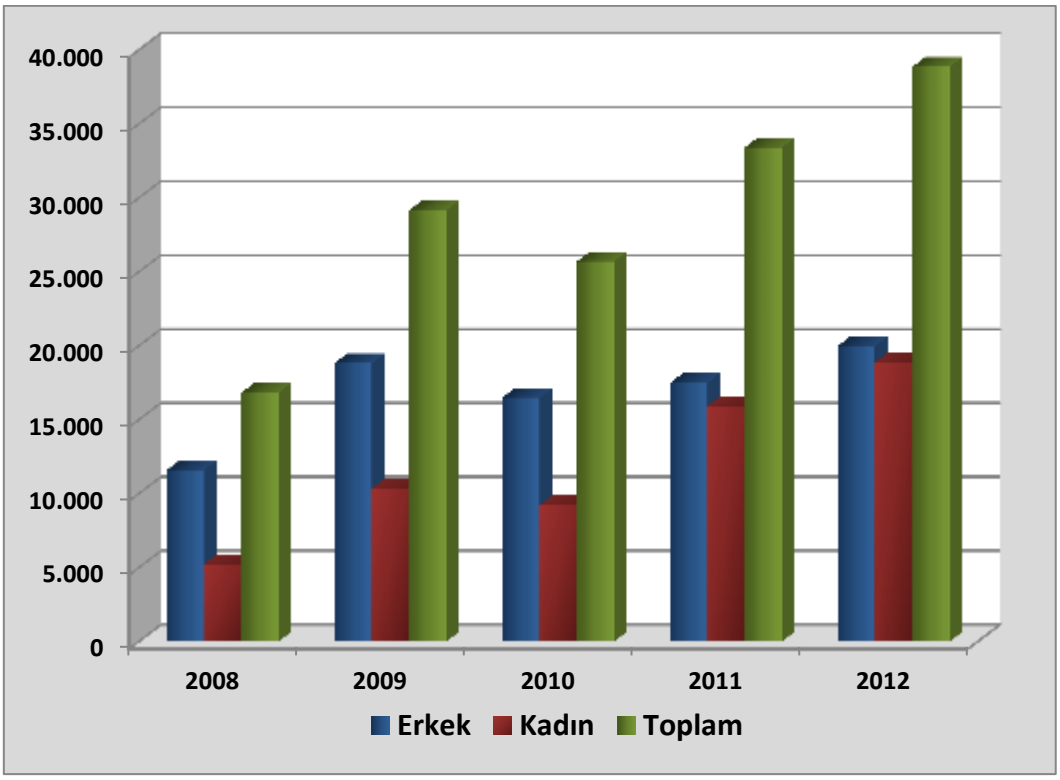

Samsun ilinde ve Türkiye genelinde kayıtlı işsizlerin mesleki dağılımı incelendiğinde ilk 10 mesleğin büyük ölçüde eşleştiği görülmektedir. Beden İşçisi (genel), Büro Memuru (genel) ve Beden İşçisi (Temizlik) gibi mesleklerde beceri ve yetkinlik eksikliğine dayalı bir yoğunlaşma görüldüğü açıktır. Bunun dışında Ön Muhasebeci, Muhasebeci, Sekreter gibi mesleklerin işverenlerce talep edilen pozisyonlar olmasına karşılık kayıtlı işsizler listesinde yer alması bu şekilde kayıt olan danışanların; mesleki bilgi eksikliği, tecrübe yetersizliği, kurum kültürüne yahut imajına uyumsuzluk, iletişim yeteneği eksikliği, takım çalışmasına uyumsuzluk gibi nedenlerle işveren tarafından tercih edilmemelerinden bazen de iş arayanın; çalışma koşulları, ücret, sosyal imkânlar gibi parametreleri yetersiz bulmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 14. Samsun ilinde ve Türkiye'de en fazla kayıtlı işsizin bulunduğu ilk 10 meslek, Samsun-Türkiye, 2012

MESLEKLER	SAMSUN
Genel Toplam	**38866**
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	7823
BÜRO MEMURU (GENEL)	2869
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	1633
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	1496
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	1284
SEKRETER	1072
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	768
ÖN MUHASEBECİ	685
MUHASEBECİ	514
GARSON (SERVİS ELEMANI)	480

MESLEKLER	TÜRKİYE
Genel Toplam	**2372262**
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	580621
BÜRO MEMURU (GENEL)	142007
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	92007
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	47614
SEKRETER	46050
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	45512
ÖN MUHASEBECİ	38206
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	35912
MUHASEBECİ	32002
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	26951

Bu noktada kayıtlı işsizlerin büyük bölümünü oluşturan Satış Danışmanı ve Garson (Servis Elemanı) mesleklerinin listede üst sıralarda bulunmasının nedeni olarak ise bu mesleklerin danışanlarca profesyonel meslek olarak algılanmamasından kaynaklanmaktadır. Günümüzde bu mesleklerde sektörel ve müşteri portföyüne bağlı uzmanlaşma ve tecrübe beklenirken kayıtlı işsizlerin bu meslekleri yeterince araştırmadan kolayca yapabileceklerini düşünmeleri sonucunda işsizliklerinin devam etmesini ve uzun süre işgücü piyasasından uzak kalmalarına bağlı dezavantajlı gruba dahil olmaları ile sonuçlanmaktadır. Uzun süre işsiz kalan vatandaşların yeniden işgücü piyasasına katılması ise hem danışanlar hem de ülke için maddi manevi büyük külfet oluşturmaktadır.

Grafik 19. Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Sürelerine Göre Dağılımı, Samsun, 2012

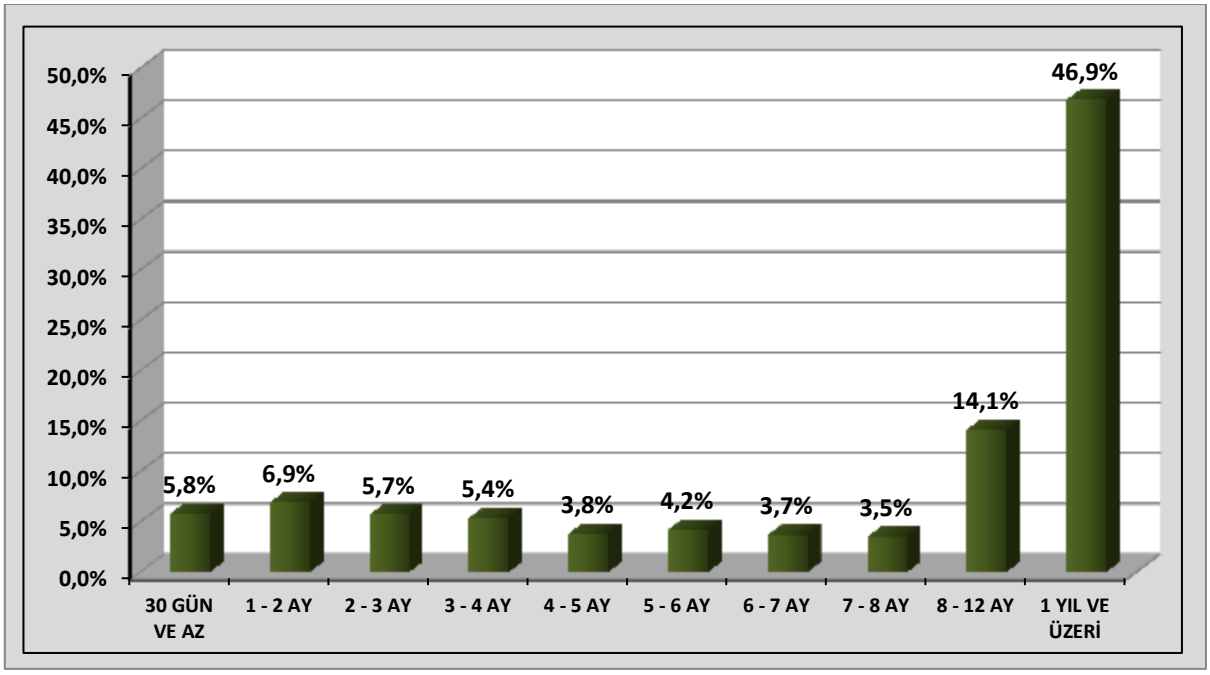

2012 yılında Samsun ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin bekleme yani işsizliklerinin devamı incelendiğinde % 46,9 gibi yüksek bir oranın 1 yıl ve üzeri bir süre işsizliklerinin sürdüğü, %14,1 'lik kesimin ise 8 ila 12 ay işsiz kaldıkları gözlenmiştir. Bu noktada özellikle kayıtlı işsizlerin neredeyse yarısını oluşturan 1 yıl ve üzeri süre işsizler dezavantajlı grup olarak nitelendirilmektedir. Bu kişiler sürenin uzunluğundan dolayı mesleki beceri ve yetkinliklerini kaybetmeye başlamakta, iş arama kanallarının işe yaramadığını düşünüp bazı kanalları kullanmayı bırakarak iş bulma şanslarını azaltmaktadırlar. Aynı zamanda bu kişiler uzun süre gelir elde edemedikleri için maddi manevi baskı altına girmekte, kendilerine olan güvenleri yavaş ama kalıcı olma eğiliminde kaybetmektedirler. Çalışma çağındaki bu işgücünün piyasa dışında kalması sadece bireysel değil toplumsal ve iktisadi bakımdan da büyük kayıplara neden olmaktadır. Yapılan istatistiki çalışmada kayıtlı işsizlerin % 39'luk kısmı ise 8 aydan daha kısa sürede tekrar iş bulmakta iken ancak % 5,8'lik kısım 30 günden kısa sürede iş bulabilmektedir. Samsun Çalışma ve İş Kurumu'nun ve ülke genelinde İŞKUR'un stratejik planlarında işsiz geçen bekleme sürelerini mümkün olduğunca aşağı çekmek yer aldığı için önümüzdeki yıllarda bu tabloda olumlu gelişmeler beklenmektedir.

Grafik 20. Yaş Gruplarına göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı, Samsun, 2012

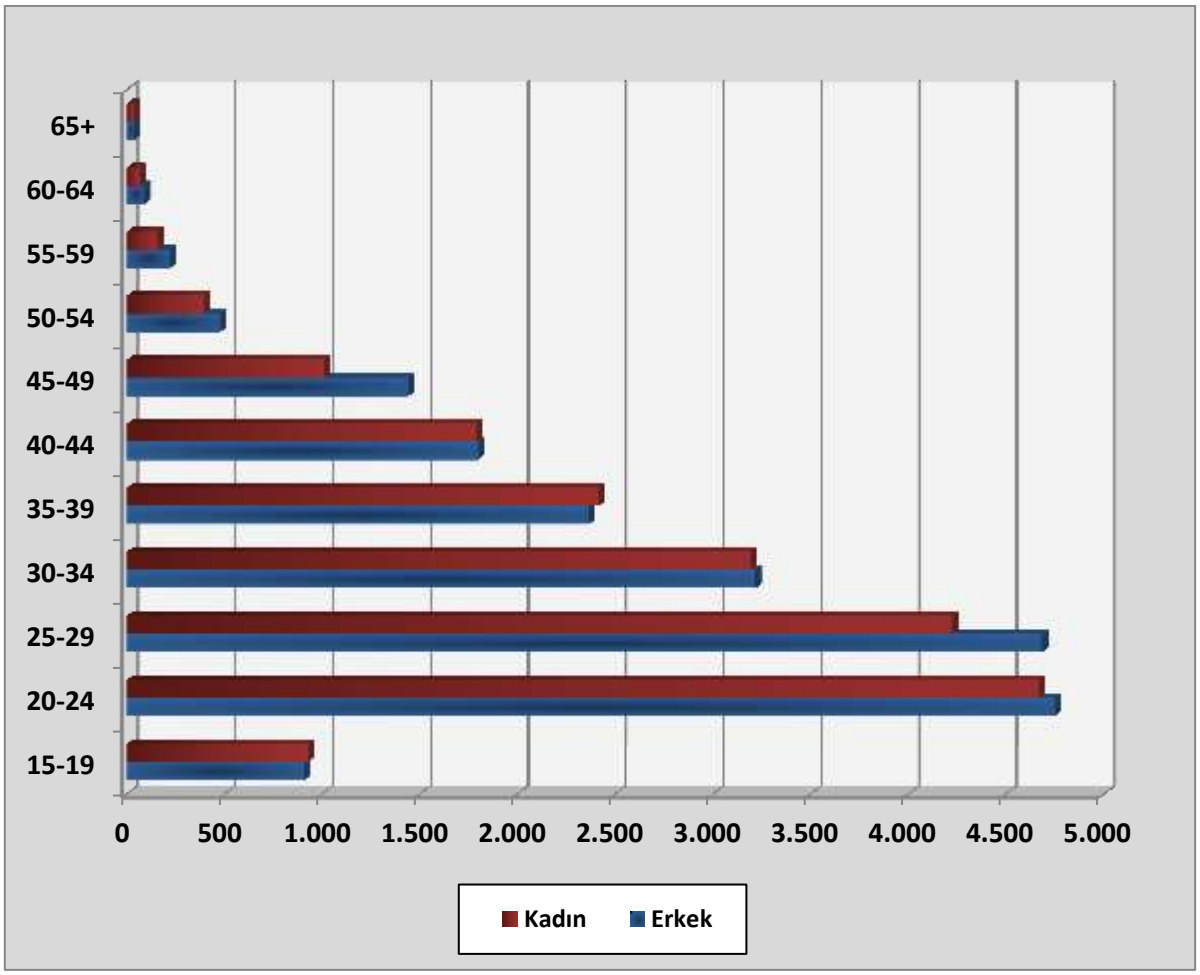

Kayıtlı işsizlerin Yaş Gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; yoğunlaşmanın özellikle 20-35 yaş arasında olduğu gözlenmektedir. Buradaki yoğunlaşma çalışma çağındaki nüfusun en verimli olacağı dönemin bu yaş aralığı olmasının yanı sıra işverenlerin de genç ve dinamik, eğitilebilir işgücünü tercih etmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bu durum beraberinde özellikle 40 yaşın üzerindeki işsiz danışanlar için dezavantajı beraberinde getirmektedir. Özellikle bu kişilerin eğer edindikleri mesleki bilgi yahut beceriler de bulunmuyorsa istihdam edilebilmeleri daha da zorlaşmaktadır. Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü bu noktada açmış olduğu meslek edindirme kursları ile oluşan dezavantajı azaltmaya çalışmasına rağmen maalesef bu alanda daha verimli ek tedbirlerin alınması gerekliliği açıktır.

Grafik 21. Eğitim Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizlerin Dağılımı, Samsun, 2012

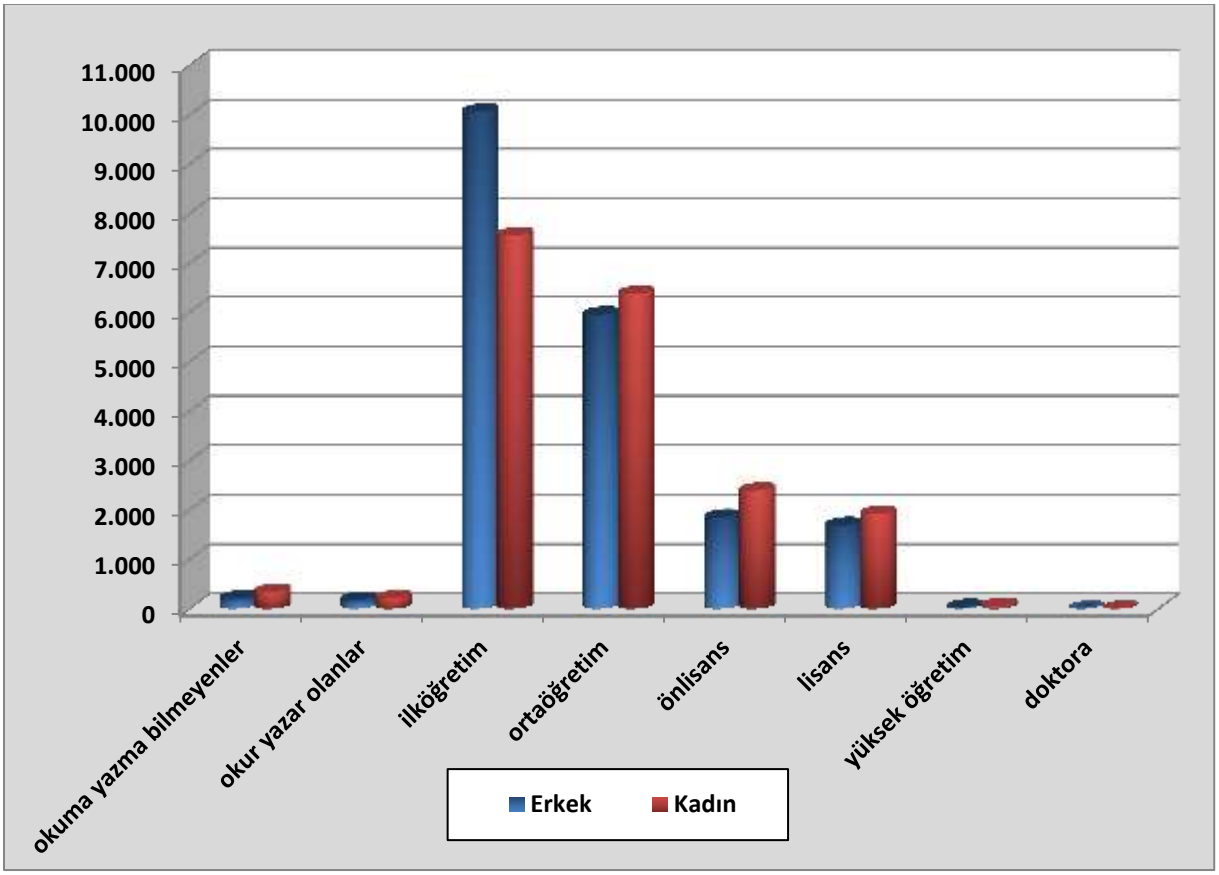

Yapılan araştırmada 2012 yılı eğitim gruplarına göre kayıtlı işsizlerin dağılımı incelendiğinde ise yoğunlaşmanın özellikle Lise altı eğitimlilerde olduğu bunu daha düşük oranlarla önlisans ve lisans mezunlarının takip ettiği görülmüştür. Elde edilen rakamlar Lise altı eğitimlilerin daha zor iş bulduğunu, iş buldukları zamanda daha ağır koşullarda daha az gelir elde etmeyi kabul etmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Önlisans ve üzeri eğitimlilerde kayıtlı işsiz sayısında ki artışın nedeni ise oldukça farklı görünmektedir. Sahada görev alan ve işsiz vatandaşlarla yüzyüze mülakatlar yapan İş ve Meslek Danışmanlarına göre bu gruptaki işsizler başlıca iki ana nedenden dolayı işsiz kalmaktadırlar. Birincisi mezun oldukları bölümde talebin az olması veya bu alanda kişinin çalışmak istememesine bağlı mesleki seçim hatası, ikincisi ise kişinin eğitim düzeyiyle ve beklentileriyle iş piyasasında teklif edilen işin çalışma koşullarının uyumsuzluğudur. Bazı danışanlar eğitimleri sırasında hiç iş tecrübesi elde etmeden yahut kısa süreli ve gerçekçi olmayan iş tecrübeleri veya staj periyotlarından geçtiklerinden iş piyasasını mezun olana kadar yanlış yorumlamakta ve sonuçta hem hayal kırıklığı ve umutsuzluk içine sürüklenmekte hem de iş hayatına uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler.

- ***Açık İşler***

Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nün son dört yılda işverenlerden aldığı ve karşılamaya çalıştığı işgücü talepleri incelendiğinde 2011 yılından itibaren kuruma yapılan başvurularda bir artış kaydedildiği ama esas sıçramanın 2012 yılında gerçekleştirildiği görülmüştür. 2012 yılında göreve başlayan İş ve Meslek Danışmanları sayesinde işverenler bizzat ziyaret edilerek kurum kaynaklarının ve kayıtlı işsizlerin bu işyerlerine yönlendirilmeye çalışılması ve bundan sonuç alınmasıyla İŞKUR'la çalışan işveren sayısının artması beraberinde talep patlamasını getirmiştir. Bu trendin 2013 yılında da devam ettiği ve bu yıl ikinci bir sıçrama beklendiğini belirtmekte fayda vardır. 2009 yılında ancak 1420 açık iş alabilen İl Müdürlüğü 2012 yılında **10 kat** artırarak 14220'ye çıkarmayı başarmıştır. Talep edilen 14220 kişilik personelin 1176 tanesi Kamu kurumlarından, 13044 tanesi ise Özel işletmelerden gelmiştir.

Grafik 22. Açık İş Sayısındaki Değişim, Samsun, 2012

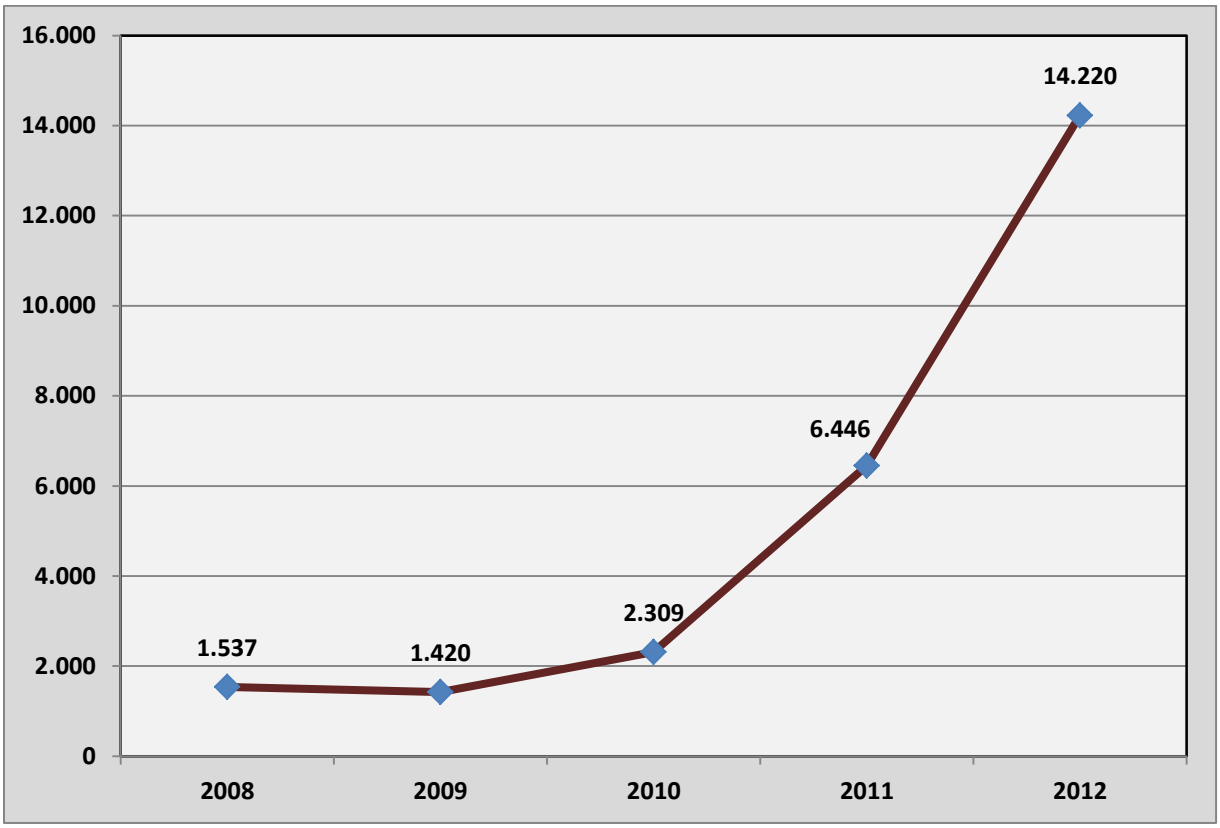

2012 yılı boyunca İŞKUR'da yayınlanan Açık İş ilanlarını meslekler özelinde değerlendirecek olursak; Her ikisinde de ilk sırayı Beden İşçisi(Genel) mesleğinin aldığını görürüz. Bu mesleğin ilanlardaki ağırlığı Samsun ili için % 27,1 iken Ülke geneli için %37'dir. Bu ağırlığın kısmen kuruma ilan veren işverenlerin net bir meslek tanımı yapmaktan çekinmelerinden, kısmen de sistem de yoğun şekilde Beden İşçisi (Genel) olarak kaydolmuş işsizlerin bulunması sebebiyle Danışmanlarca bu mesleğin seçilmesinden ve açıklama kısmına

ayrıntılı gereklilikler girilerek çözülmeye çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu sistemsel sorunun yazılım sisteminde yapılacak güncellemelere çözülebileceği açıktır. Ancak şu an için bu istatistiklerle yolumuza devam etmemiz gerekmektedir.

Tablo 15. Samsun'da ve Türkiye'de En Fazla Açık İşin Bulunduğu İlk 15 Meslek, Samsun,2012

MESLEKLER	SAMSUN	ORAN		MESLEKLER	TÜRKİYE	ORAN
Beden işçisi (genel)	3857	27,10%		Beden işçisi (genel)	366718	37,0%
Satış elemanı (tanıtım)	797	5,60%		Beden işçisi (temizlik)	48132	4,9%
Çağrı merkezi görevlisi	777	5,50%		Temizlik görevlisi	43931	4,4%
Temizlik görevlisi	731	5,10%		Satış elemanı (tanıtım)	22153	2,2%
Beden işçisi (temizlik)	515	3,60%		Büro memuru (genel)	20913	2,1%
Konfeksiyon işçisi	498	3,50%		Güvenlik görevlisi	20446	2,1%
Müşteri temsilcisi	457	3,20%		Makineci (dikiş)	18058	1,8%
Güvenlik görevlisi	319	2,20%		Garson (servis elemanı)	15768	1,6%
Veri giriş kontrol işletmeni	318	2,20%		Çağrı merkezi görevlisi	13197	1,3%
Dikiş makinesi operatörü	318	2,20%		Reyon görevlisi	11054	1,1%
Büro memuru (genel)	298	2,10%		Kasiyer	10159	1,0%
Garson (servis elemanı)	234	1,60%		Gaz altı kaynakçısı	7944	0,8%
Kasiyer	206	1,40%		Ön muhasebeci	7860	0,8%
Kaynakçı (oksijen ve elektrik)	205	1,40%		Lojistik elemanı	7723	0,8%
Hasta ve yaşlı bakım elemanı	193	1,40%		Şoför-yük taşıma	7551	0,8%

Açık işlerde sıkça yer alan diğer mesleklerden Beden İşçisi (Temizlik) , Temizlik Görevlisi, Büro Memuru (Genel) gibi mesleklerde de böyle bir durum söz konusudur. Burada özellikle ön plana çıkan ve yorumlanması gereken meslekler ise Satış Elemanı (Tanıtım), Güvenlik Görevlisi, Kasiyer, Lojistik Elemanı, Müşteri Temsilcisi, Kaynakçı, Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı ve Tekstil İmalatı ile ilgili olan Konfeksiyon İşçisi, Dikiş Makinesi Operatörü, Makineci (Dikiş) gibi mesleklerdir. Bu mesleklerin Samsun'da ve Türkiye'de ciddi istihdam yaratan ve meslek seçme aşamasında olan danışanların yönlendirilebilecekleri sahalar olabileceği hususu gözden kaçırılmamalıdır. Ülkemizin gelişmekte olduğu ve bu büyüme trendini önümüzdeki yıllarda da sürdürme eğiliminde olduğu gerçeğinden hareketle bu alanlarda istihdam artışının korunacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 23. İŞKUR Tarafından Yayınlanan Açık İşlerin Ana Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, Samsun-Türkiye, 2012

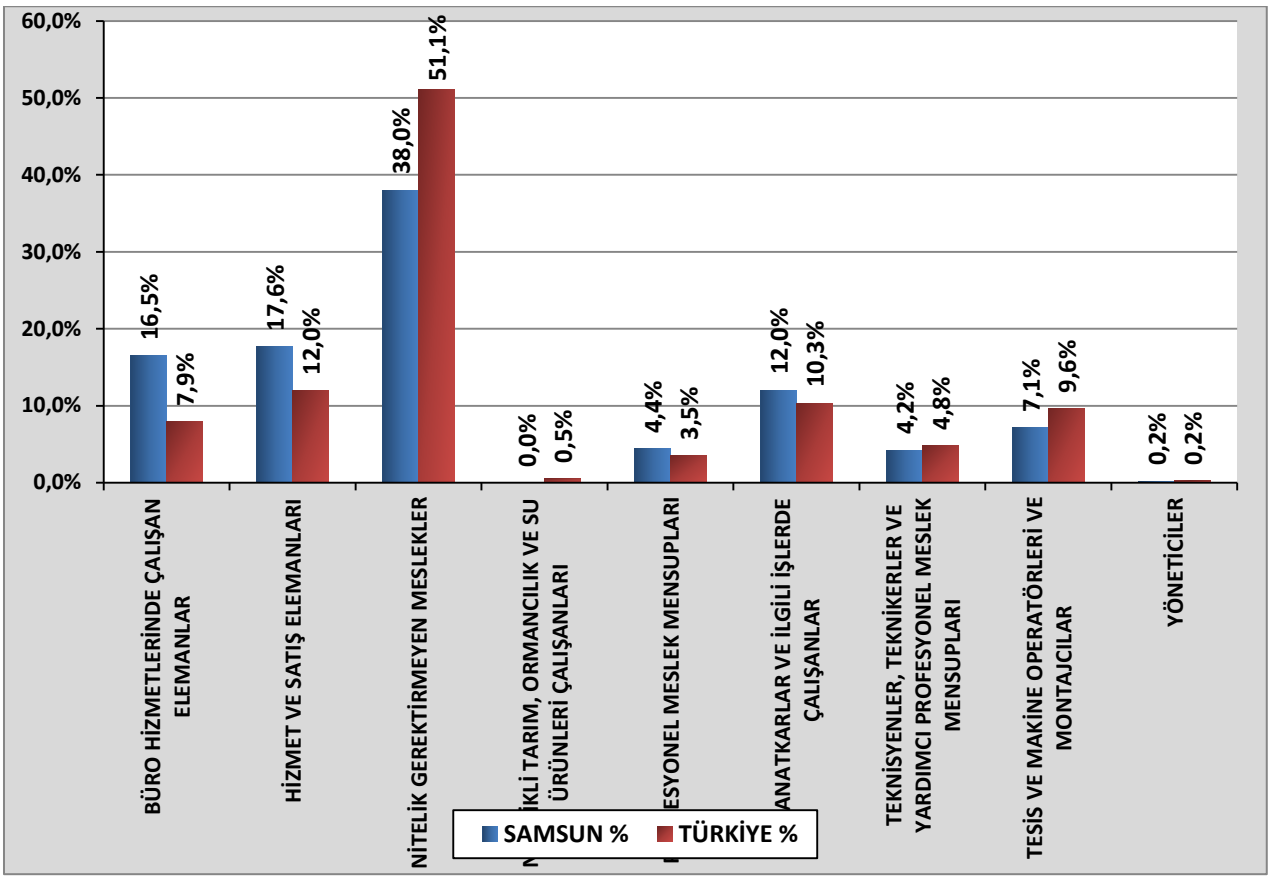

Yapılan talep araştırmasında 2012 yılı için Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından yayınlanan açık işlerin ana meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerin 5402 ilanla ilk sırayı, Hizmet ve Satış Elemanlarının 2508 kişi ile ikinci sırayı, Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanların 2341 ilanla üçüncü sırayı, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanların 1706 kişi ile dördüncü sırayı ve Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılarının 1016 kişilik ilanla beşinci sırayı aldığı görülmüştür. En az ilan ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda 1 kişi ile Yöneticilik meslek grubunda 25 kişilik ilanla görülmüştür. Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak Nitelikli personel talebi için çaba sarf edilmesi gerektiği aşikârdır. Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerde gösterilen başarı malesef sosyoekonomik bakımdan üst katmanı temsil eden meslek grupları için gösterilememiştir.

Samsun ili için oluşturulan ana meslek gruplarına göre 2012 yılında kurumun aldığı açık işler grafiği ve istatistikler Türkiye geneliyle de uyumludur. Buradan İŞKUR'un probleminin bölgesel değil ulusal olduğu ve kurumun imajıyla ve iş yapabilme kapasitesiyle işverenlerin tam olarak ikna edilemediği sonucu çıkmaktadır. İşverenler Nitelikli personel taleplerini başka iş arama kanalları vasıtasıyla temin etme yoluna gitmekte bu da İŞKUR'un İşgücü piyasasına etki oranını düşürerek yürüttüğü aktif işgücü politikaları ile total hakimiyet hedefine ulaşma arzusunu engellemektedir.

Grafik 24. Samsun İlinde Ve Türkiye'de Açık İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı, 2012

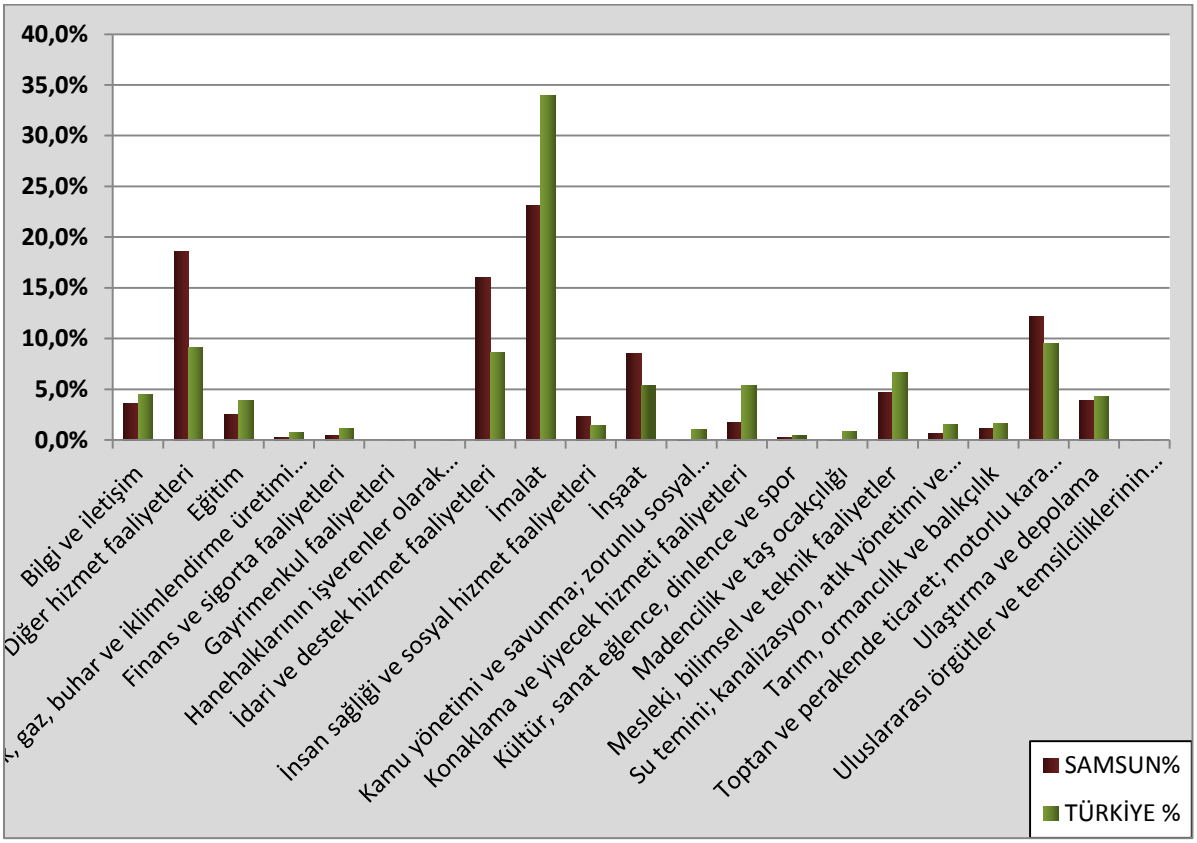

Kurum tarafından alınan açık işlerin sektörel değerlendirilmesi yapıldığında İmalat sektörü Samsun ve Türkiye genelinde ilk sırada yer almıştır. Samsun ilinin tarımsal üretimden hızlı bir şekilde Hizmetler alanında büyümeye yönelmesinin bir sonucu olarak Diğer Hizmet Faaliyetleri, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Toptan ve Perakende sektörü açık işlerde sırasıyla ikinci, üçüncü ve dördüncü sırada yer almıştır. Benzer bir durum Türkiye geneli için de geçerli olsa da Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetlerinde Samsun ortalamarının üzerinde bir oranla açık iş alınmıştır. İnşaat sektöründe ise hızla şehirleşen nüfusuna parelel olarak Samsun Türkiye genelinden daha yüksek oranda iş ilanı almayı başarmıştır.

Alınan açık iş ilanlarının Sosyal durumlara göre incelenmesi yapıldığında ise Samsun ili geneli için 14420 ilanın 13883 adedi Normal statüde, 327 tanesi Engelli statüde ve 10 tanesi Eski Hükümlü - TMY (Terorle Mücadelede Yaralanan) statüsünde açılmıştır. Bu rakamlar Türkiye geneli için toplam 991804 adet ilanın 868636 adedi Normal statüde, 122637 adedi Engelli statüde ve 531 adedi Eski Hükümlü-TMY (Terörle Mücadelede Yaralanan) statüsünde olarak tespit edilmiştir.

- ***İşe Yerleştirme***

Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2008-2012 yıllarında gerçekleştiren İşe Yerleştirmeler incelendiğinde Kuruma yapılan başvurular ve işverenlerden alınan taleplere benzer bir grafikle karşılaşmaktayız. 2008 yılında ancak 1.214 kişiyi işe yerleştirmeyi başaran Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü her sene performansını artırmış ve 2012 yılına gelindiğinde işe yerleştirilen vatandaş sayısını 10.915 kişiye kadar yükseltmiştir. Bu noktaya erişilmesinde şüphesiz İş ve Meslek Danışmanlarının göreve başlayarak iş arayan vatandaşlara ve işverenlere birebir danışmanlık hizmeti sunmalarının payı büyüktür. Sadece 2012 yılında 4.504 adet bayanın işe yerleştirilmesi ise ayrıca önemli bir husus olarak dikkat çekmektedir. Ülkemizde kadınların işgücüne katılım oranlarının AB ortalamalarının çok gerisinde olduğunu düşünecek olursak bu rakamı ve yürütülen aktif istihdam politikalarının doğruluğunu bir kez daha görmüş oluruz.

Grafik 25. Kurum Tarafından Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmeler, Samsun, 2008-2012

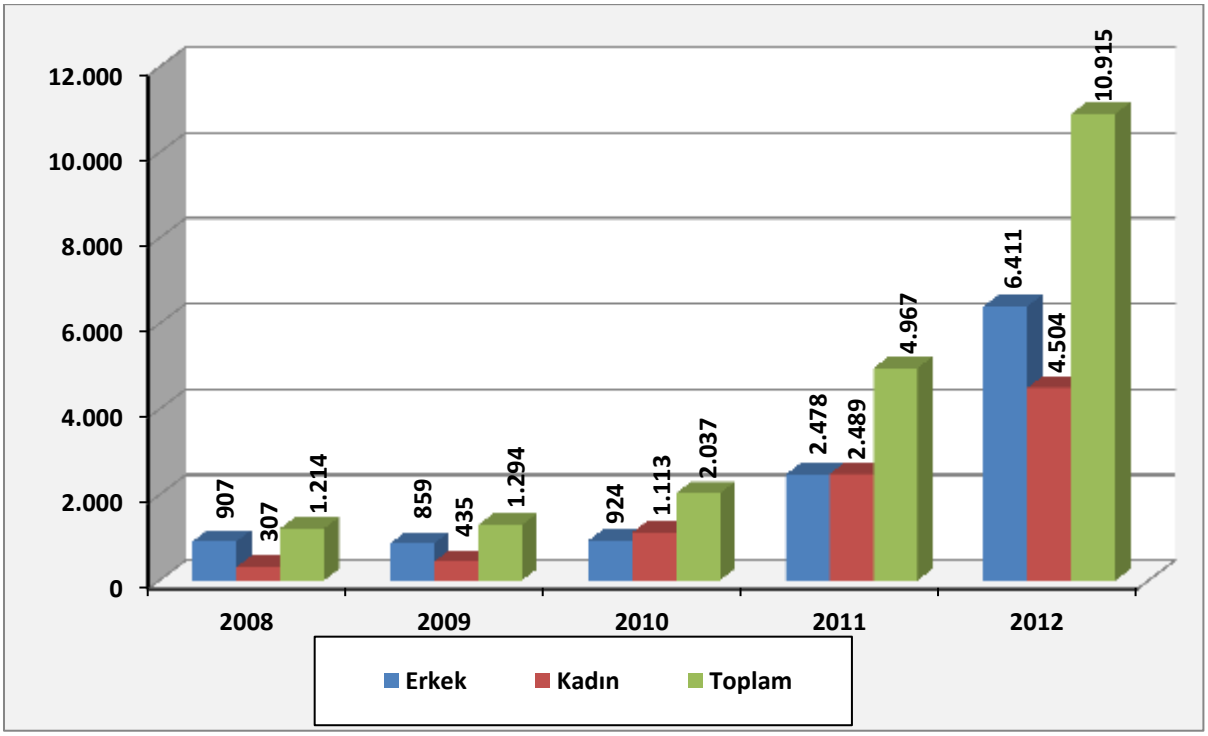

2012 yılında yapılan işe yerleştirmelerin Samsun ili için 1.190 adedi Kamu işyerlerine yerleştirilirken 9.725 adedi özel sektöre ait işyerlerinde istihdam edilmiştir. Bu rakamlar Türkiye geneli için 137.648 adet Kamu işyerlerine ait istihdam ve 556.587 adet özel sektöre ait işyerlerinde istihdam şeklinde ortaya çıkmıştır.

Grafik 26. Samsun İlinde Eğitim Durumlarına Göre İşe Yerleşme Oranları, Samsun, 2012

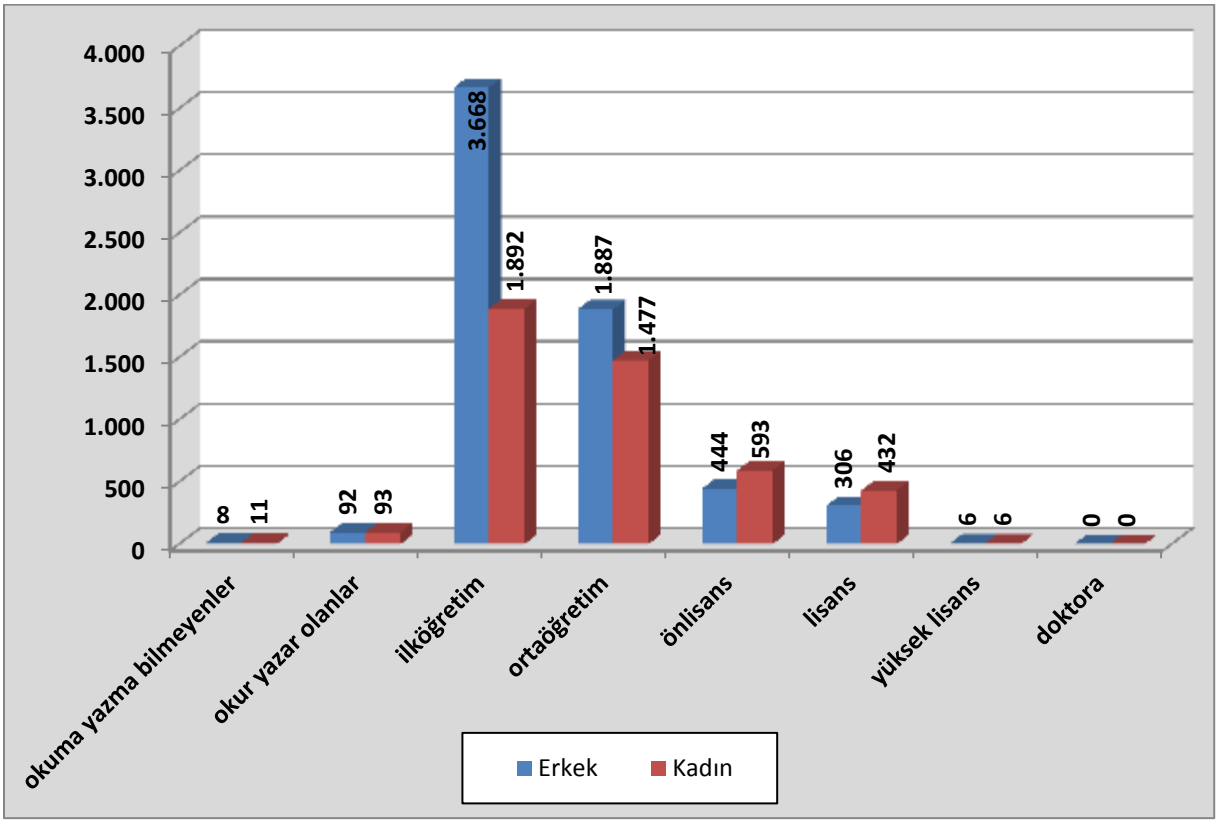

Kurumun İşe Yerleştirme istatistiklerini cinsiyet ve eğitim parametrelerine göre grafiğe aktardığımızda istihdamın %83,6 gibi büyük bir oranla Lise altı eğitimlilerden oluştuğu görülmüştür. Bu rakamlar kurumun daha önceki bölümlerde de değinildiği gibi eğitim seviyesi ve sosyoekonomik düzey bakımından toplumun daha alt katmanlarına ağırlıklı hizmet verdiğinin kanıtıdır. Bu bir kamu kurumu olarak İŞKUR'un toplumun tüm kesimlerine hizmet vermek konusunda yetersiz kaldığını göstermektedir. İstihdam edilen danışanların oranının toplumun eğitim seviyesine mümkün olduğunca yaklaştırılması İŞKUR'un misyonlarından biri olmalıdır. Öte yandan eğitim seviyesinin AB ortalamalarının çok gerisinde olması nitelikli ve rekabetçi ürün ve hizmet üretmemizi engellemeye devam ettiği sürece iktisadi bakımdan yeterli büyüme oranlarını yakalayamayacağımız için işsizlik seviyelerini hedeflediğimiz %5 seviyelerine çekmemiz güç görünmektedir. Bu kişi başına düşen gelirin de yetersiz kalması ve maalesef toplumsal refahın ve huzurun yakalanamaması anlamını da barındırmaktadır.

Tablo 16. Mesleklere Göre İşe En Fazla İstihdam Sağlanan İlk 20 Meslek, Samsun-Türkiye, 2012

Meslek	SAMSUN	Oran		Meslek	TÜRKİYE	Oran
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	3.230	29,6%		BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	229.943	41,3%
ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	752	6,9%		BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	37.294	6,7%
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	655	6,0%		TEMİZLİK GÖREVLİSİ	29.650	5,3%
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	494	4,5%		GÜVENLİK GÖREVLİSİ	13.308	2,4%
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	493	4,5%		SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	11.867	2,1%
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	456	4,2%		BÜRO MEMURU (GENEL)	8.597	1,5%
MÜŞTERİ TEMSİLCİSİ	431	3,9%		REYON GÖREVLİSİ	8.267	1,5%
GÜVENLİK GÖREVLİSİ	314	2,9%		ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	8.152	1,5%
VERİ GİRİŞ KONTROL İŞLETMENİ	301	2,8%		MAKİNECİ (DİKİŞ)	8.115	1,5%
DİKİŞ MAKİNESİ OP.-KUMAŞ	270	2,5%		KASİYER	6.740	1,2%
BÜRO MEMURU (GENEL)	235	2,2%		LOJİSTİK ELEMANI	6.087	1,1%
HASTA BAKIM ELEMANI	180	1,6%		GARSON (SERVİS ELEMANI)	6.017	1,1%
HASTA VE YAŞLI BAKIM ELEMANI	173	1,6%		KONFEKSİYON İŞÇİSİ	4.940	0,9%
KASİYER	168	1,5%		İPLİKÇİ (RİNG/VATER/VARGEL)	4.029	0,7%
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	128	1,2%		ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	3.261	0,6%
KALORİFER ATEŞÇİSİ	124	1,1%		DİKİŞ MAKİNESİ OP. KUMAŞ	2.913	0,5%
SAĞLIK MEMURU	110	1,0%		DİĞER İMALAT İŞÇİLER (ELLE)	2.842	0,5%
GÜVENLİK GÖREVLİSİ (SİLAHLI)	103	0,9%		GAZ ALTI KAYNAKÇISI	2.838	0,5%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	98	0,9%		BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	2.739	0,5%
GREYDER OPERATÖRÜ	96	0,9%		ÖN MUHASEBECİ	2.738	0,5%

Kurum tarafından 2012 yılında istihdam edilen vatandaşların meslekleri incelendiğinde Beden İşçiliği (Genel-Temizlik) 'nin Samsun ili için %33,8, ülke geneli içinde %48'lik pay aldığı gözlenmiştir. Samsun'da istihdam edilenler arasında önemli dikkat çeken bir diğer veri 752 kişilik Çağrı Merkezi Görevlisi mesleğidir. Bunun önemli bir nedeni de ilde açılan Çağrı Merkezi Kurslarının fazla oluşudur.

- ***İşsizlik Sigortası***

Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak Pasif İşgücü Hizmetleri kapsamında İşsizlik Sigortası hizmetleri yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Tablo 17. İşsizlik Ödeneği Başvuru Ve Sonuç Verileri, Samsun-Türkiye, 2012

	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ BAŞVURUSU	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ HAKEDEN SAYISI		
		İŞSİZLİK ÖDENEĞİ KESİLEN	İŞSİZLİK ÖDENEĞİ BİTEN	ÖDEMESİ DEVAM EDEN
SAMSUN	5.008	1.308	897	1.775
TÜRKİYE	609.245	121.852	75.032	168.835

2012 yılında işini kaybederek Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne başvuru yaparak İşsizlik Sigortası ödeneğini talep eden kişi sayısı 5.008'dir. Tüm Türkiye'de ise 609.245'dir.

Grafik 27. İşsizlik Sigortasına Başvuru Yapanların Cinsiyetlerine Göre Eğitim Durumları, Samsun, 2012

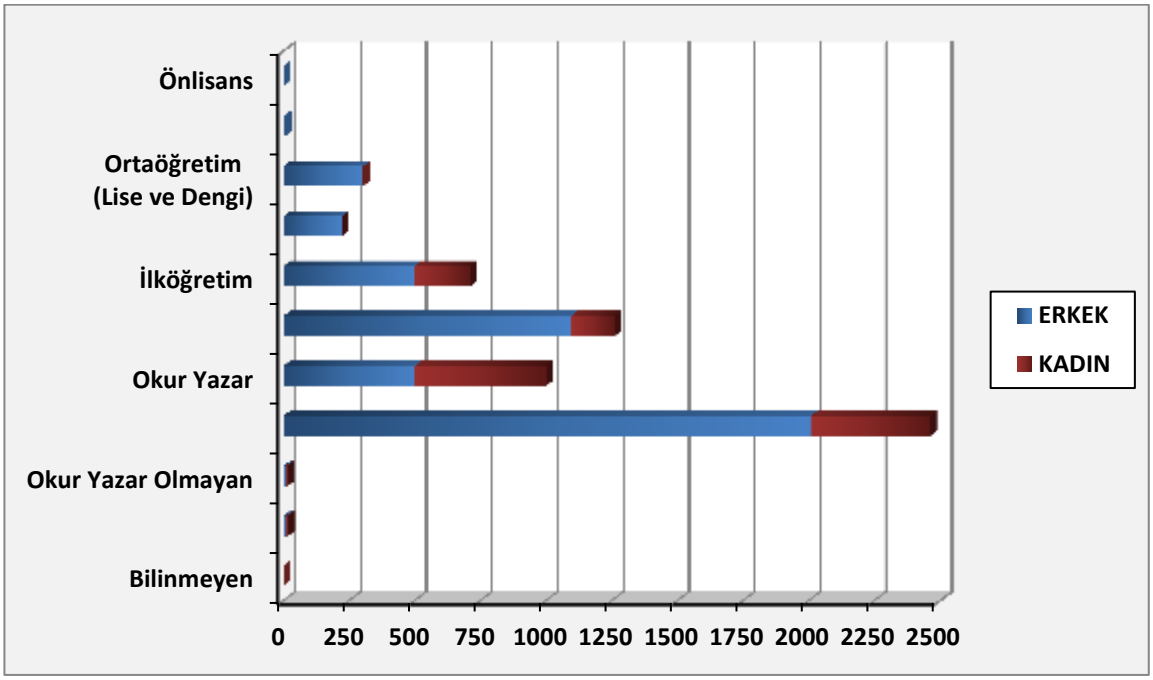

İşsizlik sigortasına başvuru yapanların cinsiyet ve eğitim durumları incelendiğinde Samsun ilinde yılda 5008 adet İşsizlik Sigortası başvurusu var ise, bunun %27'sinin kadın olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye verilerinde de paralellik gösteren bu cinsiyet değerlerinin ardından ödenek başvurusu yapanlarına eğitim durumu incelendiğinde, 2.499 kişilik İlköğretim ve daha az eğitimli başvuran sayısı dikkatimizi çekmiştir. Ödeneğe başvuranların yarısı İlköğretim mezunu veya Okur Yazar'dır. Bu büyük oranın ana nedeni mevcut işgücünde kadınların oranının hayli düşük olmasıdır. Avrupa Birliği standartlarının büyük ölçüde gerisinde olan İşgücüne katılım oranımızda (%50) evlerinde bekleyen "***Ücretsiz Aile İşçisi***" olarak nitelendirilen kadınlarımızın bir an evvel iş hayatına atılması gerekmektedir. Kadınların da işgücüne katılımları ile birlikte işgücünün gerek eğitim gerekse refah seviyesinin dolaylı yollardan artacağı tahmin edilmektedir.

- ***Kurslar***

Samsun Çalışma ve İl Müdürlüğü olarak niteliksiz işgücünün çeşitli eğitim ve programlarla nitelikli ve istihdam edilebilir hale getirmek adına 2012 yılında 10.224 kişinin ilgili programlara katılması sağlanmıştır. Türkiye genelinde de bu değer 444.904 olarak ölçülmüştür.

- Girişimcilik eğitimleri ile kendi işini kuracakların KOSGEB'den Hibe Desteği alması sağlanmaktadır.
- Hükümlülere ve Engellilere yönelik programlarla ilgili dezavantajları avantaja çevirmek hedefi ile istihdam sağlanmaktadır.
- İşgücü Yetiştirme Kursları ile niteliksiz ve istihdamı zorlaşmış veya mesleği işgücü piyasasında önemini yitirmiş işsizlere yeni meslek kazanımları gerçekleştirilmektedir.
- İşbaşı Eğitim Programları ile işsiz fakat nitelikli gençler iş hayatına ısındırılmaktadır.
- UMEM (Uzmanlaştırılmış Meslek Edindirme Merkezleri) Programları ile Endüstri Meslek Liseleri ile Sanayi arasında bir köprü görevi üstlenilmektedir.

Tablo 18. Kurs Türlerine Göre Açılan Kurslar, Samsun-Türkiye, 2012

Kurs Türü	SAMSUN		TÜRKİYE		Oran
	Kurs Sayısı	Toplam Katılımcı	Kurs Sayısı	Toplam Katılımcı	
GİRİŞİMCİLİK	32	841	900	24.953	3,37
HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK KURSLAR	13	187	334	4.483	4,17
İŞGÜCÜ YET.KURSLARI/İSTİHDAM GARANTİLİ	218	5.194	4.564	116.451	4,46
İŞGÜCÜ YET. KURSLARI/GENEL	41	888	1.576	34.019	2,61
İŞGÜCÜ YET. KURSLARI/TYP	62	896	4.936	186.599	0,48
İŞBAŞI EĞİTİM PROGRAMI(İEP)	403	983	8.018	18.570	5,29
ÖZÜRLÜ KURSLARI	20	186	574	6.272	2,97
UMEM PROJESİ	61	815	2.359	41.054	1,99
UMEM PROJESİ/İEP	131	234	3.333	12.503	1,87
TOPLAM	**981**	**10.224**	**26.594**	**444.904**	**2,30**

Tüm Türkiye genelinde yaklaşık 450.000 kişi Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğünün İşsizlik Sigorta Fonundan finanse ettiği programlarından yararlanarak İstihdam hayatına bir adım daha yaklaşmıştır. Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ise bu değerin yaklaşık %2,3'üne katkı sağlayarak il genelinde 10.224 kişinin iş bulmasını kolaylaştırmıştır.

Tabloda kırmızı renk ile işaretlenen oranlar ise Samsun ilinin Türkiye ortalamasının üzerinde değerler yakaladığı bölümlere dikkat çekmektedir. En büyük oransal sapmanın İşbaşı Eğitim Programlarında olduğu görülmektedir. Son 2 yıldır merkezden hedef belirleme stratejisini benimseyen İŞKUR Genel Müdürlüğü'nün 2012 hedefleri ve gerçekleştirilmeleri incelendiğinde özellikle işbaşı hedefinde Türkiye genelinin hedefi tutmamasına rağmen Samsun İl Müdürlüğü üstün çabaları sayesinde 2012 hedefini tutturmuştur. 1 yılda yaklaşık 1.000 kişinin İşbaşı eğitim programından faydalanması sağlanmıştır. Elbette 2012 Nisan ayı itibariyle atanan İş ve Meslek Danışmanlarına yüklenen İşbaşı Eğitim Programı misyonunu da göz ardı edilmeyecek bir diğer anektotdur. Ayrıca bu işbaşı eğitim programından yararlanan katılımcılara program başlamadan işverenlerce taahhüt edilen %20 istihdam sözünün gerçekleştirme oranı %70'lerin de üzerinde olması porgramın diğer bir olumlu yönüdür.

Türkiye ortalamasının üzerinde bulunan diğer iki program ise İstihdam Garantili meslek edindirme programları ile Hükümlülere düzenlenen programlardır. Samsunda düzenlenen programlara katılan yaklaşık 10.000 kişinin yarısı İstihdam Garantili programlara katılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İstihdam politikalarına temel teşkil edecek stratejilerin geliştirilmesi ve güncellenebilmesi için işgücü talep ve arzına ilişkin veriler büyük önem arz etmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanamaya bilmektedir. Açık işler, işgücünün meteliksizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

Arz ve talep ekseninde izlenen İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Hane halkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala ülkemiz için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapmamız büyük önem arz etmektedir.

Türkiye İş Kurumunun bir diğer görevi olan işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Saha çalışmalarının temel hedefi, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık işler istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Tablo 19. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2012)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Period**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**GÖRÜŞME YAPILAN İŞYERİ SAYISI[1]**	
2007	50+ TÜM İŞYERLERİ	15 EKİM - 30	İSCO 88- NACE	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	TÜM İŞYERLERİ	15 Ekim - 5 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	17 Nisan - 30 Mayıs	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	4 Kasım-13 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.164**
2013/I	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**87.719**

Türkiye İş Kurumu, 2013 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Analizi Talep Araştırması kapsamında 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında Türkiye genelinde 87.719 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il ve Türkiye tahmini verilmiştir. İşyeri sayısı yoğun olan 6-7 ilde orantılı örnekleme metodu ile tahmin ediciler kullanılırken diğer tüm illerde tam sayım metodu ile saha çalışması yürütülmüştür.

[1] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük Nedeni)
- 31 Aralık 2013 ve 30 Haziran 2014 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki ayrışımlar dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur. Talep araştırması için örnek hacmi, örnek seçimi, tahmin ve notasyon yöntemleri hakkında Ek 2'de ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

Bu araştırma kapsamında "1814" işyeri için veriler derlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Samsun' de her 100 işyerinden 24'ünde açık iş olduğu ve 2013 yılı içerisinde her 100 işyerinden 41'inde eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Samsun genelinde açık iş oranı %3,4'tür. Diğer bir deyişle 100 kişilik kadronun 97'i dolu, 3'ü doldurulmaya hazırdır.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2013 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre; Samsun ilinde % 29,9'lık bir oranla en çok faaliyet gösteren sektörün toptan ve perakende ticaret faaliyetleri olduğu tespit edilmiştir. Toptan ve perakende ticaret faaliyetlerini; %21,2'lik bir oranla inşaat sektörü ve % 18,5'lik bir oranla imalat sektörü izlemektedir. Bu üç sektördeki işyerleri diğer sektör işyerlerine göre daha ağırlıktadır.

Grafik 28. Sektörlere Göre İşyerleri, Samsun, 2012

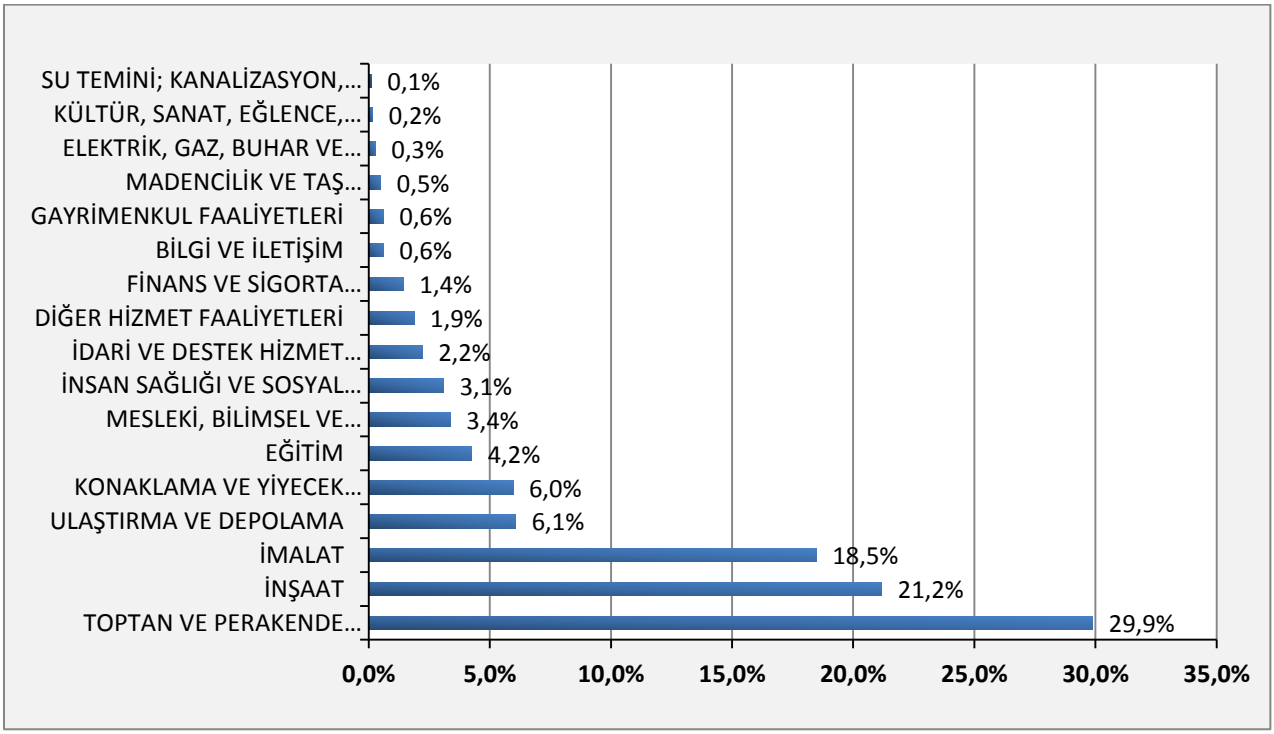

Bu üç ana sektörün dışından kalan sektörler incelendiğinde; Konaklama-Yiyecek Hizmetleri sektörlerinde %36'lık, Ulaştırma ve Depolama sektöründe ise %9'luk bir büyüme gözlenirken; Eğitim sektöründe %18'lik düşüş gerçekleşmiştir.

2012 yılında ise ; % 30'luk bir oranla en çok faaliyet gösteren sektörler toptan ve perakende ticaret, % 19'luk bir oranla imalat sektörü ve % 15'lik bir oranla inşaat sektörü şeklinde sıralanmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda elde edilen verilerin bir önceki yıl verileriyle karşılaştırıldığında; İnşaat sektöründe 6,2 puanlık bir artış gözlemlenirken, imalat sektöründe 0,5 puanlık bir düşüş söz konusudur. İnşaat sektöründeki bu büyük artışın konut finansmanında bankaların sağlamış olduğu uygun ve cazip koşullarından etkilendiği tahmin edilmektedir. Bu oranlar Türkiye geneli ile de paralellik göstermektedir.

Araştırma kapsamında 1.814 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinin 493 tanesi 1-9 arası kişi çalıştıran işyerleri, 1.135 tanesi 10-49 arası kişi çalıştıran işyerleri ve 186 tanesi ise 50+ kişi çalıştıran işyerlerinden oluşmaktadır. TÜİK verilerinden yola çıkarak belirlenen örneklemde ziyaretler sonucunda 493 işyerinin 1-9 arası eleman çalıştıran işyerine dönüştüğü gözlenmiş ve bu işyerleri de kapsama dâhil edilmiştir.

Grafik 29. Çalışan Sayısına Göre Talep Araştırması Uygulanan İşyerleri, Samsun, 2013

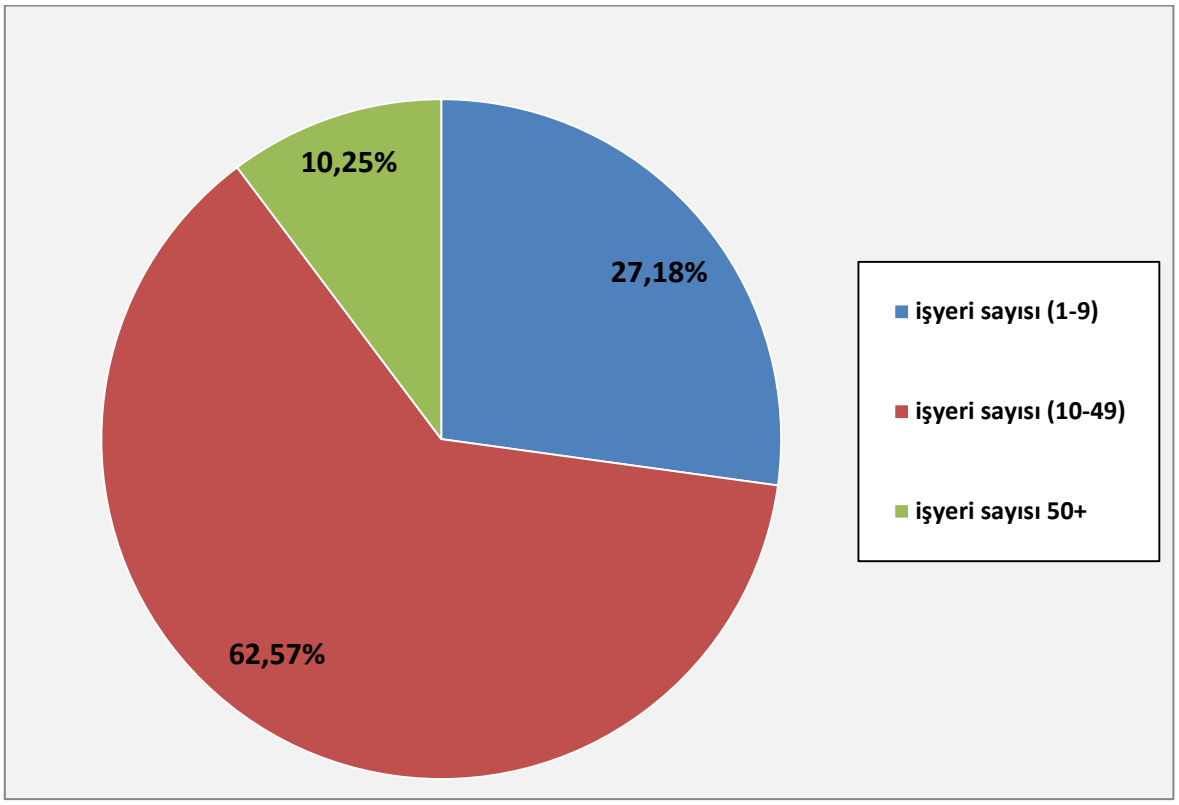

Samsun ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası talep araştırması uygulanan işyerlerinin %62.57'lik kısmı 10-49 işçi çalıştıran işyerlerinden, %27,18'lik kısmı 1-9 işçi çalıştıran işyerlerinden ve %10,25'lik kısmı ise 50+ işçi çalıştıran işyerlerinden oluşmaktadır.

Tablo 20. Sektörlere Göre İşyeri Sayıları, Samsun, 2013

Sektör	İşyeri Sayısı(1-9)	İşyeri Sayısı(10-49)	İşyeri Sayısı(50++)	TOPLAM
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	2	7	0	9
İMALAT	66	208	61	335
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	1	2	2	5
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ	2	0	0	2
İNŞAAT	164	199	21	384
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI	140	363	39	542
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	25	76	9	110
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	21	75	11	108
BİLGİ VE İLETİŞİM	2	8	1	11
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	2	24	0	26
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	2	9	0	11
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	20	38	4	61
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	10	16	15	40
KAMU YÖNETİMİ VE SAVUNMA ZORUNLU SOSYAL GÜVENLİK	0	0	0	0
EĞİTİM	17	55	5	77
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	7	35	14	56
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	2	2	0	3
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	11	19	5	34
Genel Toplam:	493	1135	186	1814

Araştırma kapsamında 542 adet konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü, 384 adet inşaat sektörü ve 335 adet imalat sektöründe işyerine ziyaret düzenlenmiştir. Bu üç sektör örneklem çerçevesinin %69 unu oluşturmaktadır.

Mevcut İstihdam Dağılımı

Grafik 30. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Samsun, 2013

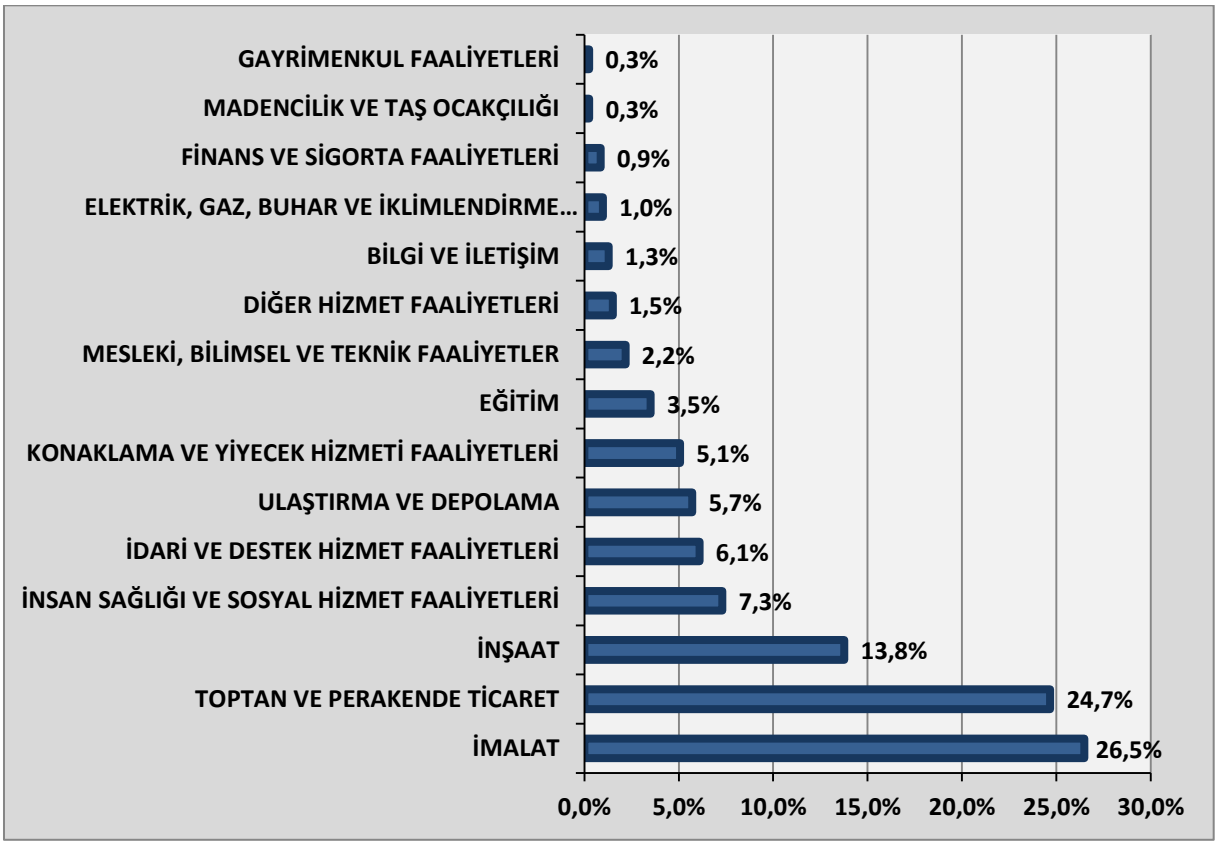

Yapılan çalışma sonucunda Samsun ilinde işyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör, %26,5 ile imalat sektörüdür. İmalat sektörünü %24,7 ile toptan ve perakende ticaret sektörü ve %13,8'lik oranla inşaat sektörü izlemektedir. İnşaat sektörünü %7,3 ile insan sağlığı ve sosyal hizmetler, %6,1 ile idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, %5,7 ile ulaşım ve depolama hizmetleri, %5,1 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, %3,5 ile sektörü, %2,2 ile mesleki ve bilimsel teknik faaliyetler, %1,5 ile diğer hizmet faaliyetleri, %1,3 ile bilgi ve iletişim sektörü , %1,0 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme faaliyetleri, %0,9 ile finans ve sigorta hizmetleri faaliyetleri ve %0,3 lük oranla madencilik ve taş ocakçılığı sektörü ile aynı oranda gayrimenkul faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

Grafik 31. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Türkiye, 2013

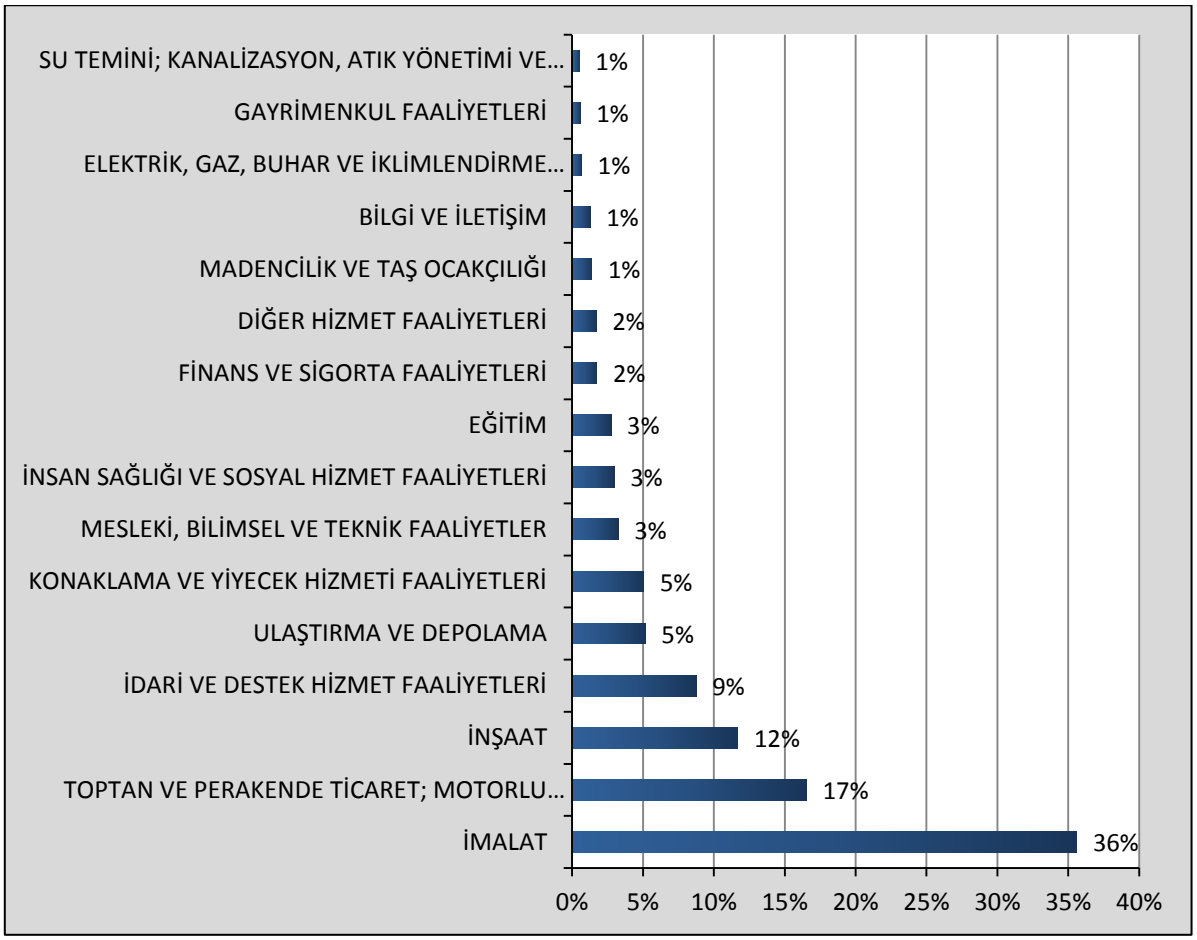

Türkiye genelindeki veriler derlendiğinde ise işyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör, %36 ile imalat sektörüdür. İmalat sektöründen sonra %17 ile toptan ve perakende ticaret sektörü ve %12'lik bir oranla inşaat sektörü gelmektedir. Bu sektörleri %9 ile idari ve destek hizmetleri faaliyetleri, %5 ile ulaştırma ve depolama aynı oranla konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri, %3 ile mesleki bilimsel ve teknik faaliyetler, insan sağlığı ve sosyal hizmetler ve eğitim faaliyetleri, %2 ile finans ve sigorta faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri, %1'lik oranla ise; madencilik ve taş ocakçılığı, bilgi ve iletişim, elektrik gaz buhar ve iklimlendirme, gayrimenkul faaliyetleri ve su temini, kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörü izlemektedir.

Grafik 32. Sektörlere Göre Çalışan Dağılımı, Samsun-Türkiye, 2013

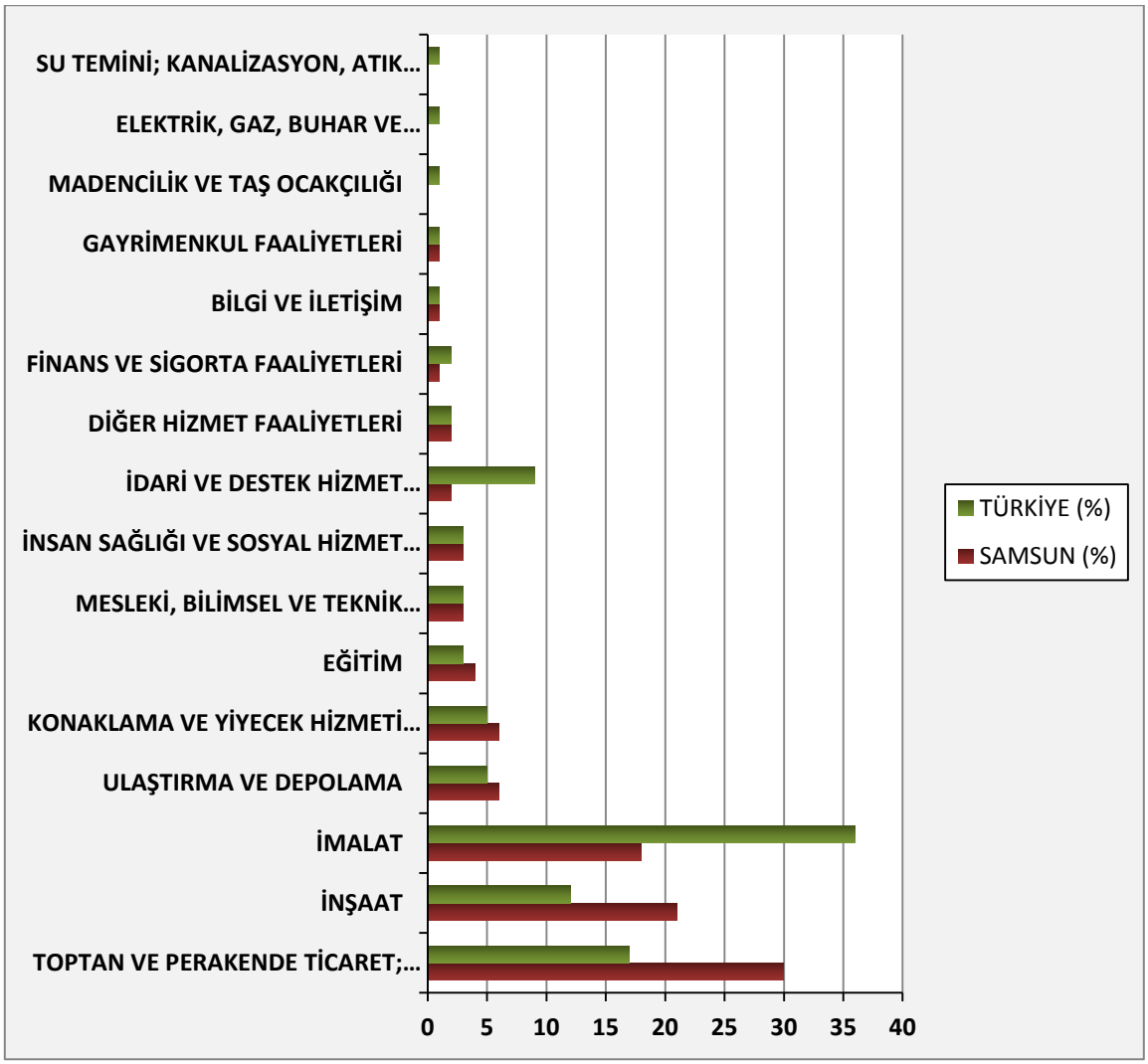

Samsun ve Türkiye geneli sağladıkları istihdam bakımından karşılaştırıldığında İmalat sektörü Türkiye genelinde %36 ile ilk sıradayken Samsun'da ancak %18'lik bir pay alarak üçüncü sırada yer almıştır. Toptan-Perakende ticaret sektöründe ise tersi bir durum söz konusudur. Toptan-Perakende ticaret sektörünün Türkiye geneli payı %17 iken Samsun ilindeki payı %30'dur. İnşaat sektöründe de Türkiye geneli ancak %12 pay alabilirken Samsun ili %18'lik orana sahip olmuştur. Bu rakamlar incelendiğinde Samsun ilinin imalat sektörü istihdamı bakımından zayıf kaldığı ve daha çok hizmetler sektörleriyle büyümeye ve istihdam yaratmaya çalıştığı sonucu çıkarılabilir. Samsun ilinin büyüme potansiyelini İnşaat, Ulaştırma ve Depolama, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti sektörleri de desteklemektedir. Bu kalemlerde de Samsun ilinin performansı Türkiye ortalamalarının üzerinde yer almaktadır.

Grafik 33. Ana Meslek Gruplarına Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Samsun, 2013

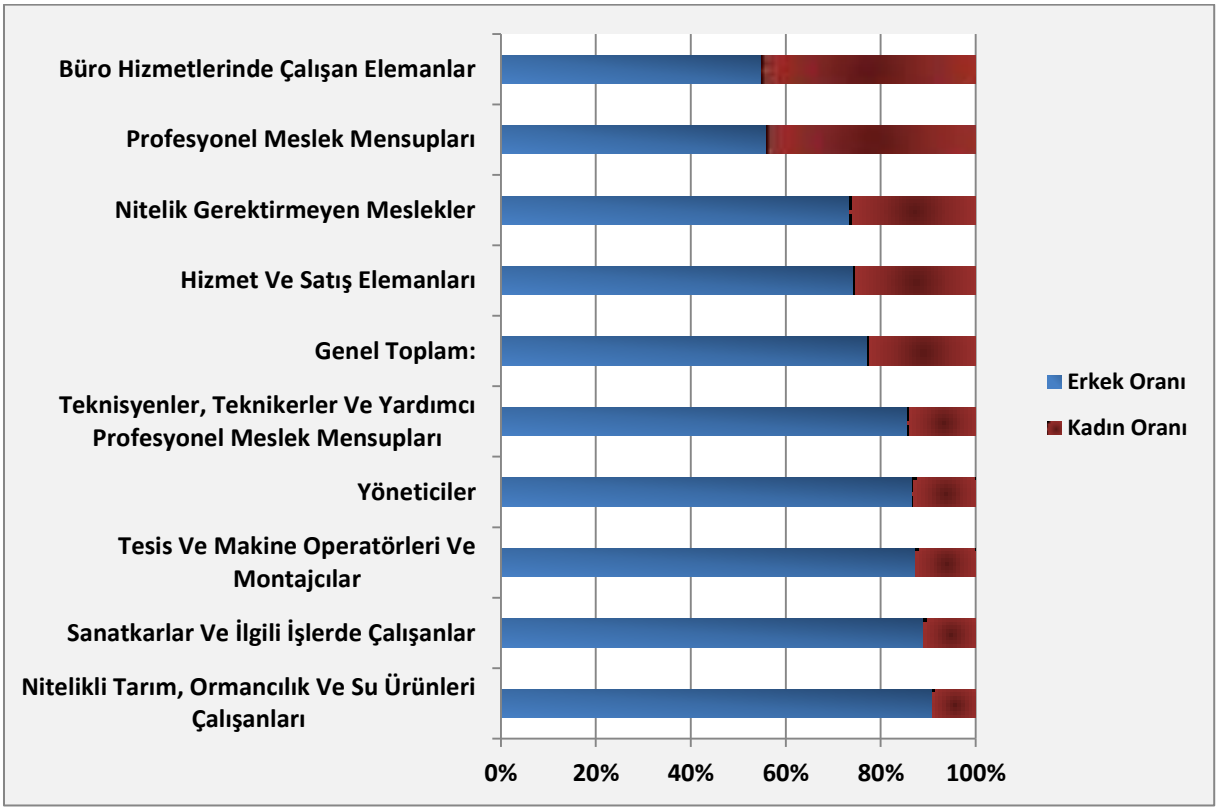

Ana meslek grupları incelendiğinde Samsun ilinde kadınların istihdamının %45 oranla Büro hizmetlerinde çalışan elemanlardan, %44 oranla Profesyonel Meslek mensuplarından, %27 oranla Nitelik Gerektirmeyen Mesleklerden ve %26 oranla Hizmet ve Satış Elemanlarından oluştuğu gözlemlenmiştir. Erkek istihdamında ise ağırlığın %91 oranla Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları, %89 oranla Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanları, %87 oranla Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları, %87 oranla Yöneticiler ve %86 oranla Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarında görüldüğü saptanmıştır. Buradaki en şaşırtıcı oran Yöneticilik Ana Meslek Grubunda Erkek istihdamında karşımıza çıkmaktadır. Büro Hizmetleri ve Profesyonel Meslek Mensuplarındaki yüksek kadın çalışan oranı maalesef Yöneticilik meslek grubu oranlarına yansımamıştır. Bu istatistiğe göre Samsun'da kadına karşı Yöneticilik meslek grubunda negatif ayrımcılık yapıldığı sonucu çıkarılabilir ki bu oldukça olumsuz bir durumdur.

Grafik 34. Sektörlere Göre Erkek-Kadın Çalışan Oranları, Samsun, 2013

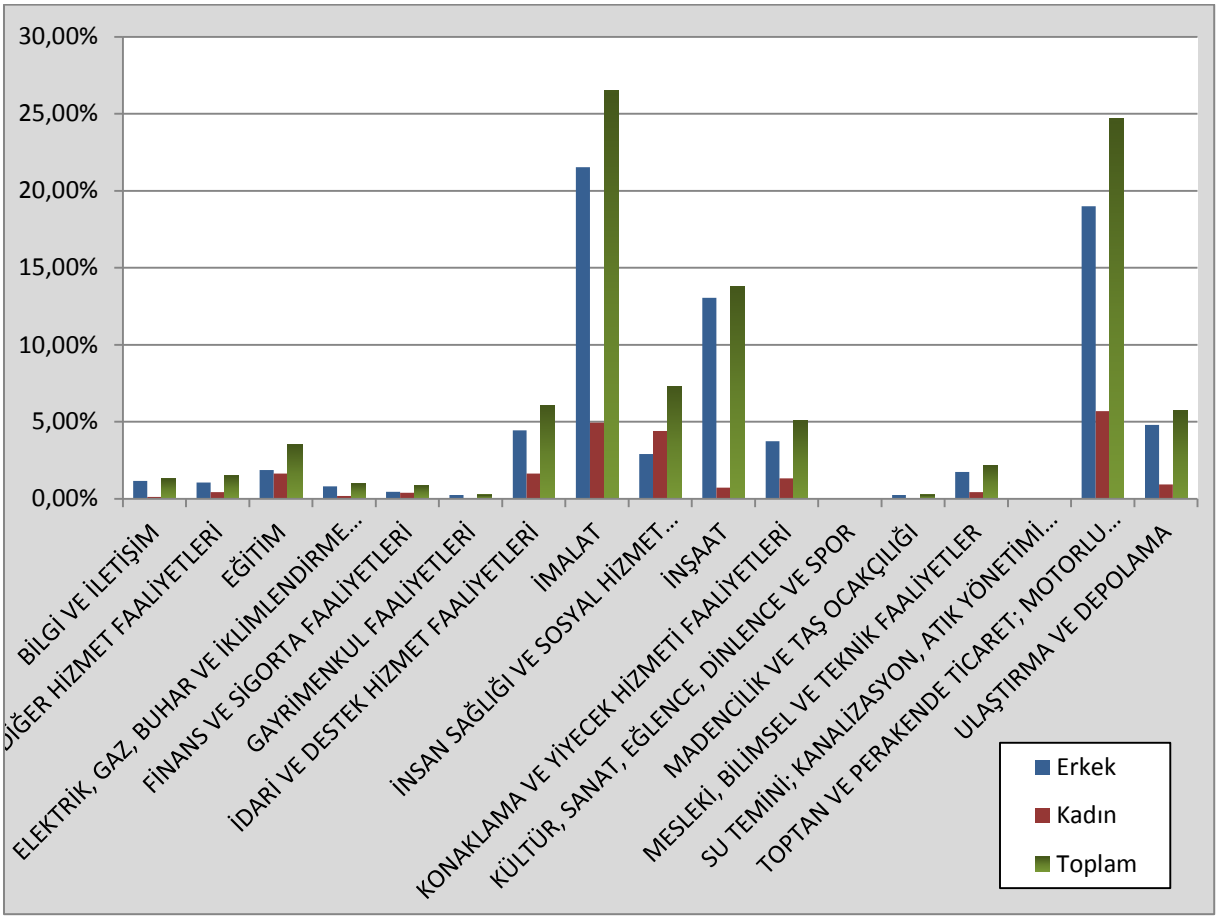

Yapılan araştırmada sektörler bazında inceleme yapıldığında Kadın istihdamında ön plana çıkan sektörler; %60 oranla İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri , %47 oranla Eğitim , %46 oranla Finans ve Sigorta Faaliyetleri olduğu gözlemlenmiştir. Bu oranlar beklentilere paraleldir. Erkek istihdamında ise ana sektörler olan İmalat, İnşaat ve Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımında ağırlığı oluştururken, Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri %100 oranla, Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörü de %95 oranla yine erkek egemen alanlardır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde toplamda 50.269 kişi çalışmaktadır. Çalışanlar arasında erkeklerin oranı %77 iken, kadınların oranı %23 tür. Bu durum Türkiye rakamları ile tutarlılık göstermektedir. Kadın istihdamının %60 payla İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler, %47 payla Eğitim ve %46 payla Finans ve Sigorta faaliyetlerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Ancak Samsun ilinde de istihdam konusunda maalesef kadınlar Türkiye gibi hala Avrupa Birliği ortalamalarının oldukça gerilerinde yer alarak dezavantajlı konumlarını sürdürmektedirler.

Tablo 21. Sektörlere Göre Kadın Erkek Çalışan Oranları, Samsun – Türkiye, 2013

	Sektör İçindeki Erkek Oranı		Sektör İçindeki Kadın Oranı		Sektördeki İşyerlerinin Toplam İşyerleri İçindeki Oranı	
Sektör	**Samsun**	**Türkiye**	**Samsun**	**Türkiye**	**Samsun**	**Türkiye**
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	95,0%	95,6%	5,0%	4,4%	0%	1%
İmalat	81,0%	78,0%	19,0%	22,0%	18%	36%
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	81,0%	84,3%	19,0%	15,7%	0%	1%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	100,0%	92,8%	0,0%	7,2%	0%	1%
İnşaat	95,0%	92,8%	5,0%	7,2%	21%	12%
Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	77,0%	76,4%	23,0%	23,6%	30%	17%
Ulaştırma Ve Depolama	84,0%	87,9%	16,0%	12,1%	6%	5%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	74,0%	75,4%	26,0%	24,6%	6%	5%
Bilgi Ve İletişim	90,0%	66,9%	10,0%	33,1%	1%	1%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	54,0%	64,0%	46,0%	36,0%	1%	2%
Gayrimenkul Faaliyetleri	94,0%	82,2%	6,0%	17,8%	1%	1%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	80,0%	67,3%	20,0%	32,7%	3%	3%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	73,0%	72,1%	27,0%	27,9%	2%	9%
Eğitim	53,0%	50,7%	47,0%	49,3%	4%	3%
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	40,0%	40,1%	60,0%	59,9%	3%	3%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	69,0%	78,1%	31,0%	21,9%	0%	0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	71,0%	65,9%	29,0%	34,1%	2%	2%
TOPLAM	**77,0%**	**76,9%**	**23,0%**	**23,1%**	**100%**	**100%**

Samsun İline ait sektörel Erkek-Kadın çalışan oranları Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında ise Bilgi ve İletişim sektörü, Gayrimenkul sektörü, Finans ve Sigortacılık sektörü ve Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve spor sektörlerinde göze çarpan farklar tespit edilmiştir. Bilgi ve İletişim sektöründe Türkiye ortalamalarında Kadınlar %33,1 pay alırken Samsun ilinde ancak %10 pay almıştır. Aynı tutarsızlık Gayrimenkul sektöründe de Türkiye için %17,8 pay alan kadınların Samsun ilinde ancak %6 pay almasıyla görülmektedir. Bunun tersi az önce bahsi geçen iki sektörde görülmektedir. Finans ve Sigortacılık Sektöründe Türkiye ortalamaları Kadın istihdamı oranı %36 iken Samsun ilinde %46 pay almıştır. Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor sektöründe de Kadın istihdamında Türkiye ortalamaları %21,9 pay alabilirken Samsun ili %31 pay alabilmeyi başarmıştır.

Bu sapmaların dışında ise Samsun ili ülkenin bütünüyle oransal tutarlılık göstermektedir ki; bu tutarlılık genel ortalamalara da yansımıştır. Samsun ilinde Kadın istihdam oranı %23, Erkek istihdam oranı %77 iken Türkiye ortalamalarında da Kadın istihdam oranı %23,1, Erkek istihdam oranı da %76,9'dur. Önümüzdeki dönemde hizmetler sektörünün gelişmeye devam etmesi ile birlikte Samsun ilinin Kadın istihdamı bakımından Türkiye ortalamalarını geride bırakabileceği öngörülebilir.

Tablo 22. Ana Meslek Gruplarına Göre Erkek-Kadın İstihdam Oranları, Türkiye ve Samsun, 2013

	Erkek		Kadın		Toplam	
	Türkiye	**Samsun**	**Türkiye**	**Samsun**	**Türkiye**	**Samsun**
Yöneticiler	81%	87%	19%	13%	3%	2%
Profesyonel Meslek Mensupları	59%	56%	41%	44%	10%	11%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	80%	86%	20%	14%	10%	10%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	52%	55%	48%	45%	8%	8%
Hizmet Ve Satış Elemanları	78%	74%	22%	26%	12%	16%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	87%	91%	13%	9%	1%	0%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	89%	89%	11%	11%	19%	20%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	83%	87%	17%	13%	20%	16%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	75%	73%	25%	27%	18%	17%
Genel Toplam	**77%**	**77%**	**23%**	**23%**	**100%**	**100%**

Ana Meslek Gruplarına göre Samsun ve Türkiye geneli Kadın-Erkek istihdamı bakımından karşılaştırıldığında belirgin bir uyumsuzluk göze çarpmamaktadır.

Tablo 23. Çalışanların Mesleklere Göre Dağılımı, Samsun, 2013

Meslek	Çalışan Sayısı			Çalışan Oranı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Temizlik Görevlisi	1190	1067	2257	3,1%	9,3%	4,5%
Satış Danışmanı	1226	610	1837	3,2%	5,3%	3,7%
Beden İşçisi (Genel)	1416	170	1586	3,7%	1,5%	3,2%
Şoför-Yük Taşıma	1487	0	1487	3,8%	0,0%	3,0%
Muhasebeci	574	493	1067	1,5%	4,3%	2,1%
Beden İşçisi (İnşaat)	1049	0	1049	2,7%	0,0%	2,1%
Büro Memuru (Genel)	561	445	1006	1,4%	3,9%	2,0%
Garson (Servis Elemanı)	728	187	915	1,9%	1,6%	1,8%
Pazarlamacı	825	68	893	2,1%	0,6%	1,8%
Güvenlik Görevlisi	675	170	846	1,7%	1,5%	1,7%
Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Makine İle)	565	174	740	1,5%	1,5%	1,5%
Aşçı	459	265	724	1,2%	2,3%	1,4%
Konfeksiyon İşçisi	198	523	721	0,5%	4,5%	1,4%
İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)	568	0	568	1,5%	0,0%	1,1%
Depo Hamalı	527	22	548	1,4%	0,2%	1,1%
Sekreter	47	425	473	0,1%	3,7%	0,9%
Ön Muhasebeci	209	244	453	0,5%	2,1%	0,9%
İmal İşçisi	392	55	447	1,0%	0,5%	0,9%
Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Elle)	341	89	429	0,9%	0,8%	0,9%
Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı	394	30	424	1,0%	0,3%	0,8%
Genel Toplam:	**38751**	**11519**	**50269**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

AÇIK İŞLER

Samsun İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında açık iş araştırmasının saha uygulaması sürecinde ziyaret edilen işyerlerinde işverenlerin "fiilen" ihtiyaç duydukları meslekleri ifade etmektedir. Açık iş yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak olan pozisyonları tanımlar. 2011 yılı itibariyle Türkiye genelinde işverenler İŞKUR'a başvurarak tarım ve tarım dışı ve kamu ve özel işyerleri açısından toplam 991.804 açık iş bulunduğu belirtmişlerdir. Samsun ilinde bu kapsamdaki sayıya bakıldığında ise 14.220 olduğu görülmektedir. Samsun ili tüm Türkiye'deki açık işlerin yaklaşık %1,5'ini karşılamaktadır.

Samsun İşgücü Piyasası saha çalışması sonucunda ise yapılan çalışmanın meyvesi alınmış, 45 günlük kısa bir sürede 1783 kişilik açık iş alınmıştır. Yapılan bu çalışma ardından işyeri ziyaretleri sonucunda alınan bu açık iş sözleri işverenler ile bir kez daha temas kurularak sisteme yansıtılmıştır. Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü olarak 2013 yılının Temmuz-Ağustos aylarında 1500'ün üzerinde açık iş talebi ile iş arayanlara hizmet vermiştir. Alınan açık işlerdeki nitelik ve beceri talepleri Danışanları ile her gün yakın temas halinde olan İş ve Meslek Danışmanlarının elini güçlendirerek çok yönlü imkân sağlamıştır.

Açık iş terminolojisine sonradan dahil olan bir diğer kavram ise ***"Açık iş oranı"*** olarak karşımıza çıkmıştır. Açık iş oranı, herhangi bir sektörde mevcut açık işin o sektörde çalışan sayısına oranlanarak bulunur ki, bu oran üzerinden yapılan tüm değerlendirmeler daha gerçeği yansıtır analizlerdir. Mevcut açık işler üzerinden yapılan yorumlar sektörler arası büyüklük farklarından ötürü tam olarak doğru yorumlara ulaşamamamıza neden olmakla birlikte işe yönlendirme ve hedef belirleme açısından da önemli rol oynamaktadır.

Grafik 35. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Samsun, 2013

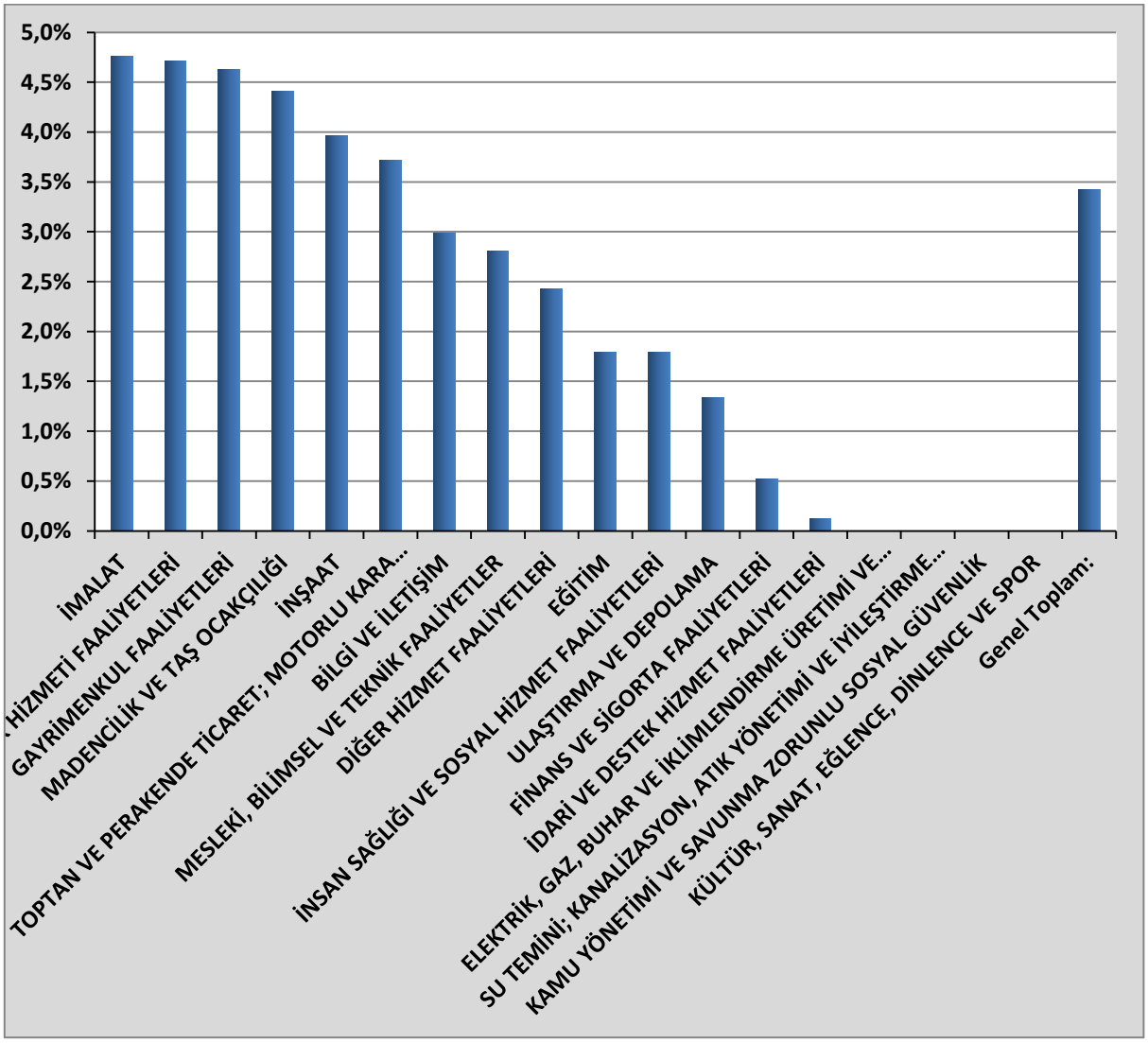

Samsun ili geneli açık iş oranı %3,4 olarak tespit edilmiştir. Bu oran ilde çalışan her 100 kişilik bir kontenjan için yaklaşık 3-4 kişilik bir boşluk olduğunu ifade eder. Açık iş oranlarının sektörlere göre dağılımı incelendiğinde il ortalamasının üzerinde 6 sektörü görmekteyiz. İmalat sektöründe %4,8, Konaklama ve Yiyecek Hizmetlerinde %4,7, Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe %4,6, Madencilik %4,4, İnşaat %4 ve Toptan Perakende Ticaret sektöründe %3,7 olarak gözlemlenmiştir. 2012 yılında yapılan Samsun İşgücü Piyasası analizi çalışmasında ortaya çıkan açık iş oranları ile karşılaştırma yapacak olursak;

Tablo 24. Sektörlere Göre Açık İş Sayıları, Samsun, 2012-2013

SEKTÖRLER	Açık İş Sayısı		Açık İş Oranı	
	2013	2012	2013	2012
Bilgi ve İletişim	20	16	3	1,54
Diğer Hizmet Faaliyetleri	19	25	2,4	5,43
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ür. ve Dağıtımı	0	6	0	0,53
Eğitim	32	32	1,8	2,39
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	2	8	0,5	0,59
Gayrimenkul Faaliyetleri	6	0	4,6	0
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	126	75	4,7	5,96
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	0	0	0	0
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	6	0	4,4	0
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	32	18	2,8	3,54
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	0	0	0	0
Toptan ve Perakende Ticaret	479	443	3,7	5,49
Ulaştırma ve Depolama	39	36	1,3	1,92
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4	22	0,1	0,91
İmalat	666	609	4,8	5,06
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	67	88	1,8	3,25
İnşaat	286	133	4	2,64
TOPLAM	**1783**	**1.511**	**3,4**	**3,81**

Samsun geneli itibariyle son bir yılda alınan açık sayısında bir artış mevcut iken açık iş oranında 0,41 puanlık bir azalma vardır. Açık iş oranında en büyük artışı gösteren sektörler, Bilgi İletişim, Gayrimenkul Faaliyetleri, Madencilik ve Taş Ocakçılığı ve İnşaat sektörleridir. 2012 yılından 2013 yılına göre en büyük azalış ise, Mesleki, Bilimsel Teknik Faaliyetler, Toptan ve Perakende Ticaret, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler ile Diğer Faaliyetler sektörlerindedir.

Grafik 36. Meslek Gruplarına Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Samsun-Türkiye, 2013

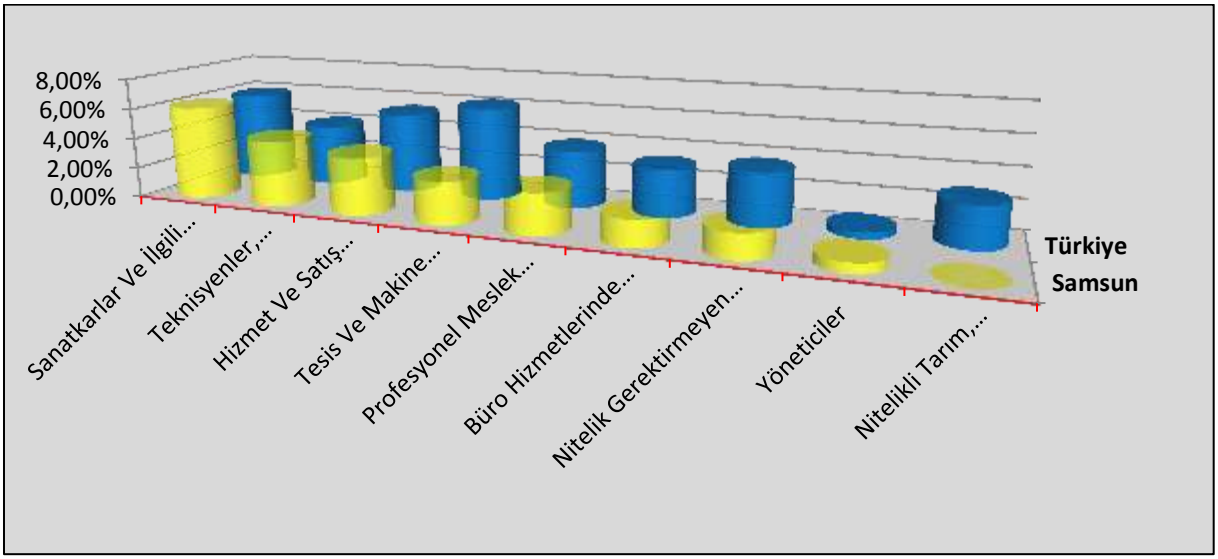

Saha çalışmalarının ardından elde edilen açık işlerin meslek gruplarına göre açık iş oranı dağılımları yukarıdaki tabloda özetlenmiştir. Buna göre ülke genelinde Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar, Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve Hizmet-Satış elemanları mesleklerinde bir açık iş yoğunluğu mevcuttur. Samsunda ise benzer bir biçimde Hizmet-Satış elemanları ve Sanatkârlar-İlgili İşlerde Çalışanlar mesleğindeki açık iş talebi yoğunluğu Türkiye ile benzerlik göstermekte iken Diğer önce çıkan meslekler ise Teknisyenler ve teknikerler ile Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar olarak belirlenmiştir.

Mevcut açık işlerin mesleki gruplar bazında değerlendirilmesi işgücü piyasasının taleplere eleman yönlendirme fonksiyonu açısından büyük önem arz etmektedir. Yukarıdaki tablo hangi bölge için olursa olsun, "***hangi alanlarda iş var?"*** sorusunun net cevabıdır.

Tablo 25. En Fazla Talep Edilen Meslekler, Samsun, 2012-2013

Samsun - En fazla talep edilen meslekler		
Meslek	**Toplam Açık İş**	**Oran**
Konfeksiyon İşçisi	184	10,3%
Makineci (Dikiş)	85	4,7%
Garson (Servis Elemanı)	81	4,5%
Satış Danışmanı	79	4,5%
Beden İşçisi (Genel)	53	3,0%
Pazarlamacı	50	2,8%
Elektrik Ark Kaynakçısı	45	2,5%
Gaz Altı Kaynakçısı	42	2,3%
Doğalgaz Tesisat Tek.	39	2,2%
Dokuma Makineleri Op.	36	2,0%
Hemşire	32	1,8%
Komi (Garson Yardımcısı)	29	1,6%
Mobilya İmalatçısı	26	1,5%
Mobilya Döşeme İşçisi	26	1,5%
Muhasebeci	25	1,4%
Alçı Sıva Uygulayıcısı	22	1,2%
Elektrik Teknisyeni	21	1,2%
Depo Sorumlusu	20	1,1%
Ortacı	20	1,1%
Ön Muhasebeci	19	1,1%

Türkiye - En fazla talep edilen meslekler		
Meslek	**Toplam Açık İş**	**Oran**
Makineci (Dikiş)	20358	7,89%
Beden İşçisi (Genel)	8544	3,31%
Güvenlik Görevlisi	8331	3,23%
Garson (Servis Elemanı)	6168	2,39%
Temizlik Görevlisi	5775	2,24%
Ortacı	4511	1,75%
Gaz Altı Kaynakçısı	4263	1,65%
Satış Danışmanı	4107	1,59%
Pazarlamacı	3516	1,36%
Çağrı Merkezi Görevlisi	3444	1,33%
Komi (Garson Yardımcısı)	2863	1,11%
Şoför-Yük Taşıma	2843	1,10%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	2573	1,00%
Ütücü	2501	0,97%
Depo Hamalı	2385	0,92%
CNC Torna Tezgahı Op.	2293	0,89%
Overlok Makinesi Operatörü	2224	0,86%
Beden İşçisi (İnşaat)	2003	0,78%
Ön Muhasebeci	1994	0,77%
Muhasebeci	1914	0,74%

Samsunda ve Türkiye genelinde en fazla açık işe sahip meslekler incelendiğinde renklere göre birçok meslekte benzerlik görünmektedir. Görünen benzerliklerden de anlaşılacağı üzere yurt genelinde önemli bir **tekstil ara elemanı, Satış Pazarlamacı,** Gıda ana sektörünün ara elemanı olan **Garsonluk** mesleklerinde ciddi eleman temini sorunu mevcuttur. Herhangi bir nitelik gerektirmeyen işler için kullanılan meslek sınıflandırması olan Beden İşçisi (Genel) mesleği ise yine kendine üst sıralarda yer bulmuştur. Bu meslek grubunun büyük bir çoğunluğunun, belirli bir meslek tanımına girmeyen ve işverenlerin de tanımlamakta sıkıntı çektiği *nitelik gerektirmeyen ve düşük ücretli istihdam* edilen meslek olabileceği düşünülmektedir.

Bir diğer dikkat çeken veri ise şu şekilde özetlenebilir. Samsun genelinde 45 günlük saha çalışması sırasında alınan 1783 açık iş alınmış ve alınan işçi taleplerinden en büyük oranı %10,3 ile Konfeksiyon İşçiliği mesleğinde olmasına rağmen toplamda 258.082 açık iş alınan tüm Türkiye'de en fazla açık iş görülen ilk 20 meslekte Konfeksiyoncu mesleğine rastlanmamaktadır.

Grafik 37. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi, Samsun – Türkiye, 2013

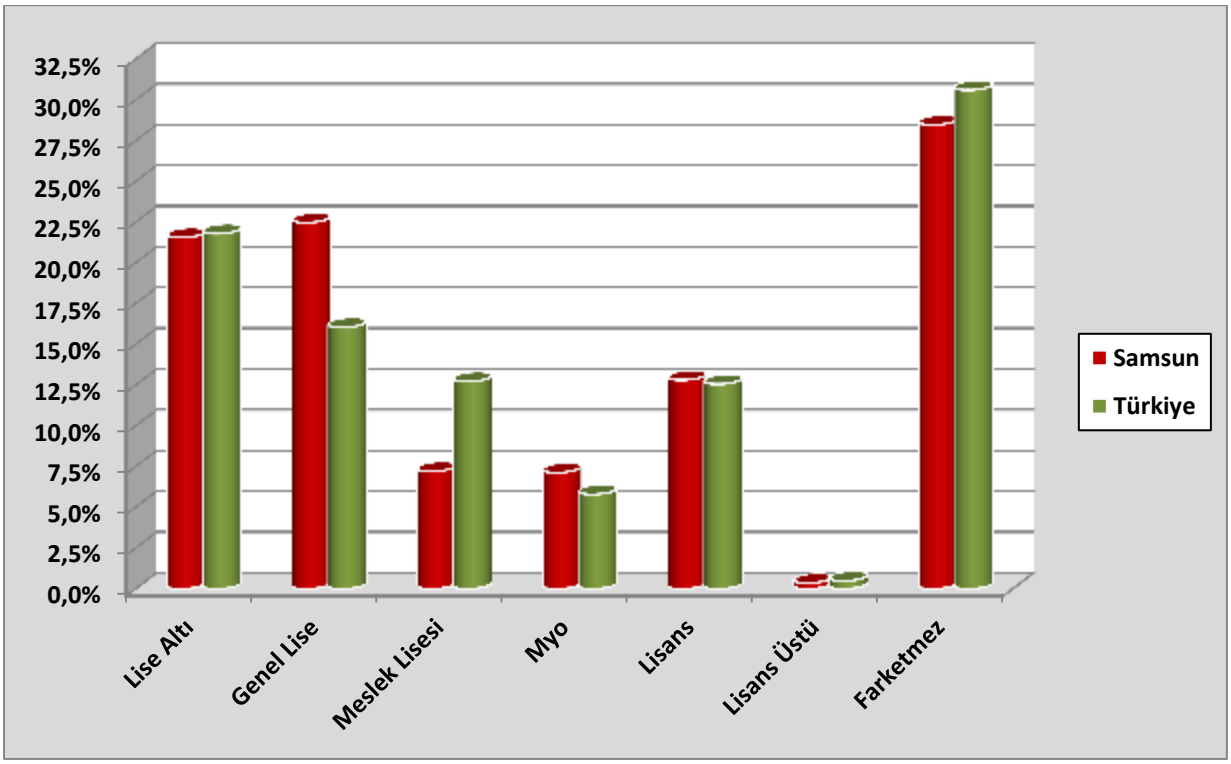

Tablo 26. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyi Oranları, Samsun – Türkiye, 2013

	Lise Altı	Genel Lise	Meslek Lisesi	M.Y.O.	Lisans	Lisans Üstü	Farketmez
Samsun	21,60%	22,50%	7,20%	7,10%	12,80%	0,40%	28,50%
Türkiye	21,80%	16,00%	12,70%	5,80%	12,60%	0,50%	30,60%

Alınan açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri incelendiğinde Samsun ili için Lise Altı %21,6, Genel lise %22,5, Meslek Lisesi %7,2, Meslek Yüksek Okulu (MYO) %7,1, Lisans %12,8, Lisansüstü %0,4 ve eğitim düzeyi fark etmez seçeneği %28,5 pay almıştır. Bu oranlar yukarıdaki tablo ve grafikten Türkiye ortalamaları ile karşılaştırıldığında Meslek Lisesi mezunu teknisyenlerin Samsun ilinde Türkiye'ye oranla daha az talep edildiği görülmüştür. Bu dengesizlik nispeten Samsun ilinde İmalat sektörünün daha az gelişmiş olması ile açıklanabilir. Fakat bu noktada MYO mezunu teknikerlerin daha fazla talep edilmesi iki farklı olasılığı ortaya çıkarmaktadır. Birinci olasılık Samsun ilinde nitelikli üretim yapmak amacıyla daha donanımlı teknik personele ihtiyaç duyulduğu, ikinci olasılık ise Ankete cevap veren işyerlerinin firmayı temsil etme, beklenti, insan kaynakları bilgi eksikliği yahut özensiz cevap verme gibi nedenlerle teknisyenlerin yer alabileceği pozisyonlar içinde tekniker talep etmesiyle açıklanabilir. Diğer oranlarda Samsun özeli ile Türkiye geneli tutarlıdır.

Bu noktada işverenlerin toplamda eğitim düzeyi için %50 nin üzerinde bir payla "Farketmez" tercihinde bulunması veya "Lise altı" personel talep etmesi ise Türkiye'de işgücü piyasasının yapısı ve kırılganlığı bakımından önemli bir fikir vermektedir. Eğitim düzeyi Avrupa Birliği standartlarında ürün yahut hizmet üretimimizi kısıtlamaktadır. Nitelikli çıktılar için nitelikli işgücünün gerekliliği ortadayken hem Samsun ilinde hem de Türkiye genelinde maalesef insan kaynağının eğitim seviyesi yetersiz kalmaktadır.

Grafik 38. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyleri, Samsun – Türkiye, 2013

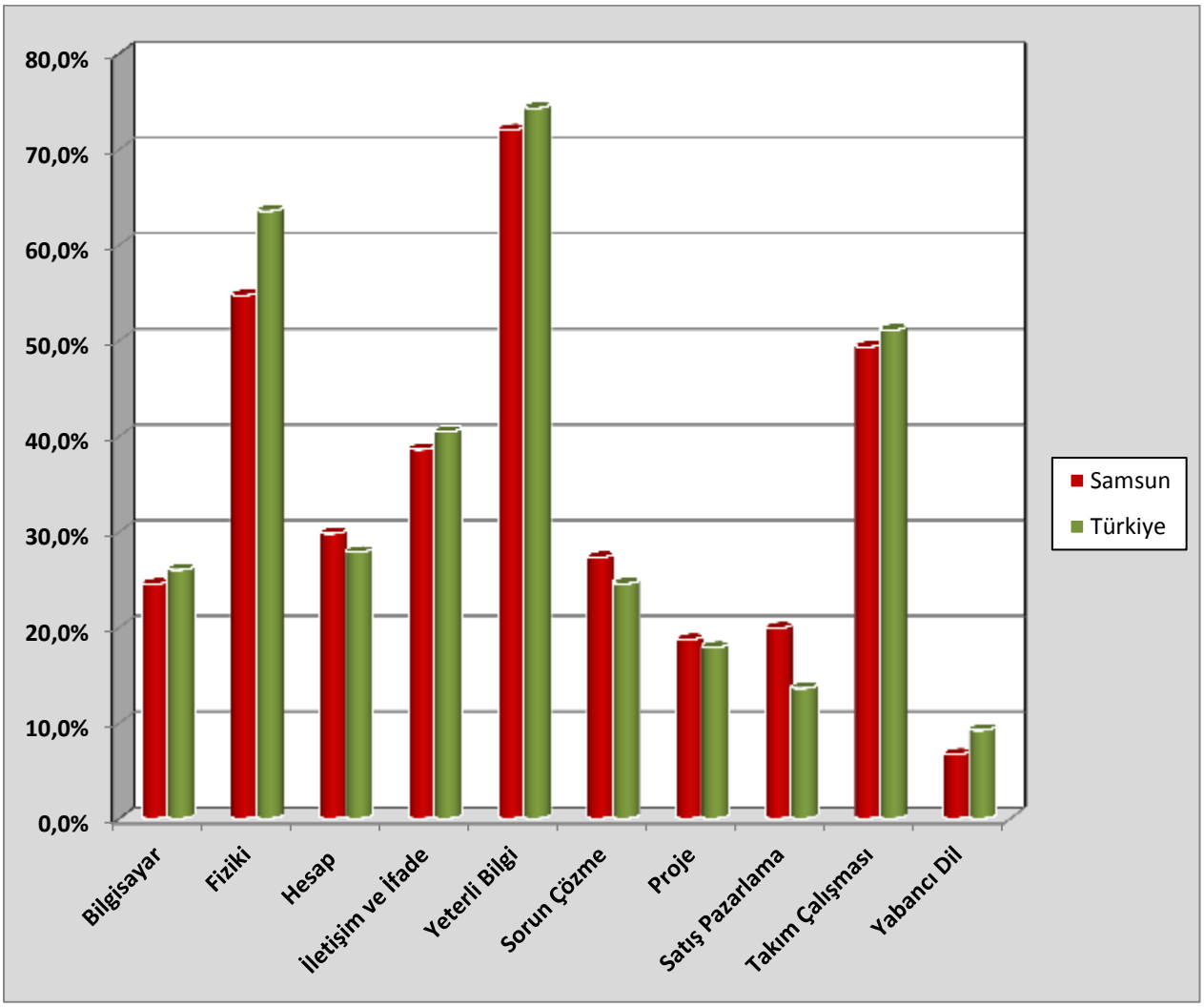

Tablo 27. Alınan Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi Oranları, Samsun – Türkiye, 2013

	Bilgisayar	Fiziki	Hesap	İletişim ve İfade	Yeterli Bilgi	Sorun Çözme	Proje	Satış Pazarlama	Takım Çalışması	Yabancı Dil
Samsun	24,50%	54,70%	29,80%	38,60%	72,00%	27,30%	18,70%	19,90%	49,30%	6,70%
Türkiye	26,00%	63,50%	27,80%	40,40%	74,30%	24,50%	17,90%	13,60%	51,10%	9,20%

Samsun'daki işyerleri ile yapılan görüşmelerde açık işler için talep edilen beceri beklentilerinde %72 oranla iş hakkında Yeterli Bilgi gereksinimi, %54,7 oranla Fiziki yeterlilik, %49,3 oranla Takım Çalışmasına uyum, %38,6 oranla İletişim ve İfade yeteneği ve %29,8 oranla Hesap yapabilme kabiliyetleri, %27,3 oranla da sorun çözme kabiliyeti ön plana çıkmıştır. Sanılanın aksine İşverenlerin işgücünde aradığı özelliklerden Bilgisayar bilgisi ancak %24,5, Satış-Pazarlama becerisi %19,9 pay alabilirken yabancı dil bilgisi ancak %6,7 pay alabilmiştir. Bu rakamlar yukarıdaki tablo ve grafikten de anlaşılacağı gibi Türkiye geneli ile uyumludur.

İşverenlerin çalışanlarında aradığı başlıca becerinin Yeterli Bilgi olması oldukça anlamlıdır. Bu işverenler içinde iş arayanlar içinde bilginin önemini vurgulamaktadır. 21.yüzyılın bilgi toplumu olması gerçeği ve küreselleşmeyle beraber bilginin uluslararası rekabetle değerinin belirleniyor olması bu araştırmada da ön plana çıkmaktadır. Öte yandan aranan beceri gereksiniminde %54,7 gibi önemli bir pay alan fiziki yeterlilik ise talep edilen eğitim düzeyi ve yapılan işlerin nitelikleriyle ilişkilendirilebilir. Bir önceki başlıkta hem Samsun özelinde hem de Türkiye genelinde açık işler için aranan eğitim düzeyinin %50' yi aşan bir oranda Lise altı ve Fark etmez seçeneklerinin çıkması da Fiziki yeterlilik beceri gereksinimini dolayısıyla da çalışmayı tutarlı kılmaktadır. Araştırmada %49,3 payı ise Takım çalışmasına uyum almıştır. Günümüzde firmaların ve kurumların Toplam Kalite Yönetim sistemini benimsemiş olmaları çıkan ürün ve hizmetlerin kalitelerini ve rekabet güçlerini artırmaktadır. Bu da ancak sistemin tamamının uyum içinde çalışması ile mümkün olmaktadır. Takım çalışmasına uyumun önümüzdeki dönemde İletişim ve İfade yeteneği ile birlikte daha fazla talep edilen beceriler olacağı tahmin edilmektedir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Referans döneminde yapılan saha çalışmasında 1.814 işyeri ile yüz yüze görüşme sağlanmıştır. İş ve Meslek Danışmanları tarafından yapılan bu görüşmeler esnasında işverenlere Mevcut İstihdam ve Açık İş talepleri gibi genel soruların ardından "Temininde Güçlük Çekilen Meslekler" sorusu sorulmuştur. Bu soru ve ardından çıkan sonuç, bir ilin İşgücü Piyasası Analizi sonrasında belirlenecek eğitim ve istihdam stratejisi açısından birçok konuya ışık tutacaktır. Niteliksiz işgücünün nitelikli hale getirilerek istihdama kazandırılması hedeflenip kurs programları açılırken, özellikle temininde güçlük çekilen meslekler üzerinde durulursa bir nevi nokta atışı yapılmış olacağı açıktır.

Tablo 28. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslek Grupları

Sektör	Samsun	Türkiye
Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	30,34%	18,14%
İmalat	27,07%	39,42%
İnşaat	15,68%	13,38%
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	8,43%	6,51%
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	4,31%	2,90%
Ulaştırma Ve Depolama	3,61%	3,84%
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	3,54%	3,11%
Eğitim	2,85%	1,67%
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1,22%	5,83%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	1,07%	1,76%
Bilgi Ve İletişim	1,05%	0,81%
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	0,64%	0,15%
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	0,14%	0,83%
Gayrimenkul Faaliyetleri	0,06%	0,55%
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	0,00%	0,16%
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	0,00%	0,69%
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	0,00%	0,25%
Genel Toplam	100,00%	100,00%

Yapılan talep araştırmasına göre Samsun ilinde Temininde güçlük çekilen meslek gruplarının sektörel dağılımı incelendiğinde %30,34 oranla Toptan ve Perakende Ticaret, %27,07'lik payla İmalat ve %15,68 ile inşaat sektörü olduğu tespit edilmiştir. Bu veriler ışığında Samsun ilinin hem yetişmiş teknik eleman bulmakta zorlandığı hem de hızla gelişen ticari hizmetler alanında eleman temin etmekte zorlandığı görülmektedir. İşverenlerin açık işlerde ki beceri beklentilerinin başında yeterli bilgi olduğu düşünülecek olursa iş arayanların yeterli donanıma sahip olamadıkları sonucu çıkarılabilmektedir. Ancak burada çalışma koşulları, ücret ve sağlanan sosyal imkanlar gibi işgücünün beklentilerinin işverence karşılanıp karşılanamadığı araştırmanın içeriğine dahil edilmediği için aslında net bir yorum yapmak doğru olmayacaktır.

Yapılan araştırma da elde edilen Türkiye geneli ile verileri incelendiğinde ise Türkiye'de temininde en fazla güçlük çekilen sektörün %39,42 ile imalat olduğu; bunu %18,14 ile Toptan ve Perakende ticaretin izlediği, %13,38 payla İnşaat sektörünün de üçüncü olduğu görülecektir. Bu rakamlara göre ülke genelinde öncelikle teknik eleman, ara eleman ve işçi sıkıntısı çekilmektedir. Bu noktada çalışma koşullarına karşılık ödenen ücretin az bulunması olası bir eden olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde insanlar kullandıkları cihazların da yardımlarıyla geçmişte yapamadıkları birçok işlemi internet ortamından yapabilmekte bu da insanlarda yapay bir öz güven sağlamaktadır. İnsanlar mesleki bilgi ve tecrübeyi, eğitimi göz ardı ederek daha az ve daha iyi koşullarda çalışarak daha çok kazanmanın kolaylıkla başarılabileceği yanılgısına düşmektedirler. Bu ifade kısmen doğru olsa da rasyonel bir gerçeklik olarak kabul edilebilmesi günümüz için henüz mümkün değildir.

Grafik 39. Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslek Grupları Dağılımı, 2013

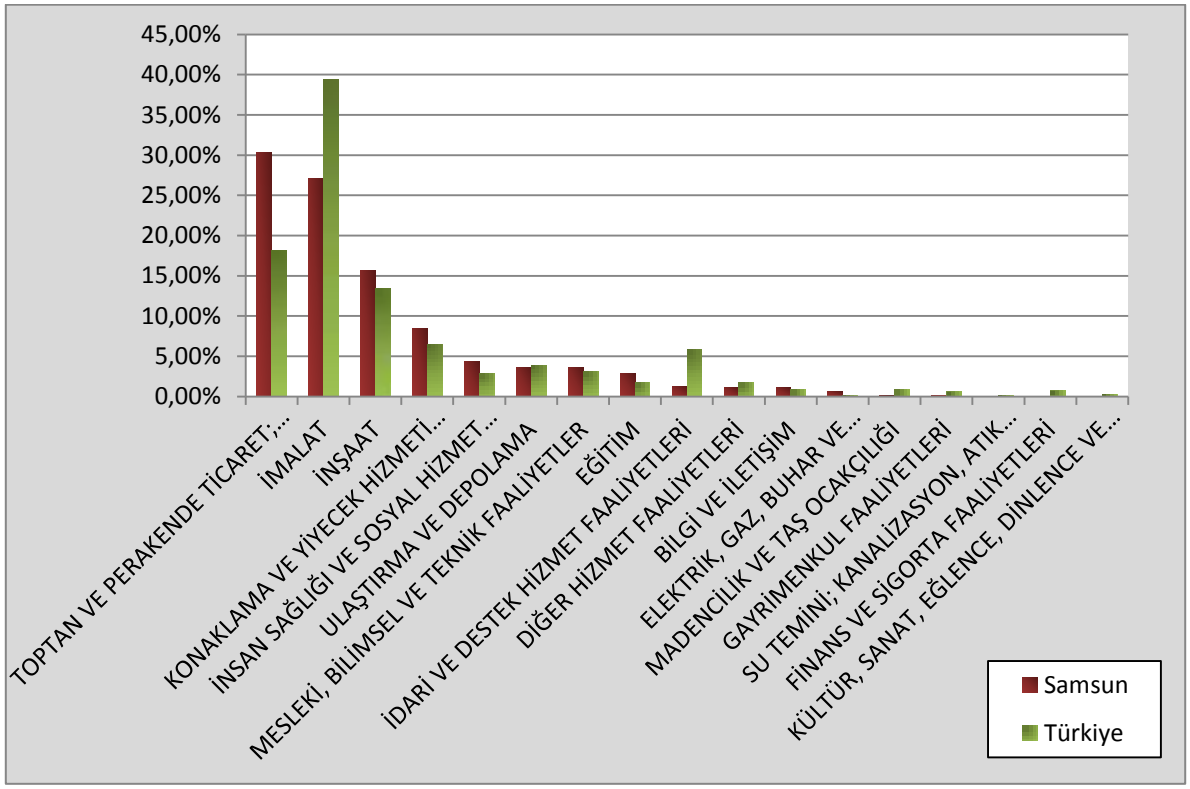

Samsun ilinde %30'a yakın bir oranla İmalat ve Toptan Perakende Ticaret sektörlerinde işverenlerin nitelikli eleman bulmakta zorlandığı görülmektedir. Elbette bu oranın yüksekliğine verilen ücretlerin de yetersiz olduğu eklenebilir. Türkiye genelinde de benzerlik göstererek temininde güçlük çekilen mesleklerin Toptan ve Perakende Ticaret ve İmalat sektörlerinde yoğunlaştığı tablolardan anlaşılmaktadır.

Tablo 29. Temininde En Fazla Güçlük Çekilen İlk 20 Mesleğin Toplam İçerisindeki Ağırlığı, Samsun-Türkiye Karşılaştırması, 2013

SAMSUN		TÜRKİYE	
Meslek	**Oran**	**Meslek**	**Oran**
Makineci (Dikiş)	6,7%	Makineci (Dikiş)	6,9%
Pazarlamacı	4,1%	Güvenlik Görevlisi	2,8%
Garson (Servis Elemanı)	3,8%	Garson (Servis Elemanı)	2,3%
Satış Danışmanı	3,6%	Beden İşçisi (Genel)	1,9%
Gaz Altı Kaynakçısı	2,7%	Gaz Altı Kaynakçısı	1,7%
Aşçı	1,9%	Satış Danışmanı	1,4%
Konfeksiyon İşçisi	1,9%	Ortacı	1,4%
Elektrik Teknisyeni	1,8%	Temizlik Görevlisi	1,3%
Muhasebeci	1,7%	Pazarlamacı	1,3%
Şoför-Yük Taşıma	1,5%	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,2%
Hemşire	1,4%	Aşçı	1,1%
Beden İşçisi (Genel)	1,3%	Çağrı Merkezi Görevlisi	1,0%
Mobilya Döşeme İşçisi	1,2%	Şoför-Yük Taşıma	1,0%
Beden İşçisi (İnşaat)	1,2%	Sıvacı	0,9%
Mobilya İmalatçısı/Mobilyacı (Ahşap)	1,2%	CNC Torna Tezgahı Operatörü	0,9%
Sıvacı	1,0%	Beden İşçisi (İnşaat)	0,9%
İnşaat Mühendisi	1,0%	Ütücü	0,9%
Komi (Garson Yardımcısı)	1,0%	Hemşire	0,8%
Ön Muhasebeci	1,0%	Muhasebeci	0,8%
Kasiyer	1,0%	Komi (Garson Yardımcısı)	0,8%

Temininde güçlük çekilen meslekler incelendiğinde Samsun'da Tekstil sanayiinde Makineci(Dikiş) ve Konfeksiyon İşçisi ihtiyacının karşılanamadığı görülmektedir. Bunun nedeninin işin zorluğuna ve çalışma koşullarına göre işverence ödenen ücretin düşüklüğüne bağlamak mümkündür. İşveren cephesinden bakacak olursak; Alınan vergilerin yükü, kayıt dışı istihdamın yarattığı haksız rekabet, uluslararası ürün arzının fazlalığından dolayı rekabet edebilmek için fiyatlamanın düşük karla yapılması ve fason üretim yapılmasından dolayı ürün-üretim-işgücü-fiyatlama planlamasının üst işveren tarafından yapılması gibi sebepler sıralanabilir. Samsun ilinde Satış Danışmanı ve Pazarlamacı temin edilmesindeki güçlüğün arkasında da yine işçiler bakımından çalışma koşullarının ağır olması karşılığında elde edilen gelirin düşük ve belirsiz olması, hatta performansa bağlı olarak yaşanan psikolojik baskı ve iş

kaybı korkusu yer alırken, işverenler; nitelikli ve yeterli bilgi-tecrübeye sahip eleman bulamamaktan şikâyet etmektedirler. Bunların yanında Samsun ilinde Garson, Gazaltı Kaynakçısı, Aşçı, Muhasebeci mesleklerinin temininde de güçlükle karşılaşıldığı tespit edilmiştir.

Türkiye geneli incelendiğinde ise teminde güçlük çekilen mesleklerin Samsun'la oldukça büyük benzerlik gösterdiği Güvenlik Görevliliği ve CNC Torna Tezgahı Operatörlüğü mesleklerinde ayrıştığı gözlenmektedir. Bu meslekler Samsun ili özelinde ilk 20'ye girememiştir.

Grafik 40. Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenlerinin Dağılımı, Samsun-Türkiye, 2013

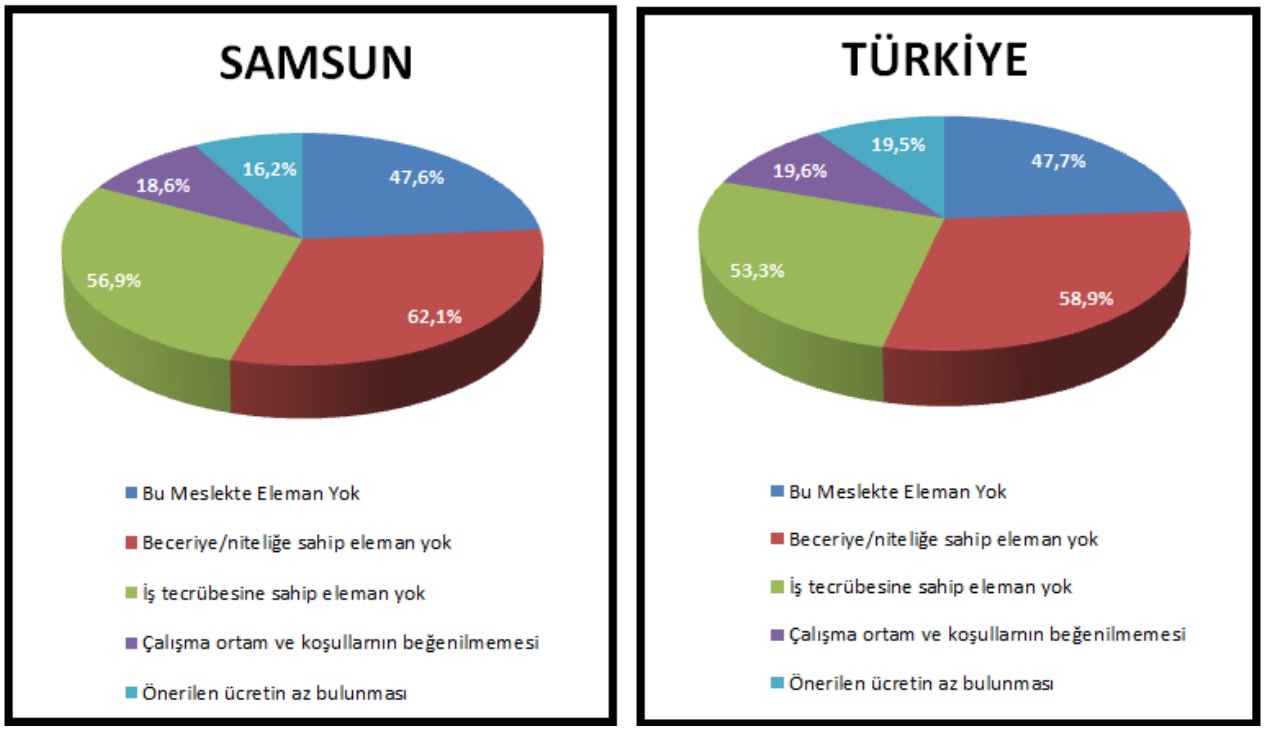

Eleman temininde güçlük çekilme nedenleri incelendiğinde ise araştırmanın hem Samsun'da hem de Türkiye'de birbirine oldukça yakın sonuçlar sunduğu görülmüştür buna göre işverenlerce birincil neden Uygun Beceriye/Niteliğe sahip eleman bulunamaması, ikincil olarak Yeterli İş tecrübesine sahip eleman bulunamaması ve üçüncül olarak ta bu meslekte eleman bulunamaması cevabı verilmiştir. Sorulara cevap verenlerin işverenler olması Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi ve önerilen ücretin az bulunması seçeneklerinin aldığı yüzdeyi düşürmüştür. Ancak yine de işverenin gerekli bilgi ve tecrübeye sahip personel bulduğunda işgücünü kaybetmemek için olumsuzlukları mümkün olduğunca azaltmaya çalıştığı saha çalışmalarında aktif görev alan İş ve Meslek Danışmanlarınca tespit edilmiştir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Tablo 30. Samsun İli ve Türkiye İçin Sektörlere Göre Açık İş Sayısı, Açık İş Oranları, Aralık 2013 ve Haziran 2014 İtibarı ile Net İstihdam Değişim Oranları

Sektörler	Açık İş Sayısı		Açık İş Oranı		Net İstihdam Değişim Oranı 31 Aralık 2013		Net İstihdam Değişim Oranı 30 Haziran 2014	
	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye	Samsun	Türkiye
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	6	2398	4,4	3,0	1,5	1,9	1,5	2,9
İmalat	666	113084	4,8	5,4	6,6	5,1	6,3	4,0
Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	0	494	0,0	1,3	3,4	1,4	1,4	1,4
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	0	532	0,0	1,8	0,0	0,8	0,0	1,8
İnşaat	286	22728	4,0	3,4	3,1	5,7	3,9	5,4
Toptan Ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının Ve Motosikletlerin Onarımı	479	44837	3,7	4,6	5,0	5,3	4,6	5,1
Ulaştırma Ve Depolama	39	8628	1,3	2,9	7,3	2,3	3,8	3,5
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	126	16875	4,7	5,6	7,9	0,6	4,0	5,5
Bilgi Ve İletişim	20	2814	3,0	3,8	3,1	6,0	5,2	5,4
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	2	2064	0,5	2,1	1,3	3,8	2,6	4,0
Gayrimenkul Faaliyetleri	6	1370	4,6	4,1	3,9	6,3	3,9	8,2
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	32	7261	2,8	3,8	7,5	4,8	1,8	7,8
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	4	17891	0,1	3,5	2,6	7,0	-5,8	7,3
Eğitim	32	3861	1,8	2,5	4,1	2,4	2,2	1,7
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	67	7017	1,8	4,1	1,6	3,1	1,2	3,0
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor	0	623	0,0	3,1	0,0	-0,1	0,0	2,8
Diğer Hizmet Faaliyetleri	19	5606	2,4	5,6	3,3	4,5	32,8	9,2
Toplam	**1783**	**258082**	**3,4**	**4,4**	**4,9**	**4,7**	**4,2**	**4,8**

Araştırmada gelecek dönem istihdam eğilimlerini incelemek amacıyla iki farklı referans tarihte işverenlere personel sayılarında artış veya azalış beklentisi olup olmadığı sorulmuştur. Referans tarihler 31 Aralık 2013 ve 30 Haziran 2014'dür. Burada amaç sektörler ve meslekler bazında bir öngörü elde ederek mesleki eğitim ve yatırım planlaması yapabilmektir. Elde edilen sonuçlara göre Samsun ilinde 31 Aralık 2013 tarihi temel alındığında Net İstihdam Değişim Oranında (NİDO) en büyük değer dolayısıyla en fazla istihdam artışı beklentisinin %7,9 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetlerinde olduğu görülmüştür. Bu beklentinin altında inşaatı devam eden büyük otel projelerinin, yeni tamamlanan ve yapımı devam spor tesislerinin, düzenlemesi tamamlanan sahil şeridi ve otoyolların payı büyüktür. Buna ilaveten hem yerel yönetimlerin hem de devletin Karadeniz bölgesinin turizm potansiyelini görerek son dönemde yatırım ve tanıtım çalışmalarına ağırlık vermelerinin önemi büyüktür. 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle Samsun'da en fazla istihdam artışı beklenen ikinci sektör %7,5 NİDO'yla Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ve bunu takip eden diğer sektörler %7,3 NİDO'yla oranıyla Ulaştırma ve Depolama, %6,6 NİDO'yla oranıyla İmalat, %5 NİDO'yla Toptan ve Perakende Satış, %4,1 NİDO'yla Eğitim şeklinde devam etmektedir. İşverenlerden istihdamda yılsonu itibariyle azalma yani negatif NİDO bekleyen sektör bulunmazken Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri ve Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor sektörlerinde beklenti istihdamda değişiklik olmayacağı yönündedir. Yılsonu itibariyle Türkiye geneline bakıldığında ise en yüksek istihdam artışının %7'lik NİDO'yla İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetlerinde beklendiği, bunu %6,3 NİDO'yla Gayrimenkul Faaliyetleri ve % 6'lık oranla Bilgi ve İletişim sektörlerinin izlediği görülmüştür. Ülke genelinde yalnızca %-0,1 oranla Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor sektöründe istihdam azalışı beklenmektedir. Genel toplamlarda da beklendiği gibi Samsun ili için %4,9 Türkiye geneli için de %4,7'lik istihdam artışı beklenmektedir. Bu rakamlar işverenlerin önümüzdeki 6 ay büyüme beklediklerini ve iyimser olduklarına işaret etmektedir.

Araştırmadaki diğer referans dönem olan 30 Haziran 2014 tarihi için beklenti ve NİDO' ları incelendiğinde Samsun ili için ilk sırayı %32,8 oranla Diğer Hizmet Faaliyetleri almıştır; ancak buradaki yüksek rakam sektörde hali hazırda çalışan sayısının azlığından dolayı aldatıcı bir şekilde yüksek görünmektedir. İstihdamdaki artış beklentilerini sektörel bazda büyükten küçüğe sıralamaya devam edersek %6,3 ile imalat, %5,2 ile Bilgi ve İletişim, %4,6 ile Toptan ve Perakende Ticaret, %4 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, %3,9 ile İnşaat ve Gayrimenkul Faaliyetleri ve %3,8 ile Ulaştırma ve Depolama Faaliyetleri şeklinde tespit edilmiştir. Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri ve Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence Ve Spor sektörlerinde istihdamda değişiklik beklenmezken yalnızca İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetlerinde %5,8'lik bir düşüş öngörülmektedir. Bir yıl sonraki istihdam eğilimlerinin Türkiye geneli için sektörel değişimlerine baktığımızda ise en yüksek artışın %9,2'lik oranla Diğer Hizmet Faaliyetleri sektöründe olduğu bunu %8,2 oranla Gayrimenkul Faaliyetleri, %7,8 ile Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler, %7,3 oranla İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri, %5,5 ile Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri, %5,4 oranla

Bilgi Ve İletişim ile İnşaat sektörlerinin takip ettiği görülmüştür. 30 Haziran 2014 itibariyle hiçbir sektörde istihdam değişimi yahut azalması beklenmezken toplamda %4,8 NİDO ile artış öngörülmektedir. Bu oran Samsun ili için toplamda %4,2 olarak ölçülmüştür.

İstihdam Artışı Beklenen Meslekler

Tablo 31. Net İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek (31 Aralık 2013)

Samsun	Türkiye
Konfeksiyon İşçisi	Makineci (Dikiş)
Beden İşçisi (İnşaat)	Güvenlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Temizlik Görevlisi
Güvenlik Görevlisi	Beden İşçisi (Genel)
Turizm Ve Otelcilik Elemanı	Satış Danışmanı
Makineci (Dikiş)	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Gaz Altı Kaynakçısı
İnşaat Ustası	Beden İşçisi (İnşaat)
Pazarlamacı	Pazarlamacı
Garson (Servis Elemanı)	Elektrikçi (Genel)

Yılsonu itibariyle hem Samsun ilinde hem de Türkiye genelinde en fazla istihdam artışının beklendiği ilk 10 mesleği incelediğimizde ise her iki bölge içinde tekstil sektörünün eleman artışı beklentisi gözümüze çarpmaktadır. Fakat daha önce araştırmamızda eleman temininde güçlük çekilen meslekleri sıraladığımızda ve nedenlerini irdelediğimizde çalışma koşulları ve kazancın düşük olması gibi sebeplerin personel değişim hızını artırdığı sektör büyüme eğilimini sürdürse de işgücünün stabilitesini sağlamakta zorlandığı gözlenmiştir. Samsun ili için bunun dışında önümüzdeki dönemde Güvenlik Görevlisi ve Turizm Otelcilik Elemanı mesleklerinde de istihdamda artış öngörülmektedir. Burada şehirde gelişen Konaklama hizmetlerinin yanı sıra artan kurumsallaşma ve şehirleşmenin payı bulunmaktadır. Satış Danışmanı ve Pazarlamacı mesleklerinde de ihtiyaç devam etmektedir hem il hem de ülke genelinde ancak bu gelişmekte olan ülke ekonomileri için şaşırtıcı değildir çünkü üretilen her ürün ya da hizmetin satılması gerekliliği Satış-Pazarlama sahasını günümüz için de gelecek için de vazgeçilmez kılmaktadır. Samsun ili için büyümeyle beraber İnşaat sektörünün ihtiyaç duyduğu işçi sayısı da artış göstermektedir. Türkiye genelinde de rahatlıkla benzer mesleki trendler gözlenmiştir diyebiliriz.

Tablo 32. Net İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek (30 Haziran 2014)

Samsun	Türkiye
Temizlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Temizlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Makineci (Dikiş)
Dokuma Makineleri Operatörü / Dokumacı	Beden İşçisi (Genel)
Konfeksiyon İşçisi	Beden İşçisi (İnşaat)
Beden İşçisi (Genel)	Pazarlamacı
Pazarlamacı	Garson (Servis Elemanı)
Beden İşçisi (İnşaat)	Satış Danışmanı
Kumaş Paketleme İşçisi	Çağrı Merkezi Görevlisi
İnşaat Ustası	Sıvacı

30 Haziran 2014 itibariyle Net İstihdam artışı beklenen ilk 10 mesleği sıraladığımızda da 6 ay öncesiyle benzer eğilimler ortaya çıkmaktadır. Burada belki değinilmesi gereken meslek olarak Türkiye genelinde ilk ona Çağrı Merkezi Görevlisinin girmesi sayılabilir. Günümüzde hemen tüm kurumsal oluşumların Çağrı Merkezi hizmeti sunması hatta bazı firmaların Satış-Pazarlama aksiyonlarını da bu servisler üzerinden yürütmeleri bu mesleğe olan talebin sürmesini sağlamaktadır. Burada Garson mesleğine de değinmekte fayda bulunmaktadır. Özellikle son 10 yılda artan gelir durumuna bağlı olarak daha kaliteli hizmet sunmak zorunda kalan Yiyecek İçecek Sektöründe Garsonluk artık profesyonel bir meslek halini almış ve meslek içinde uzmanlaşma görülmeye başlanmıştır. İşgücüne katılımın ve şehirleşmenin artmasıyla bu mesleğinde önümüzdeki dönemde oldukça fazla istihdam yaratacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler

Tablo 33. Net İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek (31 Aralık 2013)	
Samsun	**Türkiye**
Kuruyemiş İmal İşçisi	Tuğla İmal İşçisi
Bahçıvan	Oda Görevlisi-Turizm
Komi (Garson Yardımcısı)	Endüstriyel Boru Montajcısı
Kanal Ve Izgara İşçisi	Bahçıvan
Tuğla İmal İşçisi	Diğer Fidanlık İşçileri Ve Bahçıvanlar
Beden İşçisi (Genel)	Çiçek Düzenleyicisi
Trafik Arazi Teknisyeni	Eğlence Hizmetleri (Animatör)
Diğer İmalat Ve İlgili İşçiler (Elle)	Dikim İşçisi (Bahçecilik)
İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Makineyle)	Sebze Yetiştirme İşçisi
İnşaat Bakım İşçisi	Beton Ve Betonarme Kalıpçısı

Yıl sonu itibariyle istihdam azalışı beklenen meslekleri incelediğimizde ise hem Samsun ili için hem de ülke geneli için Kuruyemiş İmal işçisi, Bahçıvan, Kanal ve Izgara İşçisi, Tuğla İmal İşçisi, Dikim İşçisi(Bahçecilik) gibi niş meslekler ön plana çıkmıştır. Bu noktada belki değinilmesi gereken ve dikkat çeken meslek olarak İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Makineyle), Beton ve Betonarme Kalıpçısı gibi inşaat sektörü gibi mesleklerde düşüş beklenmesidir. Fakat anketin saha çalışmasında yer alan İş ve Meslek Danışmanlarının işverenlerle sözlü mülakatları sırasında bu işçilerin iş bitiminde işten ayrıldıkları yahut dönemsel çalıştığı sonucuna varılmıştır. Olayı açıklamak gerekirse bir inşaatta kalıpçının işi bitince bir sonraki işini alana kadar işten ayrılıyor yerine sıvacı, duvar ustası daha sonra da bu kişiler işten ayrılarak yerlerini boyacılara bırakabiliyorlar. Bu sirkülasyona bağlı inşaat şirketleri ihtiyatlı davranarak ve kış sezonunda işlerin azalmasının da etkisiyle bu işçilerin sayılarında azalma beklediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 34. Net İstihdam Azalışı Beklenen İlk 10 Meslek (30 Haziran 2014)	
Samsun	**Türkiye**
Güvenlik Görevlisi (Silahlı)	Sebze Toplama İşçisi
Kuruyemiş İmal İşçisi	Kuruyemiş Paketleme İşçisi
İmal İşçisi	Diğer Kağıt İmalat İşçileri
Plastik Mamuller Montaj İşçisi	Meyve Sebze Ayıklama İşçisi
Lpg Dolum Ve Boşaltım İşçisi	Gümrük Memuru
Alçı Sıva Uygulayıcısı	Tünel Kalıpçı-İnşaat
Depo Hamalı	İşletmeci (Genel)
Taksi Şoförü	Seyahat Servis Elemanı (Host/hostes/otobüs-Tren)
Operasyon Yetkilisi (Banka)	Tarım İşçisi-Karma Çiftçilik (Bitkisel Üretim Ve Hayvan Yetiştiriciliği)
Yer Gösterici (Sinema-Tiyatro)	Çırçır Makinesi Operatörü

30 Haziran 2014 tarihi itibariyle eleman sayısında azalma beklenen ilk 10 mesleğe baktığımızda ise Samsun ili için Güvenlik Görevlisi (Silahlı), Kuruyemiş İmal İşçisi, İmal İşçisi, Plastik Mamuller Montaj İşçisi, LPG Dolum ve Boşaltım İşçisi, Alçı Sıva Uygulayıcısı, Depo Hamalı, Şoför, Operasyon Yetkilisi (Banka), Yer Gösterici(Sinema-Tiyatro) gelirken ülke geneli için bu meslekler Sebze Toplama İşçisi, Kuruyemiş Paketleme İşçisi, Kâğıt İmalat İşçileri, Meyve Sebze Ayıklama İşçisi, Gümrük Memuru, Tünel Kalıpçı-İnşaat, İşletmeci, Seyahat Servis Elemanı (Host/hostes/otobüs-tren), Tarım İşçisi-Karma Çiftçilik (Bitkisel Üretim ve Hayvan Yetiştiriciliği) ve Çırçır Makinesi Operatörü olarak tespit edilmiştir. Samsun ilinde ilk sırada Güvenlik Görevlisi (Silahlı) mesleğinde çıkmasının bu tarihe kadar ihale almış Güvenlik Şirketlerinin ihaleyi tekrar kazanıp kazanamayacaklarının belirsiz olmasından dolayı mevcut personellerini işten çıkaracaklarını varsaymalarından kaynaklanmış olabileceği tahmin edilmekte ve yanıltıcı bir sonuç vermektedir. Listeye giren diğer mesleklerse niş mesleklerdir ve net bir fikir vermekten uzak görünmektedirler.

SONUÇ

2013 yılında Samsun ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırması çerçevesinde öne çıkan amaçlarından bir tanesi en genel anlamıyla aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer amaç ise işgücü piyasasında özellikle de talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerini tespit etmek ve işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları da raporun veri sağlama kapasitesi ve ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Talep Araştırması, Samsun ilinde istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümüne yönelik işgücü yapısı ve sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik veri ve bilgi derlenmesini kolaylaştırıcı bir çalışma olmuştur. Özellikle de il bazında işgücü piyasasına ilişkin verilerin az olması, Talep Araştırmasının katkılarını daha da kıymetli hale getirmektedir. Ancak bu rapor çerçevesinde veri derleme ve değerlendirme anlamında yaşanan bazı sıkıntılar da vardır. Bu sıkıntıların büyük çoğunluğu, özellikle de işgücü piyasasına arz yönünden bakarken kullanılabilecek verilerin il özelinde değil TR83 bölgesi genelinde mevcut olmasıdır. Veri anlamında ikinci bir kısıtlılık ise işgücü talebi araştırmasının sadece 10 ve fazla çalışanı olan işyerlerine odaklanmasıdır. Bu anlamda iki tespit yapılabilir. Birincisi 1-9 kişi büyüklüğüne düşmüş işyerlerinin azımsanamayacak kadar çok olmasıdır. Dolayısıyla Talep Araştırması sonucunda yapılan analiz ve veri gruplamaları, 1-9 kişi çalıştıran sadece bazı işyerlerini kapsamıştır. İkinci tespit ise araştırmaya çerçevesinde görüşülen işyerlerinin toplam istihdam anlamında Samsun özelinde beyan edilen sadece 50.269 çalışanı kapsıyor olmasıdır. 2012 yılı itibariyle Samsun ilinde çalışma yaşı nüfusun (15-64 yaş) yaklaşık 850.000 olduğu, bu nüfusun da 2011 yılı itibariyle %50,8'sinin işgücüne katıldığı düşünüldüğünde araştırmanın kapsamı hayli daralmış olmaktadır. Buna tarım sektörü, kayıt dışı istihdam ve kamu sektörünün payları da eklendiğinde elde edilen verilerin sadece kısıtlı sayıda işyeri ve çalışan açısından geçerli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Yine de bu raporun sonuçlarına bu kısıtlılıklar göz önünde tutularak bakıldığında mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

Samsun ili geneli açık iş oranı %3,4 olarak tespit edilmiştir. Bu oran ilde çalışan her 100 kişilik bir kontenjan için yaklaşık 3-4 kişilik bir boşluk olduğunu ifade eder. Açık iş oranlarının sektörlere göre dağılımı incelendiğinde il ortalamasının üzerinde 6 sektörü görmekteyiz. İmalat sektöründe %4,8, Konaklama ve Yiyecek Hizmetlerinde %4,7, Gayrimenkul Faaliyetleri sektöründe %4,6, Madencilik %4,4, İnşaat %4 ve Toptan Perakende Ticaret sektöründe %3,7 olarak gözlemlenmiştir.

Samsun'da açık işlerin en fazla olduğu mesleklerin; Konfeksiyon İşçisi, Makineci (dikiş), Garson (servis elemanı), Satış Danışmanı, Beden İşçisi, Pazarlamacı, Elektrik Ark Kaynakçısı, Doğalgaz Tesisatçısı meslekleri olduğu tespit edilmiştir.

Açık işler için yaklaşık olarak %71,5 oranında asgari bir eğitim düzeyi talep edilmektedir. Açık işler için %28,5 oranında "fark etmez" tercihi bildirilmiş, %22,5 oranında Ortaöğretim mezunları ve %21,6 oranında Lise Altı eğitimliler talep edilmektedir. İşverenlerce açık işler için iş arayanlardan talep edilen ek beceriler incelendiğinde ise; %72'sinin mesleğe ilişkin yeterli bilgiyi, %54,7'sinin fiziksel yeterliliği, %49,3'ünün takım çalışması becerilerini, %38,6'sının iletişim ve ifade etme becerisini, %29,8'inin hesap yapabilmesini, %27,3'ünün sorun çözebilme kabiliyetini, %24,5'inin bilgisayar kullanabilme kabiliyetini, %19,9'unun satış ve pazarlama kabiliyetini, yüzde 18,7'sinin proje tabanlı çalışabilme kabiliyetini ve %7,6'sının yabancı dil yeterliliğini talep ettiği tespit edilmiştir.

İşverenlerin %62,1'i eleman temininde güçlük çekilme nedeni olarak "yeterli beceri ve niteliğe sahip eleman bulunamamasını", %56,9'u "iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması", %47,6'sı "meslekte eleman bulunamaması", %18,6'sı aynı orana sahip olan "çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesini" ve %16,2'si "önerilen ücretin yeterli bulunmaması" nedenlerini bildirmiştir.

Elde edilen veriler ışığında özetlemek gerekirse; Samsun ili için Samsun Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünün çalışmalarını erişemediği lise üstü eğitimli kişilere de ulaştırması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun için özellikle yüksekokullar ve fakültelerde Kurumun tanınırlık ve imajı üzerine çalışmalar yapılması gerekmektedir.

İşverenlerin beklentileri yapılan araştırma kapsamında incelendiğinde ise çalışanlardan birincil beklentinin mesleki bilgi ve beceri olduğu, dolayısıyla iş arayan kişilerin önceliklerinin en az bir meslek sahibi olma, mesleki bilgi ve becerilerini artırma yani uzmanlaşmak olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

İl genelinde şehirleşmenin son yıllarda düzenli olarak artmasıyla beraber hızlı bir şekilde tarım ana sektöründen hizmetler ana sektörüne geçiş gözlenmektedir. Tarımsal nüfusun nitelik değiştirmesi sırasında İmalat sanayinin tarımsal nüfustan yeterli pay almaması nedeniyle yeni meslek edinecek kişilerin hizmetler ana sektörünün barındırdığı fırsatlardan yararlanmak üzere seçimler yapmaları uygun olacaktır. Özellikle ön plana çıkacak sektörler olarak Toptan ve Perakende Ticaret ile Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri dikkati çekmektedir.

Bunların dışında, kayıt dışı istihdamı kayıt altına almak ve kadınların işgücüne katılma oranlarının AB ortalamalarına yaklaştırmak için yapılabilecek çalışmaların zorunluluğu da açıkça görülmektedir.

KAYNAKÇA

DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

İŞKUR, Samsun İşgücü Piyasası Analizi Raporu (2012).

İŞKUR, Türkiye İş Kurumu İstatistik Yıllıkları.

OKA (2011) TR83 Bölgesi İnsan Kaynakları Analizi, Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Samsun.

Samsun Valiliği, İstatistiklerle Samsun, http://www.samsun.gov.tr/istatistiklerle-samsun.asp?Id=156

STSO (2012) Ekonomik Bülten Eylül 2012, Samsun Ticaret ve Sanayi Odası.

STSO (2012) İktisadi Rapor 2012, Samsun Ticaret ve Sanayi Odası.

TÜİK (2012) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2012, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara

TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri ve Dinamik Veri Tabanı.

TÜİK (2012) Seçilmiş Göstergelerle Samsun, Türkiye İstatistik Kurumu, Ankara

EKLER

Ek 1: İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

İŞKUR

..... İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI

İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan İşgücü piyasası araştırması ile İlimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için İşgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlan belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi verme ve gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, **yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır.** Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.
2- **4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun 21'inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur.**
3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136. maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm işyerlerini kapsamaktadır. İşyeri Bilgi Formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan kaynakları, personel, İşletme veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir. **Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.**

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No	:	
İşyerinin Yasal Ünvanı	:	
İşyerinin Tabela Ünvanı	:	

ADRES BİLGİLERİ

İL	:	.....
İLÇE	:	
KÖY	:	
MAHALLE	:	
CADDE/SOKAK	:	
DIŞ KAPI NO	:	
İÇ KAPI NO	:	
TELEFON/FAKS/e-posta	:	...../...../ .....@.....

Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin

Adı ve Soyadı	:	Unvanı	:
Tarih	:	Telefonu	:
E-posta	:	İmza/Kaşesi	:

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KONTROLÖR İL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ İL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR, ARZ EDERİM.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı ve Soyadı			
Tarih ve İmza			

BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK İŞYERİ ADRES, TELEFON VE FAKS NUMARALARI

İL MÜDÜRLÜĞÜ	TELEFON	FAKS	E-POSTA
..... Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	.....	.....	.....

1 / 7

Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ

S1. İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz?
(Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.)

01		Madencilik ve Taş ocakçılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve parekende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

S2. İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile aynı mı, değişmiş mi?
(Bu soru ziyaret edilen işyerinde değil, İŞKUR'un Bürosunda Koordinatör veya görevlendireceği bir kişi tarafından doldurulacaktır.)

Aynı	Değişmiş

Sonraki Sayfaya Geçiniz

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S3: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan İş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S6: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S6.1: Eleman İhtiyacı duymuyoruz. ☐ ⟹ Soru 6'ya geçiniz.

01	02	03	04									05	06				
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5. Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği									İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda herhangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	Açık işlerinizi genellikle hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete-İlan, vb. 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet-Sosyal Medya 5. Özel İstihdam Büroları				
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		1	2	3	4	5
		☐											☐					

BÖLÜM IV. 31 ARALIK 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
5.6: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evetse / Hayırsa	5.6'e geçiniz / 6.1 veya 6.2 geçiniz
5.6.1: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olacağını beklemiyorum.		7.soruya geçiniz
5.6.2: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
5.6.3: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış	

5.7: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evetse / Hayırsa	7.0'e geçiniz / 7.1 veya 7.2 geçiniz
5.7.1: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olacağını beklemiyorum.		8.soruya geçiniz
5.7.2: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
5.7.3: 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış	

BÖLÜM V. 30 HAZİRAN 2014 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİĞİ OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
5.8: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evetse / Hayırsa	5.8'e geçiniz / 5.1 veya 5.2 geçiniz
5.8.1: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olacağını beklemiyorum.		9.soruya geçiniz
5.8.2: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam artışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
5.8.3: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış	

5.9: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evetse / Hayırsa	5.9'a geçiniz / 5.1 veya 5.2 geçiniz
5.9.1: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olacağını düşünmüyorum.		10.soruya geçiniz
5.9.2: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte net istihdam azalışı olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır.		
5.9.3: 30 Haziran 2014 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış	

BÖLÜM VI. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

10: 2013 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

10.1: Eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek yok. ☐ → Görüşme Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

01	02	03	04				
Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz meslekl[illegible] mi? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Meslekî becerileri/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
		☐					

Ek 2-A: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 64 ilde tamsayım 15 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2 - B: Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h{}^2 v\left(\bar{y}_h\right) = N_h{}^2 \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / \left(n_h - 1\right)\right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 3 –A: Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*: Belirli** bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan **"**Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2012 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için **"**işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İKO} = \frac{\text{İşgücü } Arzı\ (\text{İ}stihdam + \text{İ}ssiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\ddot{u}fus} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

İstihdam Oranı = $\frac{Toplam\ istihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri

O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı = $\frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer İşinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine ençok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı = $\frac{\text{İş}siz}{\text{İş}g\text{ücü } arzı\ (istihdam+i\text{ş}iz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı : Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- İçinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı
- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma,öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu

belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. *Eğitim/Öğretime devam ediyor:* Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi

nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı

yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı = $\frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\ddot{u}fus-(\text{İ}stihdam+\text{İş}siz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\ddot{u}fus}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen

2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı = $\frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için

belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır.

Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Ek 3 –B: Nüfus ve Konut Araştırmasına Göre İl Düzeyinde İşgücü Piyasası Göstergeleri

1- Temel İşgücü Göstergeleri

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam	**55 639**	**26 420**	**24 320**	**2 100**	**29 219**	**47,5**	**43,7**	**7,9**
Adana	1 536	671	595	77	864	43,7	38,7	11,4
Adıyaman	408	211	187	23	197	51,7	46,0	11,1
Afyonkarahisar	530	250	237	13	281	47,1	44,7	5,1
Ağrı	333	163	151	12	170	49,0	45,5	7,2
Amasya	255	124	116	7	131	48,5	45,6	6,0
Ankara	3 794	1 691	1 570	121	2 103	44,6	41,4	7,1
Antalya	1 559	835	790	45	723	53,6	50,7	5,4
Artvin	134	78	73	5	56	58,3	54,7	6,0
Aydın	794	391	359	33	403	49,2	45,1	8,3
Balıkesir	942	459	426	33	483	48,7	45,2	7,2
Bilecik	163	76	72	4	87	46,7	44,2	5,3
Bingöl	182	86	78	8	95	47,5	43,1	9,3
Bitlis	208	103	91	11	106	49,2	43,7	11,1
Bolu	223	105	99	6	118	47,1	44,4	5,7
Burdur	201	103	97	6	98	51,3	48,2	5,9
Bursa	2 045	985	916	69	1 060	48,2	44,8	7,0
Çanakkale	408	204	195	8	204	49,9	47,8	4,2
Çankırı	140	69	65	3	71	49,0	46,6	5,0
Çorum	415	193	183	10	221	46,6	44,1	5,3
Denizli	733	384	360	23	350	52,3	49,1	6,1
Diyarbakır	995	402	347	55	592	40,4	34,9	13,8
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Elazığ	418	178	159	19	241	42,5	38,0	10,6
Erzincan	167	79	74	5	88	47,4	44,4	6,4
Erzurum	549	259	242	17	290	47,2	44,1	6,6
Eskişehir	634	265	247	18	369	41,8	39,0	6,6
Gaziantep	1 134	497	460	38	637	43,9	40,5	7,6
Giresun	336	166	153	14	169	49,6	45,4	8,3
Gümüşhane	100	45	41	4	55	45,0	41,2	8,5
Hakkari	174	72	62	9	102	41,2	35,8	13,0
Hatay	1 035	474	423	51	560	45,8	40,9	10,8
Isparta	327	163	152	12	164	50,0	46,4	7,1
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3

Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3
Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5
Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması, 2 Ekim 2011

2- İstihdamın Sektörel Dağılımı

İl	İstihdam (000)	Tarım (000)	Sanayi (000)	Hizmet (000)	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
Toplam	**24 320**	**5 531**	**6 605**	**12 184**	**22,7**	**27,2**	**50,1**
Adana	595	113	170	312	19,0	28,6	52,4
Adıyaman	187	95	34	58	50,8	18,4	30,8
Afyonkarahisar	237	96	53	88	40,4	22,5	37,1
Ağrı	151	54	42	55	35,8	28,0	36,1
Amasya	116	54	17	45	46,3	14,9	38,8
Ankara	1 570	75	349	1 146	4,8	22,2	73,0
Antalya	790	214	108	468	27,1	13,6	59,3
Artvin	73	29	11	33	40,1	14,7	45,2
Aydın	359	118	77	164	32,8	21,4	45,8
Balıkesir	426	169	81	176	39,7	19,0	41,3
Bilecik	72	15	27	30	21,3	37,1	41,7
Bingöl	78	27	16	35	35,0	20,7	44,3
Bitlis	91	40	13	39	43,6	13,7	42,7
Bolu	99	30	22	47	29,8	22,7	47,5
Burdur	97	45	17	35	46,3	17,8	35,8
Bursa	916	132	390	394	14,4	42,6	43,0
Çanakkale	195	76	34	85	38,8	17,5	43,8
Çankırı	65	29	11	25	45,1	16,3	38,5
Çorum	183	69	49	65	37,4	27,0	35,6
Denizli	360	106	116	138	29,3	32,3	38,4
Diyarbakır	347	82	87	178	23,6	25,2	51,3
Edirne	177	63	28	86	35,6	16,0	48,4
Elazığ	159	45	32	82	28,5	20,1	51,4
Erzincan	74	29	9	36	38,6	12,5	48,8
Erzurum	242	110	32	100	45,3	13,3	41,4
Eskişehir	247	38	80	129	15,5	32,4	52,1
Gaziantep	460	75	172	213	16,3	37,5	46,2
Giresun	153	70	26	56	46,1	17,0	37,0
Gümüşhane	41	16	7	18	38,2	17,5	44,3
Hakkari	62	12	6	44	19,5	9,7	70,8
Hatay	423	107	103	213	25,3	24,3	50,3
Isparta	152	62	22	68	40,8	14,7	44,5
Mersin	517	166	101	250	32,0	19,6	48,4
İstanbul	4 565	31	1 677	2 857	0,7	36,7	62,6
İzmir	1 330	156	404	770	11,8	30,3	57,9
Kars	102	49	16	37	48,3	15,4	36,3
Kastamonu	156	82	20	54	52,8	12,7	34,5
Kayseri	368	54	135	179	14,6	36,7	48,7
Kırklareli	140	35	43	62	25,0	31,0	44,0
Kırşehir	75	29	15	31	38,6	19,9	41,5
Kocaeli	502	22	221	258	4,4	44,1	51,5
Konya	649	205	155	289	31,6	23,8	44,5
Kütahya	195	76	50	69	39,0	25,7	35,3
Malatya	230	78	47	105	34,0	20,2	45,7

Manisa	520	212	131	178	40,7	25,1	34,2
Kahramanmaraş	307	97	97	112	31,8	31,7	36,5
Mardin	177	58	31	88	32,8	17,4	49,8
Muğla	343	107	50	186	31,1	14,7	54,2
Muş	115	65	17	34	56,2	14,4	29,4
Nevşehir	110	47	16	47	42,6	14,2	43,2
Niğde	122	58	22	42	47,5	18,4	34,1
Ordu	282	138	57	88	48,8	20,1	31,1
Rize	108	39	26	43	36,3	23,8	39,9
Sakarya	281	71	89	121	25,2	31,7	43,2
Samsun	434	169	90	175	38,9	20,8	40,3
Siirt	73	23	12	38	31,7	16,3	52,0
Sinop	77	27	20	30	35,2	26,0	38,8
Sivas	194	73	42	78	37,8	21,8	40,3
Tekirdağ	317	49	148	121	15,4	46,6	38,1
Tokat	207	102	34	71	49,1	16,3	34,6
Trabzon	281	103	55	123	36,7	19,5	43,8
Tunceli	35	8	3	25	21,6	7,8	70,6
Şanlıurfa	400	191	58	151	47,6	14,5	37,8
Uşak	132	52	35	45	39,5	26,4	34,1
Van	249	65	83	101	26,1	33,4	40,5
Yozgat	159	78	29	52	48,8	18,4	32,9
Zonguldak	220	58	67	96	26,2	30,4	43,5
Aksaray	139	59	31	50	42,2	22,0	35,8
Bayburt	32	16	5	11	50,0	14,4	35,6
Karaman	81	32	20	29	39,7	25,1	35,2
Kırıkkale	75	16	16	43	21,2	21,5	57,3
Batman	112	30	26	56	26,5	23,5	50,0
Şırnak	93	15	13	65	15,7	14,5	69,8
Bartın	69	25	18	26	36,3	26,5	37,2
Ardahan	47	31	2	14	66,2	3,8	30,0
Iğdır	66	32	8	25	49,0	12,3	38,7
Yalova	69	8	20	41	11,7	29,0	59,2
Karabük	67	10	18	39	15,0	26,8	58,2
Kilis	41	18	7	17	42,9	16,5	40,6
Osmaniye	132	34	39	59	25,8	29,6	44,5
Düzce	130	42	43	45	32,1	33,3	34,6

Kaynak: TÜİK, Nüfus ve Konut Araştırması, 2 Ekim 2011

İŞKUR

TÜRKİYE İŞ KURUMU
SAMSUN ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ
Adres: İstasyon Mahallesi Engin Sokak No: 33
Tel: 0362 233 15 00
www.iskur.gov.tr
www.samsuniskur.com